

Conjunt Monumental d'Olèrdola. Memòria de la campanya d'excavacions 1988.

Núria Molist i Capella, Ricard Batista i Noguera

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

Ø - INDEX

0 - INDEX	2
1 - INTRODUCCIO GENERAL.....	5
1.1 - Resum de la historiografia olerdolana.....	6
1.2 - Breu síntesi històrica.....	9
2 - EL PROJECTE DE PARC COMARCAL D'OLERDOLA. ELS NOUS PLANTEJAMENTS GENERALS DE LA INVESTIGACIO AL CONJUNT	11
3 - INFORME DE LA CAMPAÑA DE 1988.....	16
3.1 - Introducció. Marc geogràfic	17
3.2 - Plantejaments i objectius	19
3.3 - Metodologia d'excavació	23
3.4 - Tractament dels materials. Classificació i inventari	25
3.5 - Desenvolupament de les tasques de neteja i excvació.	27
3.6 - Descripció de les Unitats Estratigràfiques	30
3.7 - Interpretació de les estructures	81
3.7.1 - La cisterna. Els sistemes de recollida i emmagatzematge de l'aigua. La cobertura de la cisterna.....	81
3.7.2 - Les escales graonades. Doble funcionalitat..	85
3.7.3 - Les estructures d'hàbitat. Cases d'època medieval. Estructures d'època indeterminada...	86
3.7.4 - La possible sala de premsat i celler d'època medieval.....	92
3.7.5 - L'emmagatzematge de gra: les sitges d'època medieval.....	95

3.8 - Els materials arqueològics.....	102
3.8.1 - Ceràmica de l'Edat del Bronze.....	103
3.8.2 - Materials d'època ibèrica.....	104
3.8.3 - Materials d'època romano-republicana.....	106
3.8.4 - Materials d'època alt-medieval.....	107
3.8.5 - Materials moderns.....	109
3.9 - Consideracions finals.....	111
4 - BIBLIOGRAFIA.....	117
4.1 - Bibliografia específica sobre el Conjunt Monumental d'Olerdola.....	118
4.2 - Bibliografia general.....	123
5 - PLANIMETRIA.....	128
5.1 - Llistat de les figures.....	129
5.2 - Figures 1 a 14.....	131
6 - FOTOGRAFIES.....	145
6.1 - Llistat de les fotografies.....	146
6.2 - Fotografies.....	150
7 - REPRESENTACIO GRAFICA DEL MATERIAL ARQUEOLOGIC.....	166
7.1 - Descripcio del material representat.....	167
7.2 - Làmines de dibuixos de material arqueològic.....	175
8 - INVENTARI.....	186
8.1 - Codi d'abreviatures.....	187
8.2 - Inventari del material arqueològic.....	189

1 - INTRODUCCIO GENERAL

1.1 - Resum de la historiografia olerdolana

El Conjunt Monumental d'Olèrdola és un jaciment forga conegut en tota la historiografia arqueològica catalana des dels seus inicis. Així doncs, Olèrdola va despertar l'interés dels erudits ja des de mitjans del segle XVI, quan el Bisbe de Girona, Joan de Margarit, l'any 1545, es va interessar per les seves runes i la possible identificació amb la Carthago Vetus de les fonts clàssiques. No va ser fins el segle XIX que es generalitzà la identificació amb aquesta ciutat mencionada per Ptolomeu (Geografia, II). Tanmateix és Plini (Historia Natural, III, 3) el que, en una mala traducció inicial, se l'hi atribueix la cita una altra ciutat ubicada en la regió cèsetana: Carthago Poenorum, però que avui en dia, traduïda correctament dins el seu context, no té sentit. A partir d'aquestes dades, els erudits dels segles XVIII i XIX varen teixir un seguit d'històries entorn Olèrdola que avui queden pel record curiosos.

Les discussions es centraren sobre tot en els orígens de la "ciutat"; Fujades, Feliu de la Peña, Florez, J. Pascual, Milà i Fontanals, A. de Bofarull, Etc. (veure apartat bibliogràfic) són alguns dels coneguts historiadors que tractaren sobre les runes d'Olèrdola. A principis del segle XIX, A. Laborde, viatger il·lustrat francès, va dedicar a Olèrdola dos coneguts gravats: un amb la torre-talaia romana i les restes del castell adosades i les polilèmiques tombes del Pla dels Albats dibuixades amb una inclinació artificial.

Vers la segona meitat del segle XIX, la revisió crítica de

les fonts clàssiques i una més gran rigurositat en l'anàlisi, s'abandona la identificació d'Olèrdola amb la Carthago Vetus. Els peoners varen ser Milà i Fontanals i A. de Bofarull, obrint un nou camí a la investigació centrat en les pròpies runes. Aquestes presentaven grans dificultats d'interpretació i adscripció cronològica, sobre tot a la llum dels coneixements del moment. La Muralla i les necròpolis amb tombes antropomorfes varen atraure l'atenció d'Henandez Sanahuja, Martorell i Peña, Fidel Fita, Freixas i Miret, etc. (veure bibliografia específica).

Amb la Renaixença, l'interés pel passat català fa desenvolupar en gran manera l'excursionisme erudit, que es va plasmar en multitud d'articles sobre les excursions a Olèrdola que abraçaven també la visió històrica del conjunt i les primeres excavacions. L'any 1982-83 el pare Llanas va portar a terme la primera "excavació" coneguda (LLANAS, 1982-83).

A inicis del segle XX Olèrdola continua éssent tema d'investigació i interés. L'any 1921, Maties Pallarés va realitzar diverses campanyes arqueològiques sota la supervisió de l'Institut d'Estudis Catalans, el resultat de les quals no varen ser publicats totalment fins molt més tard (PALLARES, 1921a i 1921b; FERRER, 1949). Albert Ferrer i Soler va realitzar diverses campanyes d'excavació a partir de 1946 en la zona ran la cara interna de la muralla (FERRER 1949).

L'any 1931 l'església de Sant Miquel és declarada Monument Nacional. Durant el període posterior als anys 40, a les investigacions dutes a terme per Albert Ferrer cal sumar-hi les realitzades per l'aficionat local Pere Giró, que omplen el vuit cultural del tercer quart del segle XX.

L'any 1963 la muntanya és adquirida per la Diputació de Barcelona al seu propietari particular i el mateix any és declarada "Conjunto Histórico Artístico" amb el número 1510. El

Museu Monogràfic és inaugurat l'any 1971 i es tracta d'un edifici de nova planta aixecat sobre l'antiga masia. L'any 1983 es varen iniciar les campanyes sistemàtiques d'excavació al Conjunt Monumental d'Olèrdola, després de molts anys d'abandó de la investigació. Des d'aleshores fins ara s'ha treballat en dues zones ben diferenciades: fins l'any 1987 es varen obrir diverses cales arran de la cara interna de la muralla romano-republicana amb les quals s'aconseguí una important seqüència estratigràfica i estructural des del Bronze Final III fins a època medieval i moderna. En els darrers tres anys (1988 a 1990) s'ha treballat a l'àrea entorn de la cisterna, amb plantejaments i objectius nous (veure informes i memòries presentats al Servei d'Arqueologia).

1.2 - Breu síntesi històrica

La plataforma olerdolana presenta un hàbitat estable i organitzat urbanísticament des del Bronze Final III (segles IX-VIII a.C.). No obstant, les restes arqueològiques és remonten a forces segles abans, ja que tant a l'interior del recinte com a l'entorn de la plataforma s'han localitzat des de tallers de sílex en superfície, pintures rupestres en abrics i material ceràmic atribuïble al Bronze Antic-Mig (BATISTA, ROVIRA, 1989; BATISTA, MOLIST, ROVIRA, en premsa; RIPOLL, GIRO, 1960-61).

Del final de l'Edat del Bronze tenim localitzades les restes del pany llis de muralla situat darrera de la muralla romano-republicana (veure informes i memòries 1986 i 1987), que tanca l'itme i delimita una superfície d'unes 3,5 hectàrees. A partir del segle IV a.C. -no tenim materials ni estructures que ens permetin afirmar, de moment, una continuïtat en l'hàbitat des del segle VIII al segle IV a.C.- els pobladors ibers ocupen la superfície rocosa aprofitant la muralla anterior i estructurant a partir d'ella una sèrie de vivendes i un carrer paral·lel a la muralla. Durant el segle III i II a.C. els ibers continuen ocupant la plataforma, fins que a finals del segle II-inicis del segle I a.C. els romans s'hi instal·len. A aquest període tardà del món ibèric és el que correspon la major part del material arqueològic que es recupera en excavació i, per tant, sembla coherent que els indígenes ibers no abandonaren el poblat després de l'assentament dels romans. Aquests realitzen importants obres edilícies amb una clara finalitat defensiva i de control del territori (la via Heraclea i la Plana del Penedès) però també amb una important carga ideològica i propagandística: es tracta de la

muralla feta amb opus poligonal que consta de quatre torres; la talaia al punt més alt i, molt probablement, la cisterna. Quan el territori està romanitzat i pacificat, la fortalesa és abandonada per un llarg període de temps (prop de 800 anys).

L'existència de sòlides muralles i la seva situació estratègica determinaren que novament al segle IX-X fos reocupada com a punt clau de la frontera sud de la Marca dels Comptats. Els primers documents daten de l'any 911, on es parla ja de la Urbs Olerdulae. A finals del segle X-XI es consolida el feudalisme a Europa i també, està clar, a Catalunya. Olèrdola compta amb un exponent paradigmàtic del món feudal: Mir Geribert, senyor feudal, autoanomenat princep d'Olèrdola. Al segle XII, amb el territori totalment pacificat i poblat, el poblament es desplaça paulatinament d'Olèrdola cap a les parts més baixes, vers la plana, restant totalment abandonada a partir dels segles XIII i XIV fins l'actualitat, a excepció d'ocupacions puntuals en casos de guerra i per l'existència d'una masia moderna els moradors de la qual varen anar fent feixes i terrasses en la part inferior de la plataforma.

2 - EL PROJECTE DE PARC COMARCAL
D'OLERDOLA. ELS NOUS
PLANTEJAMENTS GENERALS DE LA
INVESTIGACIO AL CONJUNT

aconseguir-ho és necessari realitzar prèviament una sèrie de reformes a diferents escales: ampliar la zona bisitable al públic i acondicionar-la per a la visita, racionalitzar l'itinerari amb diverses possibilitats, senyalitzar les restes des d'una òptica més explicativa i didàctica, reforma el discurs del museu, adequar convenientment els espais d'esbarjo i descans. No obstant, caldrà la col·laboració d'altres serveis de la Diputació per complementar alguns aspectes, com ara la restauració de l'església de Sant Miquel -especialment l'espadat del que en resta tant sols un arc i la teulada- i l'estudi del medi ambient i les àrees en les quals sigui convenient conservar la vegetació i evaluar l'efecte de les excavacions sobre la natura i la circulació de l'aigua de pluja.

Des de 1988, any al qual correspon l'elaboració de la present memòria d'excavacions i per això hem cregut important introduir aquí aquest capítol, s'han seguit els següents passos:

- **Racionalització de la investigació:** en primer lloc, es va abandonar la zona objecte d'excavacions des de que aquestes es varen iniciar de forma sistemàtica des de 1983 (cara interna de la muralla al sud-est de la porta d'entrada). Les sis cales obertes estaven pràcticament finalitzades fins la roca totes elles. La pròpia complexitat estratigràfica i estructural ocasionava un treball acurat i lent en l'excavació, una labor continuada de neteja, conservació i restauració i, un aspecte molt important a tenir en compte, dificultava la comprensió per part d'un públic no expert (sobreposició i conservació parcial de les estructures, testimonis de 1,5 m entre les cales,...) amb l'aggravant de resultar perillosa per a la visita a causa de la profunditat d'alguns talls.

A partir de 1988 es va iniciar l'actuació en una nova zona d'excavacions. L'àrea escollida havia de reunir diverses característiques: per un costat, ser una zona

A partir de mitjans de la d cada dels 80, el Servei de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona estava elaborant un projecte per crear un parc natural a Ol rdola i el seu entorn, relacionat amb el ja existent del Garraf. Si bé la proposta de crear aquest Parc Natural a Ol rdola no va poder seguir endavant per determinades qüestions, indirectament va significar un canvi important pel jaciment, ja que es va iniciar l'elaboració d'un projecte que comprenia diverses vies d'actuació, afectant des de la investigació fins a la confecció de nous itineraris i senyalització, tot plantejant l'ordenació global del conjunt (MOLIST, OLIVER, 1987).

Des del Museu Arqueològic de Barcelona es va realitzar aquest projecte partint d'una anàlisi global de l'estat actual dels abundants vestigis arqueològics (classificats segons el tipus de resta, cronologia, grau de coneixement científic, grau de conservació, vegetació que els cobreix, facilitat d'accés,...). L'estudi contemplava una divisió del jaciment per àrees, tant del recinte fortificat com de les zones arqueològiques de l'entorn immediat, agrupats per unes característiques unitaries (accessibilitat, vegetació, conservació,...). En base a les dades obtingues, es va dissenyar una política d'actuació arqueològica que racionalitz s i compagin s la investigació amb les necessitats de dinamització i revalorització del conjunt monumental.

Evidentment, es trata d'un projecte per a ser realitzat al llarg termini, l'objectiu final del qual és el d'aconseguir que Ol rdola sigui més coneguda i visitable, en un nivell molt més alt del que ho és actualment. No obstant, és evident que per

arqueològicament interessant i que la seva excavació i estudi permetessin explicar alguns dels trets més destacables del jaciment; presentar un escàs nivell de sediment per permetre un treball d'excavació ràpid; ser una àrea de fàcil accés i estar ubicada dins del circuit habitual de visita. La zona escollida finalment va ser l'anomenada Zona 3 en el projecte, que correspon a l'àrea entorn de la cisterna, i s'hi ha vingut actuant en les campanyes de 1988, 1989 i 1990.

- **Primers resultats:** les campanyes de 1988 a 1990 han donat resultats molt positius i han incrementat de forma molt notable l'àrea visitable. Aquesta zona servirà per il·lustrar, un cop adequades les restes i convenientment senyalitzades, el sistema de recollida i emmagatzematge de l'aigua, el funcionament d'una pedrera romano-republicana i continuada en època medieval, o el d'una premsa de vi (?) d'època medieval, l'emmagatzematge de gra a les sitges, els diversos tipus de vivendes, etc. En resum, l'adequació que fa l'home en un medi parcialment advers per a l'ocupació humana, sense recursos directes d'aigua i cereals.

Paral·lelament a les campanyes d'excavació s'han anat consolidant les estructures i adequant les restes per a la visita. Exemple d'això en són les reixes metàl·liques que cobreixen les sitges i faciliten el pas per llocs difícils i la protecció dels talls amb un producte químic consolidador ("primal"). Tanmateix, s'ha procurat conservar el màxim nombre possible d'arbres (alzines i oliveres, bàsicament), construint una protecció de pedra seca al seu voltant. Així mateix s'han construït alguns marges seguint la tradició antiga, allà on era recomenable per a la conservació de sediment i mantenir una certa uniformitat estètica, ja que, per altre banda, l'excavació en extensió obligava a desmuntar-ne alguns d'antics. En aquest punt cal destacar que abans de procedir al desmuntatge dels marges, el Servei

de parcs naturals de la Diputació de Barcelona va valorar la seva incidència en l'erosió del sòl i les seves possibles conseqüències en cas de forts aiguats torrencials.

- Actualització del projecte de senyalització i nous itineraris. El projecte realitzat l'any 1988 va ser reformat al 1989 després de les dues campanyes d'excavació (MOLIST, VILALTA, 1989), concentrant-se en el número, contingut i la distribució dels panels. La nova senyalització comprenia l'interior del recinte fortificat i el Pla dels Albats i contemplava quatre tipus diferents de panels que permetien una lectura graonada de les restes. Ara per ara, sembla difícil que pugui portar a terme aquest projecte tal com es va dissenyar, tant a nivell del propi recinte fortificat com en el discurs museogràfic i museològic.

3.1 - Introducció. Marc Geogràfic

La campanya de l'any 1988 va significar un canvi radical quan a objectius de la investigació en el Conjunt Monumental d'Olèrdola. Des de l'any 1983, i fins el 1987, les represes campanyes sistemàtiques de treballs arqueològics s'havien desenvolupat en un sector situat a l'est de la porta central d'entrada al recinte. Les sis cales efectuades durant aquests cinc anys, s'ubicaven contra la cara interna de la muralla romano-republicana i varen proporcionar interessants dades arqueològiques que ajudaren a sistematitzar la dinàmica històrica del jaciment. Tal com queda recollit en els diversos informes i memòries elaborats, es va localitzar la primera defensa del recinte, datable al Bronze Final, la qual reaprofiten. Durant la campanya de 1986 es va aconseguir datar la muralla romano-republicana, que cal situar vers finals del segle II a inicis del segle I a.C. Aquesta muralla, en opus poligonal, es va construir uns dos metres davant de l'anterior, i lligant l'una amb l'altra amb paviments de calç.

Tanmateix, es detectaren diverses fases medievals que es sobreposen unes a les altres. Inicialment, es varen delimitar tres fases clares: un primer moment amb un camp de sitges retallades en el sediment i dues fases més amb construccions de difícil definició, encara que en la darrera fase sembla tractar-se d'edificis de tamany considerable. Finalment, cal assenyalar que en època moderna, tota aquesta zona va quedar com a camps de conreu delimitats per marges de pedra seca.

Un cop finalitzada pràcticament l'excavació de les sis cales obertes, es va obrir la possibilitat d'estudiar altres àrees que fins el moment no havien estat excavades amb metodologia estratigràfica, tot i que tant a finals del segle passat com en aquest s'hi havien resseguit i buidat algunes estructures (bàsicament sitges i canals). Tal com definirem en l'anterior capítol, aquest canvi va estar condicionat per un pla de creació d'un parc natural a Olèrdola.

L'àrea començada a la campanya de 1988 va ser l'anomenada zona 3, concretament al voltant de la cisterna, situada a l'oest de la meitat superior de la plataforma rocosa. Aquesta primera campanya en aquesta zona ha estat únicament de desbrossament, neteja i excavacions punturals d'algun punt en concret, el sediment del qual no podia deixar-se a l'aire lliure. De totes maneres, la roca aflorava en molts punts i, en d'altres, els munts de terra i pedres ere òbviament moderns, procedents del buidatge d'algunes estructures.

Aquesta zona de planta rectangular estava delimitada per dos marges moderns de pedra seca al nord-est i al sud-oest, mentre que pel nord-oest el límit en els marcava el propi penya-segat natural i, pel sud-est, el camí que, des de la porta d'entrada, puja fins l'esglèsia. Aquesta zona es situa en el terç inferior de la plataforma rocosa.

Marca geogràfic. La plataforma rocosa olerdolana està situada a la zona de contacte entre els estrebs meridionals del massís del Garraf i la depressió del Penedès, dins el terme municipal d'Olèrdola (comarca de l'Alt Penedès) i a uns 40 kms al sud de Barcelona.

La muntanya, de 358 m sobre el nivell del mar, constitueix una talaia natural envoltada de penya-segats i delimitada pels torrents de Les Valls (a l'est) i de La Vall (a l'oest). La plataforma presenta la superfície plana però inclinada vers el

nord-est i amb una superfície de 3,5 hectàrees aproximadament. Des del cim es divisa la planúria del Penedés, amb les serres del Montmell i la Plana d'Ancosa a l'oest, Montserrat al nord i el massís del Garraf a l'est (fig. 1).

3.2 - Plantejaments i objectius

Tal com ja hem assenyalat en els capítols anteriors (concretament en el capítol 2 i l'apartat 3.1 del capítol 3), l'obertura d'una nova àrea d'excavacions va estar condicionada fonamentalment pel projecte elaborat per Olèrdola en funció de la creació d'un parc natural a l'indret. La zona escollida va ser la de la cisterna, ja que era en aquesta zona precisament on es localitzaven un nombre major de restes arqueològiques i era ja, si més no, parcialment visitable i prop del recorregut lineal que feia el visitant.

En principi, la intervenció havia d'afectar una zona compresa dins d'una franja d'uns 40 m d'amplada màxima nord-sud per poc més de 130 m de llargada est-oest, grosso modo. Al nord, l'àrea estaria delimitada per les diverses faixes que graonen la plataforma en direcció al Museu Monogràfic, al sud, per la massa boscosa; a l'oest, per la cinglera i, a l'est, per una altra massa de bosc baix, molt densa, que dificulta l'accés a la cinglera d'aquella banda. Aquest rectangle es trobava dividit pel camí que va des de l'entrada al recinte per la porta de la muralla vers l'església. Durant la campanya de 1988 es va excavar únicament la part oest, fins arribar a l'esmentat camí, tot deixant la resta per les campanyes properes (en el moment de redactar la present memòria s'han realitzat ja dues més, al 1989 i al 1990).

La principal avantatge d'aquesta zona era, a més de la seva

situació privilegiada vers la via principal i quasi única via de comunicació practicable, la possibilitat d'investigar, comprendre i finalment fer museable diversos sistemes vitals per l'acondicionament de la vida humana sobre la plataforma olerdolana, com ara els sistemes de recollida i emmagatzematge de l'aigua de pluja; l'emmagatzematge de gra; les vivendes, etc.

Inicialment, es pretenia deixar visible tota l'extensió que hem descrit anteriorment, ja que tot feia pensar que la potència del sediment sota els arbustos i matolls seria molt minça, a l'aflorar la roca en molts punts, i que les característiques del rebliment agilitzarien en grn manera la seva excavació. Les acumulacions de munts de pedres i terra i la creença que, en general, havien estat remoguts els estrats ja en altres ocasions així com en els casos d'aparèixer estructures intactes serien petits i força malmesos, va fer pensar en una excavació que seria bàsicament de neteja, desbrossament i deixar la roca visible.

Tanmateix, pero, l'excavació ha demostrat que la potència de sediment en molts punts és més gran del que s'havia previst inicialment, ja que encara que la roca aflori en molts indrets, una mica més enllà es pot trobar a una cota molt diferent i el desnivell colmatat amb una considerable quantitat de terra. Cal anotar, però, que malgrat aquestes sorpreses, la tònica dominant i més habitual és la manca de sediment en molts dels punts, el que dificulta en gran manera la interpretació individual i global de les estructures.

D'altra banda, les irregularitas que presenta la superfície de la roca, produïdes de vegades per l'acció de l'home i, en molts casos, per agents naturals, fa que les tasques de neteja esdevinguin lentes, ja que cal comprovar quin és l'origen o possible utilitat de cada una d'aquestes irregularitats.

Aquesta comprovació ens va obligar a reduir l'extensió de la zona prevista i replantejar el tipus d'intervenció, ja que en

alguns punts es localitzaren unitats estratigràfiques que no havien estat remogudes i que calia documentar detalladament. Durant les campanyes següents a les de 1988 s'ha seguit treballant i ampliant aquesta zona, seguint bastant aquesta dinàmica ja copçada en la primera campanya, amb la presència de nivells arqueològics intactes i estructures enmig d'un marc general d'arrassament amb un estrat superficial remogut que cobreix directament la roca.

A la forta erosió natural provocada pel pendent, cal afegir-hi la degradació i remoció de terres provocada pels treballs agrícoles que, d'altra banda, han permès en alguns punts determinats com sota els marges de conreu, la conservació d'algunes estructures in situ amb els seus corresponents estrats arqueològics relacionats.

Així doncs, i resumint el que s'ha dit fins ara, la nova zona objecte d'excavacions arqueològiques va ser recollida en base a una doble perspectiva i amb dos objectius clars:

- a) El vessant d'investigació arqueològica. Si bé seria difícil determinar i diferenciar clarament la seqüència d'ocupació històrica de la zona, degut a la manca de sedimentació, es podrien resoldre alguns problemes plantejats de d'antic. El primer seria la datació de la cisterna i l'estudi aprofundit d'aquesta, des dels sistemes de cobertura a la determinació dels canals de recollida d'aigua i altres estructures que hi podrien estar relacionades. Un altre punt d'interés eren les sitges i la possibilitat d'estudiar el seu contingut tancar i comprendre globalment la seva situació i ubicació per tal de relacionar-les amb vivendes, o bé, la seva distribució aïllada i inconexe. Així mateix era interessant estudiar les restes de la muralla que curullaven la cinglera oest i la seva datació, en principi obra d'època medieval. Així mateix, en els plànols topogràfics antics es constatava la presència d'una suposada pedrera que no s'havia ni tant sols

excavat ni investigat i únicament s'identificava per uns retalls a la roca que alforaven enmig dels arbustos.

- b) El vessant museològic i didàctic. Al ser Olèrdola un jaciment acondicionat per la visita i que compte també amb un Museu Monogràfic de les ruïnes, no cal oblidar-ho a l'hora de plantejar la investigació. La zona en la qual es venia treballant des de l'any 1983 no ofería cap condició de ser visitada per diversos motius (complexitat d'estructures sobreposades i molt malmeses que, a més corresponen a fases històriques molt diverses: persistència dels testimonis entre les cales que entorpeixen i amaguen una visió global, etc.). La inclusió de la cisterna dins el recorregut habitual i el tractar-se d'una zona travessada pel camí principal permetia un accés ràpid i sense obres de infraestructura per acondicionar el pas. Els problemes que es podrien trobar serien resolts després de les campanyes d'excavació. A més d'aquesta facilitat d'accés, l'incentiu principal de la zona era la possibilitat d'explicar de forma didàctica i entenedora una sèrie d'estructures directament relacionades amb el modus de vida del jaciment, la seva especial configuració i acondicionament per a l'ocupació humana (emmagatzematge d'aigua i aliments sòlids, bàsicament).

3.3 - Metodologia d'excavació

Des de la campanya de l'any 1986 -campanya realitzada durant el mes de setembre per a la datació de la muralla romano-republicana- s'ha vingut utilitzant habitualment al jaciment el mètode de registre conegut com a Harris-Carandini. Aixó ha permès de documentar de forma individual cada una de les múltiples estructures localitzades, encara que moltes vegades no presentaven sediment estratigràfic. Moltes de les estructures individualitzades eren ja visibles abans d'inciar les tasques de neteja (des de la cisterna fins a algunes sitges i múltiples forats d'encaixos al voltant de la cisterna).

La numeració de les Unitats Estratigràfiques s'ha realitzat correlativament a partir del n'úmero 1, ja que es tracta de l'inici de la nova zona excavada, però anteposant a les centenes el codi 03 que correspon a la denominació general de la zona dins el conjunt del jaciment i establert a partir de l'esmentat projecte (capítol 2). Així mateix, la finalitat d'emprar aquest codi és per tal d'evitar una possible confusió amb la numeració seguida durant la campanya de 1987 (on el número 3 anteposat a lels centenes corresponia a la cala número 3).

Així, a cada una de les estructures i estrats els hi ha correspos un número d'Unitat Estratigràfica. Tanmateix, han estat dibuixats en planta cada una de les estructures i estrats, a més de realitzar algunes seccions volants en aquells indrets més adients (veure capítol 5, planimetria).

Durant aquesta campanya s'ha procedit també a la inclusió de les retes trobades dins la planimetria general del conjunt (realitzada a escala 1:100), tasca que ha estat realitzada per sr. Jordi Costas, topògraf del Servei d'Obres Públiques de la Diputació de Barcelona.

Els treballs arqueològics de camp varen ser portats a terme per dos arqueòlegs contractats pel sistema de concurs pel Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats de Catalunya en virtut del conveni de cooperació amb el Servei de Cultura de la Diputació de Barcelona. Els arqueòlegs guanyadors dels concurs varen ser Núria Molist i Capella i Anna Oliver i Castaños. Així mateix es va contractar els serveis d'una empresa constructora de Sant Miquel d'Olèrdola que proporcionà un promig de cinc treballadors diaris.

El material arqueològic susceptible de ser estudiat ha estat dibuixar per Ramon Alvarez durant l'any 1990 i en decurs d'un contracte amb el Museu Arqueològic.

3.4 - Tractament dels materials. Classificació i inventari

El material arqueològic recuperat de la campanya de 1988 ha estat classificat i inventariat al Museu Arqueològic de Barcelona. Per a la realització de la classificació i inventari de materials s'ha seguit el mateix sistema que per a les campanyes precedents.

S'han utilitzat dos tipus de fulls d'inventari, el primer, codificat amb abreviatures, s'utilitza pel material ceràmic de totes les èpoques. El segon, recull els materials que no corresponen a vasos ceràmics: restes constructives, indústria lítica i restes lítiques, fauna i indústria òssia, metall i escòries, vidres, fusaïoles i pondera, etc. Els inventaris de vasos ceràmics s'estructuren en columnes longitudinals que s'omplen amb unes sigles codificades (veure apartat 8.1) i que contenen diversa informació: la quantitat de fragments, el número de sigla individualitzada pels materials estudiables (per a les formes i decoracions), l'època, el tipus ceràmic, la forma i altres anotacions relatives a la pasta, el desgreixant i el tipus de decoració. A més, les formes són dibuixades en croquis.

Els materials es troben classificats per blocs d'unitats estratigràfiques i identificat amb una sigla que, per a aquest ordre, especifica el jaciment, l'any de la campanya, la U.E. a que pertany i, en el cas que es tracti d'un fragment amb forma, un nombre que l'individualitzarà dins de la seva unitat. Aquest darrer dígit es va donant correlativament dins una mateixa unitat, començant de nou des del número 1 en canviar d'estrat. Un

exemple de la codificació de la sigla és el següent:

OL - 88 - 03.001 - 1

OL: Olèrdola
88: campanya de 1988
03.: Zona 03
001: Unitat Estratigràfica
1: Número individual per forma o decoració

Alguns dels materials arqueològics han estat restaurats, bàsicament metalls i moneda, pel Taller de Restauració del Museu Arqueològic de Barcelona, encara que el volum és molt escàs degut al poc material arqueològic.

Les diverses àrees del Museu Arqueològic van col.laborar així mateix en les fases d'inventari i tractament dels materials i elaboració de l'informe i memòria preceptiva (taller de restauració, gabinet artístic, secretaria i gabinet fotogràfic).

Finalment, esmentar que la totalitat del material arqueològic recuperat durant la campanya de 1988 ha quedat ingressat als magatzems del Museu Arqueològic de Barcelona, convenientment embalat en caixes de cartró etiquetades amb el seu contingut.

3.5 - Desenvolupament de les tasques de neteja i excavació

Els treballs de desbrossament, neteja i excavació puntual afectaren una àrea aproximada d'uns 1.000 m² al voltant de la cisterna, a excepció del seu costat nord-nord-est. A grans trets, els treballs realitzats són els següents, els quals seran adscrits més detalladament en els dos capítols que segueixen a aquest.

- Area sud: àrea delimitada al nord per la paret de la cisterna i, al sud, pel marge que separa les terrasses superiors i que és de pedra seca. A l'est, es troba delimitada pel camí graonat i, a l'oest, per l'àmbit que anomenem celler i que està parcialment retallat a la roca.

En aquesta zona, la roca (anomenada penya en aquest indret del Penedès) -una calcàrea recifal d'arrel micrítica- era ja visible en l'àrea més propera a la cisterna i, a la resta, es va rebaixar l'estrat superficial que la cobria, apareguent diverses estructures, bé d'emmagatzematge (una sitja), bé canals i retalls relacionats amb la conducció i canalització de l'aigua de la cisterna.

- Area est: aquesta zona comprén el camí actualment utilitzat per pujar a l'església i part de la primera terrassa a l'est d'aquest camí. A excepció d'aquest pas, la resta estava recoberta per arbustos i garrigs i també per apilaments de pedres disposades sobre l'estrat superficial procedents de

treballs anteriors, bé d'excavacions o bé de netejes. Així doncs, en aquesta àrea, es va procedir al desbroçament, retirada de pedres i terres de dipositació recent i a l'aixecament de l'estrat superficial d'humus, sota el qual habitualment apareixia ja la roca natural, bé treballada per l'home o bé en estat natural. Alguns punts, però presentaven la roca retallada, delimitant tot un seguit d'estructures de formes i funcionalitats -també possiblement d'atribució cronològica molt diversa- (des de canals i sitges a forats de pals, cubetes, etc.). En total es trobaren tres sitges d'emmagatzematge, dos canals de recollida d'aigües pluvials que morien a la bassa de decantació situada davant de la cisterna (l'existència dels quals ens era ja parcialment coneguda i la seva excavació ha prosseguit en els anys posteriors a la campanya de 1988), la localització de nous graons de l'escala tallada a la roca, etc.

- Àrea oest: delimitada per la paret oest de la cisterna i també per la cinglera oest. En aquesta extensa zona s'han posat al descobert estructures delimitades com a àmbits, encara que cal suposar que es tracta de sòtans o semi-sòtans de vivendes, i amb una complexa àrea central i inferior amb estructures relacionades amb les tasques de premsat, sitges d'emmagatzematge, una bassa de contenció de líquids, forats de pal de diverses formes i mesures, etc.

Així mateix es va localitzar el mur perimetral paral·lel a la cinglera oest que podria fer funcions de muralla. Tota aquesta àrea, a l'igual que l'anterior, estava parcialment coberta per un estrat superficial de potència molt variable i amuntaments de pedres procedents de treballs de neteja o excavació anteriors. Tanmateix es varen localitzar les restes d'un antic marge de conreu obliterat per terra i pedres d'aportació més moderna. Tant sols es va conservar estratigrafia arqueològica intacte en els ja anomenats àmbits i a l'interior de les sitges.

- Area Nord: situada a la part inferior de la cisterna, no s'hi va efectuar cap tipus d'actuació arqueològica, ja que solament s'han documentat els retalls a la roca ja visibles situats prop de la paret nord-est de la cisterna, per tal de poder-los identificar i relacionar-los posteriorment amb la resta d'estructures del conjunt.

En els capítols següents descriurem detalladament cada una de les estructures identificades (capítol 3.6) per passar següidament (capítol 3.7) a agrupar aquesta diversitat d'estrats i estructures en conjunts funcionals i per èpoques, realitzant alhora una primera interpretació. També cal tenir en compte que les campanyes arqueològiques realitzades posteriorment han proporcionat molta informació que ens ajudarà a complementar la de la campanya de 1988, molt escadussera en resultats, sobre tot de índole cronològica.

3.6 - DESCRIPCIÓ DE LES UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

C A L A 3

UE 03001

Descripció: Terra vegetal de color negrós de consistència tova amb gran quantitat de components orgànics, vegetals i els animals típics del substrat. La potència varia dels 10 als 30-40 cms.

Seqüència: Cobert per res. Cobreix diversos rebliments de retalls a la Roca (3010).

Interpretació: Estrat superficial el qual no farem separació en tota l'extensió del sector 3.

Datació: Modern/actual.

Observacions: S'han recollit escassos fragments de ceràmica i únicament les formes.

UE 3001

Descripció: Croquis de l'UE 3001.

UE 3002

Descripció: És una terra molt fosca, húmida i bastant tova amb molta ceràmica i pedres.

Seqüència: Coberta per 3001 i reblint a 3003.

Interpretació: Farciment d'un forat. Tanmateix ho sabem segur si es tracta del mateix estrat que l'1 encara que sembla que tingui més consistència.

Criteri per datar: Les ceràmiques aparegudes fins ara són totes ibèriques.

UE 3003

Descripció: Forat retallat a la roca de planta oval.

Seqüència: Coberta per 3002 i tallant a 3010.

Interpretació: És un forat irregular l'utilitat del qual és clara.

UE 03004

Descripció: Fossa de forma irregular retallada a la roca i situada al pla entre la cisterna i la cinglera West.
Té una forma allargada, l'extrem Sud és un petit canal, quedant un forat arrodonit.

Seqüència: Reblida per 03005 i tallant a 03010.

Interpretació: Forat natural de la roca. Es possible que comunicu amb 03003.

UE 03005

Descripció: Terra de color negrós, fosca i flosca. Abundants arrels. Pedres calcàrees de petit tamany. No graves.

Seqüència: Coberta per 03001 i reblint a 03004.

Interpretació: Rebliment de 03004.

Criteri per datar: No ha surtit material arqueològic.

Observacions: S'ha donat un nº de UE, separant-la de 03001 per precaució, ja que la terra era molt més fina.

UE 03006

Descripció: Pedres de diverses mides barrejades amb molt poca terra.

Seqüència: Coberta per 03001 i reblint a 03007.

Interpretació: Rebliment d'una sitja. Sembla modern. Dona la impressió de que les pedres hagin estat temps a l'interperie i practicamente no hi ha terra entre elles.

Observacions: Pot ser que reposti sobre un rebliment anterior.

UE 03007

Descripció: Retall a la roca de boca gairebé quadrada amb una petita irregularitat en una de les bandes.

Interpretació: Coberta per 03006 i tallant a 03010.

Seqüència: Sitja, segurament per a contenir líquids.

UE 03008

Descripció: Terra fosca amb moltes arrels, situada dintre un retall a la roca.

Seqüència: Coberta per 3001 i reblint a 3009.

Interpretació: Rebliment de sitja.

UE 03009

Descripció: Retall a la roca, de boca quadrada amb un petit retall acanalat a un dels angles inferior (situats a la cota més baixa).

Seqüència: Coberta per 3008 i tallant a 3010.

Interpretació: Sitja per a contenir líquids.

UE 03010

Descripció: Roca de color grisós-blanquinós que ocupa tota la plataforma del poblat i que presenta multitud de retalls.

Seqüència: Coberta per forats diversos. Falta excavar. Las fotos fan referència a la fitxa de cada retall.

Interpretació: Base sobre la qual es realitzen la majoria de construccions del poblat.

UE 03011

Descripció: Pedres petites, irregulars i algunes de tamany mig. Enmig tenen terra negra, tova, amb abundants arrels petites que no es distingeix de la terra del superficial 03001.

Seqüència: Coberta per 3001-3002; es recolza sobre la roca; i cobreix a 3010.

Interpretació: Concentració de pedres davant del marge 03012, de disposició irregular, el que fa pensar que no sigui cap estructura o rebliment, sinó, probablement, l'assentament del marge.

UE 03012

Descripció: Blocs de pedres irregulars, de tamany mig, que formen filades horitzontals, essent falcades per altres més petites. Presenta alineació E-W. Es conserven de 3 a 4 filades, assentant-se de vegades sobre la roca (extrem W) o sobre terra vegetal.

Seqüència: Coberta per 3001 i cobrint a 3011-3013.

Interpretació: Marge de conreu.

Datació: Finals s. XIX? / s. XX.

UE 03013

Descripció: Pedres de color gris amb abundants pedres irregulars de petit tamany.

* No es pot precisar més la composició de l'estrat ja que no es podrà excavar.

Seqüència: Coberta per 03155 i reblint a 03014.

Interpretació: Rebliment de la sitja 03014.

Criteri per datar: El material procedeix de la neteja superficial de l'estrat.

Observacions: No s'excava ja que queda la meitat sota el marge 03012.

UE 03014

Descripció: Fossa que retalla la roca de forma quadrangular localitzada sota el marge 03012 i, per tant, és tan sols visible aproximadament en la seva meitat. Presenta un encaix per a la tapadora.

Seqüència: Reblit per 3013 i tallant a 3010.

Interpretació: Sitja.

Observacions: Datació?. No es huida ja que queda sota el marge.

UE 03015

Descripció: Pedres disposades en grup, relligades amb molta terra. Les situades a la banda de muralla son grosses i amb la cara exterior desvastada, mentre que les del darrere son irregulars i de dimensions més aviat petites.

Seqüència: Coberta per 3024 (terr.barr) i es recolza en 3016.

Interpretació: Es tracta d'un marge de cronologia indeterminada però, segurament, relativament antic.

Observaciones: S'ha donat el Nº 3024 a la terra que hi havia entre les pedres, per tant, es considera un estrat que cobreix les pedres (per aportació natural o manual) que inicialment devien formar un mur de pedra seca.

UE 0316

Descripció: Pedres irregulars col·locades de forma arrenclerada amb les cares exteriors desvastades. Estan relligades amb terra.

Seqüència: Se la recolza la UE 3015 i es recolza en 3010.

Interpretació: Mur.

Datació: Segurament antic perquè esta acoblat a un retall de la roca. ¿?.

UE 03017

Descripció: Retall a la roca de forma trapezoidal que serveix d'assentament al mur 3016.

Seqüència: Se la recolza la UE 3016 i cobreix a la 3018.

Interpretació: Banqueta per a assentar-hi un mur.

UE 03018

Descripció: Retall a la roca que crea una superfície plana i bastant anivellada.

Seqüència: Coberta per 3017/3019/3034; tallada per 165/166/167/168/169 i tallant a 3010.

Interpretació: Sol d'una habitació. Es possible que originàriament estès cobert per algun tipus de revestiment.

UE 03019

Descripció: Retall trapezoidal que separa un àmbit de la cisterna. Presenta una amplada d'uns 70 cms.

Seqüència: Coberta per 3001 i altres retalls i cobrint a 3015.

Interpretació: Banqueta que fa de paret de la cisterna i de l'àmbit del costat (podria haver servit de fonament d'un mur).

UE 030020

Descripció: Terra fosca de consistència irregular amb abundància de pedres grosses barrejades amb altres més petites. Continua havent-hi abundància d'arrels i animals. A la part superior presenta menys potència que a l'inferior.

Presenta pendent des del marge cap a la muralla.

Ocupa l'espai de l'àmbit 3021.

Seqüència: Coberta per 3001.

Interpretació: Inicialment és pensava qu'era el mateix que 3001 (la UE Superficial) però és va separar perquè estava delimitada pels retalls 30.

Després comprovarem que és tractava d'un enderroc.

Observacions: Inicialment és pensava qu'era el mateix que la superficial, però és va separar perquè estava limitada pels retalls 30.

UE 03021

Descripció: Terra de color marró fosc, molt flonja amb algunes pedres de tamany mig i petit de forma irregular.

Seqüència: Coberta per 03001. Rebleix a 03022.

Interpretació: Rebliment del forat 03021.

Criteri per datar: Dins ha surtit ceràmica medieval grisa i ibèrica.

Datació: Modern?, Medieval?.

UE 03022

Descripció: Retall a la roca de forma més o menys arrodonida amb un costat més pla (SW) i fons també concav. Sembla que presenta un canal d'entrada al S i sortida al N.

Seqüència: Coberta per 03001, reblida per 03021 i tallant a 03010 i a la roca.

Interpretació: Petit diposit.

Criteri per datar: Reblit per l'estrat 03021.

UE 03023

Descripció: Espai delimitat per dos retalls a la roca que formen una cubeta.

Seqüència: Reblida per 03020, 03028, 03029, 03030, 03031, 03032, 03034; tallant a la roca i delimitada per 03016, 03017, 03018, 03019.

Interpretació: Àmbit.

UE 03024

Descripció: Terra de color marró fosc, orgànica, amb abundants arrels i herbes a la part de sobre. Gran quantitat de pedres petites i mitjanes que formen part del marge de cultiu.

Seqüència: Coberta per 03001 i cobrint a 03015.

Interpretació: Terra enmig del marge 03015.

Datació: Modern. Es separa perquè surt quelcom material.

HE 03025

Descripció: Retall a la roca. Al nivell de roca la boca està retallada de forma rectangular i presenta un encaix per tapadora. La forma del cos és totalment arrodonida, globular però no es veu el fons. Al voltant -costat Oest- hi ha un regueró.

Interpretació: Sitja amb encaix per a tapadora i que conserva la meitat (o una de las dos parts) de la tapa.

Observacions: Ja excavada i parcialment reblida amb runa. A la tapadora es noten les marques de l'eina a la cara superior.

La fitxa es fa en funció de les tapadores que s'han de construir. Pertany a la zona 9 i de fet hauria de portar el 00 enlloc del 03.

HE 03026

Descripció: Retall a la roca. La superfície -boca- és de forma rectangular amb els cantos arrodonits. El cos es arrodonit i de forma globular.

Interpretació: Sitja amb encaix per a la tapadora.

Observacions: Ja buidada d'antic. Està parcialment reblida de terra, pedres i aigua.

HE 03027

Descripció: Fossa retallada a la roca de boca de forma arrodonida, quasibé circular, amb retall per encaix de tapadora al voltant de la boca i quatre encaixos laterals de forma quadrangular.

Interpretació: Sitja amb encaix per tapadora.

Observacions: Ja excavada i parcialment reblida amb runa (pedres i terra).

UE 03028

Descripció: Terra de color marró amb taques grogues amb taques de carbons i moltes pedres grosses.

Seqüència: Coberta per 03020 i cobrint a 03029.

Interpretació: Rebliment habitació.

UE 03029

Descripció: Terra grogosa amb molts carbons i consistència dura i sense pedres.

Seqüència: Coberta per 03028; Cobrint a 02032/03030.

Interpretació: Rebliment intern àmbit 03023.

UE 03030

Descripció: Pedres disposades regularment formant una estructura graonada. Són pedres escairades i lligades amb terra i panots d'argila grogenca.

Seqüència: Coberta per 03029 i cobrint a 03032.

Interpretació: Escala que es construeix en un moment tardà ja que s'assenta sobre l'últim estrat que cobreix la roca.

Datació: Medieval.

Observacions: No s'asenta directament sobre la roca, sino sobre la capa 03032.

UE 03031

Descripció: Grup de pedres que sembla que puguin formar una estructura.

Seqüència: Igual a 03028; coberta per 03020 i cobrint a 03029.

Interpretació: Pot ser que formin part de l'UE 03028. No fet s'ha comprovat que sí que ho es.
Forma part de l'UE 03028.

UE 03032

Descripció: Terra molt negrosa amb molt carbons i cendres.

Seqüència: Coberta per 03029/03030 i cobrint a 03013/03034/
03167/03168/03169.

Interpretació: Estrat que recobreix la roca a trossos, dins
l'àmbit 03023.

UE 03033

Descripció: Terra flonja negra amb alguna pedra, localitzada
a l'interior de l'àmbit 030161.

Seqüència: Coberta per 03001; cobreix a 03037 i rebleix a
03161.

Interpretació: Es possible que encara sigui el mateix que el
03001, però va apareixer bastant material medieval i es va
decidir separar-lo.

UE 03034

Descripció: Calç molt premsada que omple alguns forats i les
cantonades del retall de l'habitació.

Seqüència: Coberta per 03032 i cobrint a 03018.

Interpretació: Sembla alguna preparació de paviment o bé algu
na adequació de la roca per a ser utilitzada.

Observacions: Aquest mateix tipus de paviment de calç apareix
recobrint els retalls de la roca de las habitacions ibèriques
a l'area d'excavacions tocant la muralla (campanyes 1.986 i
1.987) També recobreix el carrer de la Cala 5 (Zona 1).

UE 03035

Descripció: Alineament de pedres de petit i mitjà tamany, al-
gunes ben escairades. Direcció N-NE/S-SW. Presenta doble cara.
Les pedres no estan unides amb morter sino unicament per terra
Esta montat just sobre el penya-segat, aprofitant de vegades
la mateixa roca. L'amplada és de 70-75 cms.

Seqüència: Es recolza en 03010. Se la entrega la UE 03041.

Interpretació: Mur perimetral en funcions de muralla. Delimita
alguns àmbits (03161-03162-03163), en el seu extrem SE.

UE 03036

Descripció: Alineament de pedres de tamany mig i petit, en direcció SE-NW. Presenta doble cara. Hi han conservades 2 - filades.

Seqüència: Coberta per 03037 i es recolza en 03035.

Interpretació: Mur que delimita per la cara Sud l'àmbit 030162 i per la cara Nord l'àmbit 030163.

Observacions: L'amplada és de 75 cms.

UE 03037

Descripció: Pedra de petit tamany, irregular, unida amb morter de calç (extrem Sud). Picadís de pedra petita i terra de color marró fosc localitzat al passadís entre el mur/muralla 03035 i el retall 03038 (àmbit 03161).

Seqüència: Coberta per 03033 i cobrint a 03036. Rebleix a 03161.

Interpretació: Preparació de paviment? Aïllant de l'humitat?

UE 03038

Descripció: Retall vertical que delimita un àmbit entre el penya-segat i aquest retall.

Delimita els àmbits 03161 i 03163 pel costat Est.

UE 03039

Descripció: Retall a la roca -arran del nivell de roca natural- és de forma rectangular amb els angles arrodonits. Situada entre la cisterna i la cinglera Oest.

Seqüència: Coberta per 03001; reblint a 03040.

Interpretació: Sitja. Al costat Oest es localitza un forat de pal possiblement relacionat amb ella (03084).

Observacions: No hi ha temps per excavar-ho.

UE 03040

Descripció: Terra de color marró fosc amb gran abundància de pedres de petit i mig tamany. La capa de terra ocupa sols la part superior, ja que un cop tret es veuen únicament pedres.

Seqüència: Rebleix a 03039.

Interpretació: Rebliment sitja 03039.

Observacions: Es rebaixa el just perquè es vegui bé la boca de la sitja.

UE 03041

Descripció: Alineament de pedres de mitjà tamany, en direcció SE/NW. Presenta doble cara.

Està treballat amb el mur perimetral/muralla 03035. Conserva entre 1 i 2 filades. Té una amplada de entre 70 i 80 cms.

Seqüència: Se la recolza 03037; coberta per 03001; s'entrega a 03035.

Interpretació: Mur. Delimita pel sud l'àmbit 03161 i pel nord l'àmbit 03162.

UE 03042

Descripció: Retall a la roca de forma mes o menys rectangular (boca) amb els costats arrodonits. Sota la boca presenta un encaix en els costats sud, est i oest.

Localitzada en un dels graons de "l'escala" que passa pel costat oest de la cisterna. No es veu la forma del cos.

Seqüència: Reblida per 03043 i tallant a la roca.

Interpretació: Sitja. Presenta encaix per a la tapadora.

Criteri per datar: Anterior o posterior a la escala?

Observacions: No s'excava per manca de temps. Únicament es destapa la boca i l'encaix per prendre mesures per la tapa de religa.

UE 03043

Descripció: Terra de color marró fosc, flocja, amb abundants arrels almenys a la capa superior. Presenta abundants pedres de petit i mig tamany.

Seqüència: Coberta per 03001.

Interpretació: Rebliment de la sitja 03042.

Criteri per datar: Materials: ceràmica grisa medieval, i la fauna.

Datació: Rebliment medieval (s. XI-XII).

Observacions: Es rebaixa únicament uns 40 cms. des de la boca de la sitja. No s'excava més perquè no hi ha temps.

Nota: A sota surt un estrat diferent, gris i cendrós, el qual no toquem. Manca encara per rebaixar part del 03043. No sembla excavada.

UE 03044

Descripció: Terra de color marró molt fosc, quasi negra, tova i esponjosa. Localitzada dins el canal en el seu extrem SE.

Seqüència: Coberta per 03001 i cobrint a la roca.

Interpretació: Rebliment del canal 03045.

Criteri per datar: Materials.

Observacions: No s'han pres cotes. Té una potència de 10 cms. per sobre del fons del canal.

UE 03045

Descripció: Retall a la roca de forma rectangular, molt allargat, del qual no es coneixen els límits pel seu costat SE. Pel costat NO va a parar al pou de decantació situat abans de la cisterna.

Amplada màxima:

Fondària màxima:

Seqüència: Farcida per 03001-03044; se la entrega 03046.

Observacions: A la excavació de l.989 es coneix tot el seu recorregut. Veure 03234.

Interpretació: Canal de recollida d'aigües principal de la cisterna.

UE 03046

Descripció: Retall a la roca de forma rectangular, molt allargat, que segueix una direcció SE per girar després en direcció Est.

Pel costat NO va a parar al pou de decantació, entregant-se abans al canal principal 03045.

Seqüència: S'entrega a 03045.

Interpretació: Canal de recollida d'aigües.

Observacions: No es coneix el total del recorregut.

UE 03047

Descripció: Retall a la roca de planta rectangular. Presenta diversos encaixos i retalls al seu voltant. A la paret sud es veuen una sèrie de forats tapats amb pedra i morter de calç (antigues boques).

Les mides són: 16,40 m. de llarg; 6,5 m. d'amplaria i 3,2 m. de fondària màxima.

Seqüència: Talla a la roca (03010).

Interpretació: Cisterna per a la recollida d'aigües de pluja i el seu emmagatzematge. Les aigües són recollides per un sistema de canals i pous de decantació.

Criteri per datar: Documentada en època medieval.

Datació: Probablement romana ? (s. II/I a.n.e.).

Observacions: Està totalment buida.

UE 03048

Descripció: No es coneix bé la seva composició ja que aquesta estructura es troba recoberta per un arrebossat de calç.

a) Roca tallada de forma graonada (11 graons).

b) Pedres col·locades de forma horitzontal i agraonada.

Seqüència: Es recolza en 03047 i talla a la roca ?.

Interpretació: Escala d'accés al fons de la cisterna 03047.

Observacions: Creiem que aquestes escales estan tallades a la mateixa roca i, per tant, construïdes en el mateix moment de fer la cisterna.

UE 03049

Descripció: Retall a la roca de forma rectangular, orientat E-O i que per l'extrem O desemboca a la cisterna 03047, en la seva cantonada angle Est. L'amplada és d'uns 15 cms. i es fa més ampla a mesura que s'allunya de la cantonada de la cisterna.

Seqüència: Coberta per 03001; s'entrega a 03047 i talla a 03010 (roca).

Interpretació: Petit canal que es troba en un angle de la cisterna.

Observacions: Es troba a l'angle més baix dels 4 de la cisterna, però el pendent descendent del canal es vers la cisterna i no pas de la cisterna vers enfora. No està totalment excavat.

UE 03050

Descripció: Retall a la roca de forma rectangular, de 40 cm. d'amplada per 150 cms. de llargada.

Interpretació: Canal que comunica el pou de decantació 03051 amb la gran cisterna 03047.

Per a ell hi passa l'aigua neta, previament decantada en el pou de decantació.

Observacions: A la vista i totalment buidada.

UE 03051

Descripció: Retall a la roca de forma quadrada amb els cantos arrodonits. La banda NE està feta d'obra (pedra i morter). Les mides són de uns 2 m. per costat.

Seqüència: Talla a 03010 (roca).

Interpretació: Bassa de decantació. L'aigua arriba pels canals 03045 i 03046, depositant-se la terra i altre brossa en el fons de la bassa i surtint l'aigua neta pel canal 03050 i arribant a la cisterna.

Datació: ?

UE 03052

Descripció: Terra fosca amb bastants pedres.

Seqüència: Coberta per 03001 i reblint a 03053.

Interpretació: Rebliment sitja.

Criteri per datar: Material medieval.

UE 03053

Descripció: Retall a la roca de boca gairebé quadrada i, cal suposar, que de secció oval.

Seqüència: Reblida per 03052 i tallant a 03010.

Interpretació: Sitja.

UE 03054

Descripció: Terra fosca amb alguna pedra i bastant ceràmica.

Seqüència: Coberta per 03001 i reblint a 03055.

Interpretació: Farciment de sitja.

Criteri per datar: Material medieval.

UE 03055

Descripció: Retall a la roca de boca semi-quadrada i de cantos arrodonits.

Seqüència: Reblida per 03054 i tallant a 03010.

Interpretació: Sitja.

UE 03056

Descripció: Pedres de tamany petit barrejades amb terra. No té gaire potència i presenten una planta irregular. Passen per sota el marge, per tant no és veuen en la seva totalitat.

Seqüència: Coberta per 03001-03012 i cobrint a 03010.

Interpretació: No es clar si pot respondre a algun tipus d'estructura.

UE 03057

Descripció: Estructura graonada de planta hemiel·líptica. Va des del canal 03045 cap amunt seguint parcialment el camí actual de l'església però girant cap a la zona 04 en direcció - també a l'església.

Seqüència: Tallada per 03042 i tallant a 03010.

Interpretació: No es clar si es tracta d'unes escales d'accés a algun lloc o de d'una estructura relacionada amb els canals i la cisterna.

UE 03058

Descripció: Retall de planta quadrangular i secció possiblement oval amb un encaix a l'extrem superior per a col·locar-hi una tapadora.

Interpretació: Sitja.

Observacions: Trobada ja abans d'aquesta campanya. Ja era coberta amb religa.

UE 03059

Descripció: Retall de planta rectangular i secció paral·lel·lípeda.

Interpretació: No és clara la seva funcionalitat, tot hi que sembla que també estigui relacionada amb l'aigua.

UE 03060

Descripció: Retall, de planta aproximadament quadrada, de angles arrodonits. Un dels cantons no existeix actualment, però no es clar si havia existit abans o no ja que coincidiria aproximadament amb el retall lateral de l'estructura graonada 03057. Té molt poca profunditat i desguaja per un canal.

UE 03061

Descripció: Retall allargassat que forma un canal entre l'estructura 03060 i la 03051. A la banda de la fossa 03060 té forma troncocònica formant una espècie d'embut.

Seqüència: Ja es veia.

UE 03062

Descripció: Retall acanalat, de secció semiquadrada, tancat per l'extrem del turó i obert a la cisterna per l'altre.

Seqüència: Ja era al descobert.

Interpretació: És possible que estigués relacionat amb el sistema de coberta de la cisterna doncs es correspon amb un altre retall situat a l'altra banda, encara que és de característiques absolutament diferents,

UE 03063

Descripció: Retall a la roca de forma cilíndrica molt profund que aparentment connecta amb la cisterna.

Seqüència: Ja era al descobert.

Interpretació: Sembla que es tracti d'un conducte per a nodrir la cisterna.

UE 03064

Descripció: Pedaç de forma circular a base d'obra de morter i pedra petita irregular situada a la pared sud de la cisterna.

Interpretació: Aparentment es tracta de la clausura del conducte 03063 que servia per nodrir la cisterna, realitzada quan aquest conducte ja no era necessari per a acomplir aquesta funció.

UE 03065

Descripció: Retall a la roca de planta rectangular i secció hemirectangular de poca profunditat situat paral·lel (pel seu costat més llarg) a la pared sud de la cisterna.

Seqüència: Ja era al descobert.

Interpretació: No és gens clara la seva utilitat malgrat que la seva situació al costat de la cisterna, fa pensar que hi devia estar relacionat. Esta cobert per 03001.

UE 03066

Descripció: Retall acanalat, secció semi-quadrada, tancat per l'extrem de turó i per l'altre obert a la cisterna.

Seqüència: Igual a 03062.

Interpretació: Tal com es deia pel retall 03062 es possible que estigués relacionat amb el sistema de coberta de la cisterna però, a diferència del 03062, a l'altra banda aquest es correspon amb una estructura de planta circular.

UE 03067

Descripció: Forat tubular segurament acolzat i de secció gairebé circular. La boca no es totalment circular sino que té un eixamplament en una de les bandes que sembla de formació natural. Aquest eixamplament va descendint desde la cota superior fins al forat propiament dit que té ja forma pràcticament circular. Esta cobert per 03001.

Interpretació: Sembla que es tracta d'un canal per a nodrir la cisterna que va ser clausurat en un moment indeterminat (03001).

UE 03068

Descripció: Retall de planta allargada i secció hemicircular aproximadament, que transcorre en direcció N-S (aproximadament) i està situat a la zona superior de la cisterna. Cobert per 03001.

Interpretació: Sembla una mena de canal ja que a més n'hi desentona un altra d'iguals característiques, tanmateix no es veu clar ni d'on ve ni cap on continua. També podria tractar-se dels encaixos per algun tipus d'estructura de fusta o d'un entarimat que tingué troncs horitzontals sobre la roca.

UE 03069

Descripció: Retall de planta allargada i secció hemicircular (aproximadament) que va (aproximadament) en direcció nord-est-sudoest.

Seqüència: S'entrega a 03068. Cobert per 03001.

Interpretació: És un canaló del mateix tipus que el 03068 al qual s'uneix. Els problemes d'interpretació són els mateixos que en el cas anterior.

UE 03070

Descripció: Es tracta d'un retall acanalat de recorregut rectilini i de secció tendent a ser semicircular però es troba molt erosionat i malmés i, mentre en alguns punts es perfectament clar, en altres més aviat s'intueix tot i que el seu recorregut és ben evident. Al punt més elevat presenta un petit gir cap a l'oest mentre que l'altre extrem arriba fins la vora de la cisterna.

Seqüència: Coberta per 03001.

Interpretació: De nou es tracta d'un retall del tipus dels dos anteriors; és situat a una cota més elevada que ells. Segueix la mateixa orientació que el retall 03019 existint entre tots dos un espai que podria haver estat ocupat per un mur. Els problemes d'interpretació són els mateixos que en els casos anteriors.

UE 03071

Descripció: Retall acanalat i de recorregut rectilini situat al terç superior del pendent que flanqueja la cisterna pel sud. És de secció semicircular molt marcada i presenta una orientació E-O. Té un recorregut curt i finalitza de forma brusca i oberta per ambdós extrems. Tota la zona on es troba està molt erosionada, presenta grans desnivells i per tant no és clar si el seu acabament brusca és intencionat o no.

Seqüència: Coberta per 03001.

Interpretació: Té els mateixos problemes d'interpretació que els retalls 03068, 03069 i 03070.

Observacions: És més marcat que tots els altres d'aquest tipus.

UE 03072

Descripció: Retall paral·lelipedic amb els cantons una mica arrodonits i de poca profunditat.

Seqüència: Coberta per 03001.

Interpretació: No es clar si esta relacionat o no amb el canal 03153.

UE 03073

Descripció: Petit orifici cil·lindric obert pels dos extrems i amb inclinació descendent des de l'interior de l'estructura 03085 cap a l'exterior.

Interpretació: Sembla que es tracta d'un canalet de desguaç de l'estructura 03085.

UE 03074

Descripció: Forat de planta circular de profunditat indefinida ja que es troba omplert de pedres de mida més aviat petita trabades entre elles que deixen un espai lliure a l'interior d'uns 10 cms.

Interpretació: Sembla un forat de pal.

UE 03075

Descripció: Forat cilíndric d'uns 15 cms. de profunditat; es situat al costat de la sitja 03007.

Interpretació: Sembla relacionat d'alguna manera amb la sitja 03007.

UE 03076

Descripció: Retall acanalat de recorregut curvilini rodejant la boca de la sitja 03007. Parteix aproximadament des de les 12 (segons el rellotge) de la circumferència formada per la boca però en una cota superior, i es dirigeix vorejant-la fins passat el quart.

Interpretació: Sembla un canal per a desviar l'aigua de aquesta boca.

UE 03077

Descripció: Retall acanalat de poca profunditat.

Seqüència: Cobert per 03001.

Interpretació: Serviria per a desviar l'aigua de la sitja 03007 i conduir-la més avall.

UE 03078

Descripció: Retall acanalat que comença una mica més amunt de la sitja 03009 i la rodeja pel sud.

Seqüència: Cobert per 03001.

Interpretació: Canal per a desviar l'aigua de la boca de la sitja 03009; es complementa amb el retall 03079.

UE 03079

Descripció: Retall acanalat que comença una mica més amunt de la sitja 03009 i rodeja la seva boca per l'oest.

Seqüència: Cobert per 03001.

Interpretació: Canal complementari del 03078 que servia per a desviar l'aigua de la boca de la sitja 03009. Ambdós tendeixen a conduir-la cap al canal 03108.

UE 03080

Descripció: Retall a la roca de forma més o menys quadrangular i angles arrodonits.

Aproximadament medeix 60 x 50 cms.

Seqüència: Cobert per 03001.

Interpretació: ?. Algun tipus d'encaix per a pal dret?.

Observacions: Possiblement aprofita un dels forats naturals de la roca aprofitant-el.

UE 03081

Descripció: Retall a la roca de forma graonada. Orientat NO-SE. L'amplada es de 90 cms. aproximadament. La profunditat del graó és de 25/26 cms. La altura és variable en cada graó.

Seqüència: Cobert per 03001.

Interpretació: Escales amb 3 graons.

Observacions: Eren ja visibles en el moment de iniciar la campanya

UE 03082

Descripció: Amuntegament de pedres de petit i mitjà tamany amb terra de color marró fosc, semblant a la superficial, amb abundants restes d'arrels.

Seqüència: Cobert per 03001. Cobreix a la roca i a 03083.

Interpretació: Estrat d'enderroc.

Observacions: No s'excava i es deixa "in situ".

UE 03083

Descripció: Retall a la roca del qual no es pot determinar de moment la seva planta, pero presenta l'angle d'una forma quadrangular i un possible encaix a l'angle Nord.

Seqüència: Cobert per 03082.

Interpretació: Al no rebaixar-se no es pot determinar quin tipus d'estructura és: Sitja? Tomba? (sembla diferenciar-se una capçalera?).

Creiem que es tracta d'una sitja, la qual seguiria la mateixa corba de nivell on trobem la 03014 i la 03058.

Observacions: No s'excava.

UE 03084

Descripció: Retall a la roca de forma arrodonida.

Ø 10 cms.

12 cms. profunditat màxima.

Seqüència: Cobert per 03001.

Interpretació: Forat de pal relacionat amb la sitja 03039.

UE 03085

Descripció: Retall a la roca "en negatiu" s'han rebaixat els costats de la futura estructura i aquesta ha estat excavada sobre aquesta elevació. La forma és mes o menys rectangular. No és possible mesurar.

Seqüència: Cobert per 03001.

Interpretació: Estructura que servia de suport. Funcionalitat desconeguda, probablement relacionat amb 03086 i 03087. Podria tractar-se del basament d'un sistema de prensat, ja que té un canal de desguaç (03073) i és semblant a 03086 i a 03098.

Observacions: Estat de conservació deficient.

UE 03086

Descripció: Retall a la roca "en negatiu". De planta externa - quadrangular, amb els cantos arrodonits, i amb un rebaix intern rodó.

∅ extern màxim = 130 cms.

∅ intern " = 86 cms.

Interpretació: Suport de premsa "Torculus"?, amb tres canals de desguaç o reconducció de líquid.

UE 03087

Descripció: Rebaix de la roca "en negatiu", de forma arrodonida amb un forat de desguaç probablement intencionat.

∅ intern màxim: 43 cms.

Seqüència: Cobert per 03001 i tallant a la roca.

Interpretació: Relacionat probablement amb 03086 i 03085 (possible premsa).

Estructura de sustentació.

UE 03088

Descripció: Retall a la roca. No es veu totalment sinó únicament una cantonada d'una estructura possiblement de forma quadrangular o rectangular.

Sembla que tingui un encaix com el de les sitjes, per a tapadores.

Seqüència: Cobert per 03001/ 03172.

Interpretació: Sitja amb encaix per a la tapadora.

Observacions: No s'excava. Ni tan sols es descobreix la totalitat de la estructura. Esta sota els galcerans.

Campanya de 1.989: Es treuen els galcerans i es buida la sitja totalment.

UE 03089

Descripció: Retall a la roca de forma arrodonida i "En negatiu", és a dir, buidat en una elevació artificial de la roca.

Seqüència: Cobert per 03001.

Interpretació: Forat de pal dret?

Estructura de sustentació d'una altra estructura més complexa que, de moment no podem determinar amb qué es relaciona.

Observacions: Relacionat amb el canal 03046?. Caldra tenir excavada una superfície més àmplia.

UE 03090

Descripció: Perforació tubular de dimensions reduïdes.

Seqüència: Cobert per 03001.

Interpretació: Sembla una espècie de desguac per a deixar sortir l'aigua o líquids acumulats a la rampa 03096.

UE 03091

Descripció: Retall rectilini que des de l'escala 03081, aproximadament paral·lel al penya-segat i al mur de tancament 03035 va en direcció Nord, delimitant un pla de la roca.

Seqüència: Cobert per 03001.

Interpretació: No és clar si aquest retall delimita un àmbit o no, ja que gran part d'aquest sector ha quedat sense excavar i, per tant, no es veu on acaba.

UE 03092

Descripció: Retall acanalat situat al costat del mur 03036 que sembla que comenci sota d'aquest mur i que fa un quart de cercle entre les nou i les dotze en sentit contrari a les agulles del rellotge.

Interpretació: Ho és gens clara la seva utilitat. Està cobert per 03001.

UE 03093

Descripció: Retall acanalat. Parteix del mur 03036 (possiblement, però, continua per sota) i després de fer un colze es dirigeix cap al nord seguint el pendent descendent.

Seqüència: Cobert per 03001.

Interpretació: Com en el cas del retall 03092 no és gens clara la seva utilitat.

UE 03094

Descripció: Retall a la roca, de poca profunditat, que va des del mur 03035 i que gira en angle lleugerament agut cap al nord, és a dir seguint el pendent.

Seqüència: Cobert per 03001.

Interpretació: No és gens clar per a que servia. De fet cap dels tres retalls situats a aquesta zona, que es troben en un espai molt reduït, té una explicació clara i sembla que no es podran entendre fins que no s'excavi la zona coberta de terra que es troba entre ells i les estructures 03007 i 03008.

UE 03095

Descripció: Final, pel cantó oest, de la roca que forma la plataforma, aterassada i descendent, on es situa el poblat i que la separa d'una altra estructura (plataforma) que rodeja a la anterior en una cota més baixa.

Sembla que en alguns punts la roca hagi estat tallada artificialment mentre que en d'altres el retall que es veu seria produït de forma natural.

Seqüència: Se li recolza 03035.

Interpretació: Es el límit de la plataforma principal del poblat per l'oest.

No és clar si a la plataforma situada més avall també hi ha restes, tot i que seria lògic que n'hi haguessin ja que s'entrobren en punts molt més allunyats del nucli principal.

UE 03096

Descripció: Retall, la paret del qual forma un quart d'el·lipse (aproximadament) i la base és un pla (bastant irregular amb la presència de molts forats aparentment producte d'erosions - naturals) que presenta un pendent pronunciat seguint la corva i dirigint-se cap al nord-oest. Aquest pla està també inclinat - en sentit transversal aproximadament en sentit Oest-Est (veure croquis).

Conecta el pla 03164 amb el 03163.

Interpretació: Com la majoria dels retalls també aquest sembla relacionat amb la canalització d'aigües (o bé de líquids, ja que no s'ha excavat el plan immediatament superior ni gran part de l'inferior, i, per tant, no podem saber si podia estar relacionat amb algun tipus de producció) ja que les seves pendents desviarien l'aigua de les escales 03081 per a conduir-les pel seu costat.

UE 03097

Descripció: Perforació troncocilíndrica realitzada a la roca.

Seqüència: Cobert per 03001.

Interpretació: Sembla un forat de pal.

UE 03098

Descripció: Estructura amb forma de cubeta de fons concav que es troba sobrelevada del nivell de roca que es trepitja. Té poca profunditat i és poc alta en general.

Seqüència: Cobert per 03001.

UE 03099

Descripció: Retall acanalat situat a la vora de la estructura 03098.

Seqüència: Cobert per 03001.

Interpretació: Sembla que es tracti d'una espècie d'abocador però també es pot tractar d'un encaix.

UE 03100

Descripció: Retall de la roca de forma ovalada situat entre les sitjes 03104 i 03009.

Mesures: 37 x 31 cms. Profunditat màxima 10 cms.

Seqüència: Cobert per 03001 i tallant la roca (03010).

Interpretació: Forat de pal de peu dret.

UE 03101

Descripció: Retall a la roca de forma circular, situat entre les sitges 03104 i 03009. Està omplert amb l'estrat superficial 03001 i amb abundants pedres.

Mesures: 20 cms. de diàmetre.

25 cms. de profunditat.

Seqüència: Cobert per 03001.

Interpretació: Forat de pal de peu dret. Possible relació amb sitja 03009 i amb el forat de pal 03105.

Observacions: No s'ha separat el rebliment. No surtia material.

UE 03102

Descripció: Retall a la roca de forma allargada, quedant de forma difuminada els seus límits. Està situat entre les sitges 03104 i 03009.

Seqüència: Cobert per 03001 i tallant a 03010.

Interpretació: Canal de desguaç. Evita que l'aigua entre a la sitja 03104. Segueix la mateixa direcció que el canal 03077, situat mes amunt.

UE 03103

Descripció: Retall a la roca de forma allargada i límits sinuosos localitzat entre la sitja 03009 i el canal 03108, al que va a parar.

Mides aproximades: No es mesurable.

Interpretació: Canal de desguaç des de la sitja 03009 fins al canal de recollida 03108 al que s'entrega.

UE 03104

Descripció: Retall a la roca de boca quadrangular amb els angles arrodonits. Per sota del nivell de la boca es pot veure, a tot el voltant del perímetre, un encaix situat entre l'estructura-bossa 03106 i la sitja 03009. Segueix la mateixa corba de nivell que 03009, 03122, 03053 i 03055 (sitges). La forma del cos possiblement sigui oval.

Interpretació: Sitja amb encaix per a tapadora.

Observacions: Ja excavada i buidada avans d'iniciar la campanya. Dada indeterminada. Per sobre l'encaix està col·locada una tapadora de religa.

UE 03105

Descripció: Forat a la roca de forma arrodonida.

Mesures: \varnothing 20 cms.

Seqüència: Reblit per 03158.

Interpretació: Forat de pal de peu dret. Relacionat bé amb la sitja 03104 o bé amb altre forat de pal, el 03101.

UE 03106

Descripció: Retall a la roca de forma elíptica. Situat a l'w del àmbit 03113 i tocant a la sitja 03104. L'angle sud és escairat i presenta un petit canal (03111).

Mesures: Llargada màxima: 3 m.

Amplada màxima: 93 cms.

Seqüència: Talla la roca 03010; se li entrega la UE 03111.

Interpretació: Bassa de recollida d'aigua o líquids. Recull l'aigua de pluja (actualment) de l'àmbit 03023 i la part oest d'aquesta habitació. Es possible que abans estigués relacionada amb el torculus 03086.

Observacions: Ja buida avans de la excavació i visible. Acumula sempre aigua al seu interior.

UE 03107

Descripció: Forat a la roca amb boca d'entrada i sortida amb pendent vers el NE. Situat al sud del canal 03108, al qual s'entrega i segueix la mateixa alineació que 03102 i 03072 (canals).

Seqüència: S'entrega a 03108 i talla la roca.

Interpretació: Forat de desguaç del canal 03102 vers el canal gran 03108?.

Observacions: No està al descobert com la resta de canals sinó que forada la roca (veure secció darrera).

UE 03108

Descripció: Retall a la roca de forma allargada i mides variables. Està situat a la part inferior (Nord) de l'àrea excadada, però sota de la bassa 03106 i les sitges 03104 i 03009. L'inici es situa al nord de la bassa 03106.

Mesures: Amplada mínima: 17 cms.
Amplada màxima: 27 cms.

Seqüència: Cobert per 03001. Talla a 03010 i se li entrega: 03107, 03103, 03108 i 03110.

Interpretació: Canal de desguaç que recolliria l'aigua dels petits canalons que passen al voltant de les sitges. Recolliria l'aigua de tota la zona a l'est de la cisterna (àrea fabril : premsa).

Observacions: No està del tot descobert i, per tant, no es sap com continua per l'est, però, presumiblement desembocaria a la cinglera (hi ha restes d'un canal que dona a la cinglera una mica més a l'est, a l'altre terrassa).

UE 03109

Descripció: Retall a la roca de forma rectangular i allargada, situat a la part inferior (nord) del canal 03108, amb pendent vers el NE.

Seqüència: S'entrega a 03108.

Interpretació: Canal de recollida d'aigües o desguaç que surt del principal 03108. Sense acabar d'excavar.

HE 03110

Descripció: Retall a la roca de forma rectangular allargada. Situat a la part inferior (nord) del canal 108. En la seva trajectoria "sembla" marcar-se una corba.

Mesures: 9 cms. d'amplaria mínima
17 cms. " màxima externa.

Seqüència: S'entrega a 03108.

Interpretació: Canal de desguaç o recollida d'aigües que parteix del principal (03108).

Observacions: No es coneixen els límits NE. No excavat en la seva totalitat. No es possible fer-ne una interpretació.

HE 03111

Descripció: Retall a la roca en forma de colze, situat a la part superior de la bassa 03106.

Seqüència: Canal per recollir líquid i canalitzar-lo a l'interior de la bassa 03106.

HE 03112

Descripció: Retall a la roca de forma rectangular.

Interpretació: Banqueta de pedra per a la sustentació del possible mur de tancament oest de l'àmbit 03113?

Observacions: Ja estava al descobert en el moment d'iniciar la campanya. Si és per suport d'un mur és molt petit.

HE 03113

Descripció: Superfície de roca aplanada i rebaixada que queda delimitada al S, O i NO per retalls de roca.

Seqüència: Talla la roca.

Interpretació: Àmbit retallat a la roca en tres dels seus quatre costats. No es coneix forma ni superfície ni quina relació podria tenir amb les estructures 03114-03115. Aquí es troba la E4 del topogràfic de J. Costas.

IIE 03117

Descripció: Retall a la roca de forma circular.

Seqüència: Cobert per 03001 i tallant a la roca.

Interpretació: Forat de pal dret, possiblement relacionat amb el 03121 (d'iguals característiques) i els 03118, 03119 i 03120.

Observacions: No sabem a quin tipus d'estructura pot respondre la presència d'aquests 5 forats de pal ni si ténen relació entre ells.

IIE 03118

Descripció: Retall a la roca de forma circular.

Seqüència: Cobert per 03001 i tallant la roca.

Observacions: Veure 03117.

Interpretació: Forat de pal dret.

IIE 03119

Descripció: Retall a la roca de forma circular.

Seqüència: Cobert per 03001 i tallant a la roca.

Observacions: Veure 03117.

Interpretació: Forat de pal dret.

IIE 03120

Descripció: Retall a la roca de forma circular.

Seqüència: Cobert per 03001 i tallant a la roca.

Interpretació: Forat de pal dret.

Observacions: Veure 03117.

UE 03121

Descripció: Retall a la roca de forma circular.

Seqüència: Cobert per 03001 i tallant a la roca.

Interpretació: Forat de pal dret.

Observacions: Veure 03117.

UE 03122

Descripció: Retall a la roca de forma quadrangular amb el angles arrodonits. Sota el nivell de boca presenta un encaix tallat a la roca. El cos té forma oval. Situada a l'angle nord de la cisterna 03047.

Seqüència: Talla a la roca.

Interpretació: Sitja. Presenta encaix per a tapadora.

Observacions: Ja excavada i presumiblement buidada en el moment d'iniciar la excavació.

Està coberta amb una tapadora de religa.

Situada a la mateixa corba de nivell que 03053, 03055, 03000 i 03104.

UE 03123

Descripció: Forat de forma més o menys quadrada, tallat a la roca. Es conserva bé la meitat sud i molt alterada la resta. Situat a la pared NO de la cisterna, cantonada Sud.

Seqüència: Talla a la roca.

Interpretació: Forat de pal relacionat amb 03124 i 03125. Sostindrian part d'una estructura no determinada, bé relacionada amb la cisterna o bé amb l'àrea d'activitats situat a l'oest d'aquesta.

IIE 03124

Descripció: Retall a la roca de forma agronada, plana, amb un retall central més baix i dos laterals elevats per sobre d'aquest. Situat a la paret oest de la cisterna a la meitat inferior.

Seqüència: Talla a la roca.

Interpretació: Encaix per algun tipus d'estructura, bé relacionat amb la cisterna o bé amb la premsa o àmbit de premsat

Observacions: Veure croquis IIE 03123.

IIE 03125

Descripció: Retall a la roca de forma quadrada localitzat a l'angle N de la paret NE de la cisterna 03023.

Mides: 40 x 40 x

Seqüència: Talla a la roca.

Interpretació: Forat de pal.

Observacions: Veure secció IIE 03123.

IIE 03126

Descripció: Retall a la roca de forma allargada i planta en corba. Situat a la paret NE de la cisterna 03023, prop de l'angle N.

Seqüència: Talla a la roca.

Interpretació: Canal de conducció de l'aigua vers l'interior de la cisterna.

Datació: Modern?

Observacions: Parcialment a la vista en el moment d'iniciar l'excavació.

UE 03127

Descripció: Retall de forma rectangular molt allargada que talla la roca. L'altura és variable, però arriba a més de 3 m. en el punt més profund, prop de la cisterna. Comprèn també un petit canal de desguaç que es troba al fons de l'interior de la cisterna i té un tram subterrani abans d'arribar a la gran fossa.

Seqüència: Talla a 03128 i altra sitja.

Interpretació: Forat i canal de desguaç de la cisterna, que evacua i condueix l'aigua fins les terrasses inferiors al N. En el capçal SO presenta un petit mur de contenció per facilitar el pas i evitar la caiguda de brossa.

Criteri per datar: Documentació escrita.

Datació: Finals s. XIX, realitzat per un capellà habitant de la masia.

Observacions: No ha estat afectat durant l'excavació. Està parcialment -extrem SO- per religa.

UE 03128

Descripció: Retall a la roca del qual es conserva l'extrem Oest. Es tractaria d'una estructura subterrània de boca de forma quadrangular amb els angles arrodonits i l'encaix per sota de la boca. La forma del cos era oval.

Seqüència: Està tallada per 03127 i talla a la roca.

Interpretació: Sitja amb encaix per a la tapadora. Esta totalment malmesa per la construcció del canal 03127.

Observacions: Era a la vista en el moment d'iniciar l'excavació. Està tapada amb la mateixa religa que el canal de desguaç 03127.

II E 03128

Descripció: Retall a la roca del qual es conserva l'extrem Oest. Es tractaria d'una estructura subterrània de boca de forma quadrangular amb els angles arrodonits i encaix per sota de la boca. La forma del cos era oval.

Seqüència: Tallat per 03127 i tallant a la roca.

Interpretació: Sitja amb encaix per a la tapadora. Esta totalment malmesa per la construcció del canal 03127.

Observacions: Era a la vista en el moment d'iniciar l'excavació; està tapada amb la mateixa religa que el canal de desguaç 03127.

II E 03129

Descripció: Retall a la roca de forma rectangular allargada que està situat a l'oest de la sitja 03128.

Seqüència: S'entrega a 03127 i talla a la roca.

Interpretació: Canal de desguaç de la sitja 03128 el qual evita l'entrada d'aigua.

II E 03130

Descripció: Retall a la roca de planta lleugerament corba i forma allargada. Situat al voltant del costat NO de la sitja 03128.

Seqüència: Se li entrega la II E 03129.

Interpretació: Canal de desguaç de la sitja 03128, evitant que penetri l'aigua

UE 03131

Descripció: Retall a la roca de forma quadrada, situat a la paret NE de la cisterna 03047.

Seqüència: Talla a la roca.

Interpretació: Forat per l'encaix d'alguna estructura de fusta relacionada amb la coberta de la cisterna.

Observacions: Ja excavat i a la vista abans d'iniciar l'excavació aquest any.

UE 03132

Descripció: Retall a la roca de forma semicircular, situat al costat NE de la cisterna 03047, sense arribar a tocar la paret de la mateixa.

Seqüència: Talla a la roca.

Interpretació: Encaix per a la sustentació d'alguna estructura (de fusta?) relacionada amb la coberta de la cisterna. Pot estar relacionat amb l'encaix 03066 (paret S0).

Observacions: Ja excavat i a la vista abans d'iniciar l'excavació.

UE 03133

Descripció: Retall a la roca de forma arrodonida en planta i forma cilíndrica, situat entre la paret NE de la cisterna 03047 i l'àmbit 03149

Interpretació: Forat de pal.

Seqüència: Talla a la roca.

Observacions: Ja excavat i a la vista abans d'iniciar l'excavació.

UE 03134

Descripció: Retall de la roca de forma més o menys cúbica, situat a la paret NE de la cisterna 03047.

Seqüència: Talla a la roca.

Interpretació: Forat per l'encaix d'alguna estructura de fusta relacionada amb la coberta de la cisterna.

Observacions: Ja excavat i a la vista abans d'iniciar l'excavació.

UE 03135

Descripció: Retall a la roca de forma més o menys cúbica, situat a la paret NE de la cisterna 03047.

Seqüència: Talla a la roca.

Interpretació: Forat per l'encaix d'alguna estructura de fusta relacionada amb la coberta de la cisterna.

Pot estar relacionat amb 03065 (paret S0) i 03136.

Observacions: Ja excavat i a la vista abans d'iniciar l'excavació.

UE 03136

Descripció: Retall a la roca de forma més o menys cúbica, situat a la paret NE de la cisterna 03047.

Seqüència: Talla a la roca.

Interpretació: Forat per l'encaix d'alguna estructura de fusta relacionada amb la coberta de la cisterna.

Pot estar relacionat amb 03065 (paret S0) i 03135.

Observacions: Ja excavat; a la vista avans d'iniciar l'excavació.

IE 03137

Descripció: Retall a la roca de forma més o menys cúbica, situat a la paret NE de la cisterna 03047.

Seqüència: Talla a la roca.

Interpretació: Forat per l'encaix d'algun tipus d'estructura (de fusta?) relacionada amb la cobertura de la cisterna.

Observacions: Ja excavat i a la vista abans d'iniciar l'excavació.

IE 03138

Descripció: Retall a la roca de forma semi-circular, situat prop de la paret NE de la cisterna 03047.

Seqüència: Talla a la roca.

Interpretació: Forat per la sustentació d'alguna estructura, probablement relacionada amb la cobertura de la cisterna.

Observacions: Ja excavat i a la vista abans d'iniciar la excavació.

IE 03139

Descripció: Retall a la roca de forma cilíndrica i planta circular, situat prop de la paret NE de la cisterna 03047.

Seqüència: Talla a la roca.

Interpretació: Forat de pal.
Probablement relacionat amb l'estructura de coberta de la cisterna.

Observacions: Ja a la vista abans d'iniciar l'excavació.

HE 03140

Descripció: Retall a la roca de forma cilíndrica i planta circular, situat prop de la paret NE de la cisterna 0304.

Seqüència: Talla a la roca.

Interpretació: Forat de pal. Probablement relacionat amb l'estructura de coberta de la cisterna.

Observacions: Ja a la vista abans d'iniciar l'excavació.

HE 03141

Descripció: Retall a la roca de forma de secció semi-circular i planta rectangular, situat prop de la paret NE de la cisterna, al qual comunica per un altre retall (03142).

Seqüència: Talla la roca; se li entrega 03142.

Interpretació: Encaix per alguna estructura de fusta de cobertura de la cisterna. Pot estar relacionat amb l'encaix 03062 situat a la paret SO de la cisterna.

Observacions: Ja a la vista abans d'iniciar l'excavació.

HE 03142

Descripció: Retall a la roca de planta rectangular i en secció en forma de "V", comunica l'HE 03141 amb la cisterna (paret NE).

Seqüència: S'entrega a 03141 i talla a la roca.

Interpretació: Canal de comunicació o de sustentació relacionat amb 03141 i 03062.

Observacions: Ja a la vista abans d'iniciar l'excavació.

UE 03143

Descripció: Retall a la roca de planta circular, situat prop de la paret NE de la cisterna 03047, presentant un altre retall (03144).

Seqüència: Cobert per 03001 i tallant la roca. Se li entrega 03144.

Interpretació: Encaix. Relacionat amb la cobertura de la cisterna?.

Observacions: Estructura a la vista abans d'iniciar l'excavació però estava i continua plena de terra, pel que no es pot medir la profunditat.

UE 03144

Descripció: Retall a la roca de forma rectangular situat prop de la paret NE de la cisterna 03047.

Seqüència: S'entrega a 03143 i talla la roca.

Interpretació: Canal o retall relacionat amb l'estructura 03143.

Observacions: Ja a la vista abans d'iniciar l'excavació.

UE 03145

Descripció: Retall a la roca de forma semi-circular, situat prop de la paret NE de la cisterna 03047.

Seqüència: Talla a la roca.

Interpretació: Encaix de sustentació d'alguna estructura, pot ser relacionada amb la cobertura de la cisterna.

Observacions: Ja a la vista abans d'iniciar l'excavació.

UE 03146

Descripció: Retall a la roca de forma cúbica, situat a la paret NE de la cisterna, prop de l'angle E.

Seqüència: Talla la roca.

Interpretació: Forat per l'encaix d'alguna estructura, probablement relacionada amb la coberta (de fusta?) de la cisterna.

Observacions: Ja a la vista abans d'iniciar l'excavació.

UE 03147

Descripció: Retall a la roca de forma cúbica situat a l'angle E de la cisterna 03047, al punt d'unió amb el canal 03049.

Seqüència: Talla la roca.

Interpretació: Encaix per a la sustentació d'alguna estructura.

Observacions: Ja a la vista abans d'iniciar l'excavació.

UE 03149

Descripció: Retall a la roca de forma semi-circular (*) situat prop de l'angle E de la cisterna 03047.

Seqüència: Cobert per 03001 i tallant a la roca.

Interpretació: Estructura de suport o sustentació d'alguna estructura no determinada.

Observacions: (*) L'estructura no es veu totalment, ja que està parcialment coberta per terra.

Ja parcialment a la vista abans d'iniciar l'excavació.

UE 03149

Descripció: Retall a la roca del qual es pot apreciar un angle de 90º, amb un costat més llarg N-S i amb unes possibles escales situades al costat N. Està situat prop de la paret NE de la cisterna 03047.

Interpretació: Àmbit. Es possible que el costat E-O sigui fet contemporàniament al canal 03127.

Observacions: Ja a la vista abans d'iniciar l'excavació.

UE 03150

Descripció: Retall a la roca de planta oval situat prop de la paret SO de la cisterna i al costat superior de l'estructura 03066.

Seqüència: Es recolza en 03047 i se li recolza 03151 (el qual està cobert per 03001).

Interpretació: Forat de captació i canalització d'aigua que aprofita probablement un forat natural i que la condueix vers la cisterna per un canal actualment tapiat dins la paret de la cisterna (03151). Veure secció UE 03151.

Observacions: No es va acabar d'excavar totalment.

UE 03151

Descripció: Morter de calç de color blanc barrejat amb pedres de mitjà i petit tamany, localitzat a la paret interna SO.

Seqüència: Rebleix a 03150.

Interpretació: Tapiat del forat i canal de conducció d'aigua a l'interior de la cisterna.

Datació: Medieval?

UE 03152

Descripció: Morter de calç de color blanquinós barrejat amb pedres de petit i mitjà tamany. Localitzat a la paret interior de la cisterna 03047, costat SO.

Seqüència: Rebleix a la UE 03067.

Interpretació: Tapiat del forat i canal 03067.

Datació: Medieval.

UE 03153

Descripció: Retall a la roca molt suau de forma allargada i lleugerament corba que segueix el pendent natural N-S.

Seqüència: Cobert per 03001.

Interpretació: Petit canal de conducció de líquid, probablement aigua de pluja, que parteix de l'encaix 72.

UE 03154

Descripció: Retall a la roca de forma rectangular, situat a l'angle superior Est de l'excavació:

Seqüència: Talla a la roca.

Interpretació: Forat de pal o sustentació relacionat, bé amb la coberta de l'àmbit superior o bé com a sustentació d'una estructura de premsat o d'altre tipus?

UE 03155

Descripció: Capa de morter de calç molt fina, localitzada a la part SO de l'excavació, prop de la sitja 03014 i sota el marge 03012.

En el moment d'excavar no es va considerar per creure, erròneament, que es tractava de roca alterada. No colmata la totalitat de la boca de la sitja. Caldrà considerar-se en el moment en que es desmunti el marge 03012 i s'excavi la plata

forma superior a la cisterna.

Seqüència: Cobert per 03001 i cobrint a 03013.

Interpretació: Paviment?.

Criteri per datar: Serà posterior al rebliment de la cisterna, però aquesta encara no s'ha excavat.

Datació: Probablement medieval.

UE 03156

Descripció: Retall a la roca de forma quadrangular situat a l'oest de la sitja 03088.

Seqüència: Cobert per 03001.

Interpretació: Forat de pal dret relacionat amb la sitja 03088.

UE 03157

Descripció: Pedres de considerable tamany disposades de forma horitzontal i falcades per altres pedres més petites, una de les pedres és una llosa.

Seqüència: Cobert per 03001.

Interpretació: Cobertura del canal 03046.

Datació: Impossible, tant pot ser moderna com antiga.

UE 03158

Descripció: Morter blanc, molt dur i pedres de petit tamany que conformen una massa molt compacta i dura.

Seqüència: Cobert per 03001 i reblint a 03105.

Interpretació: Rebliment forat de pal 03105.

Observacions: No s'ha pogut excavar degut a la duresa de la composició i al reduït espai.

UE 03159

Descripció: Rebaix de la roca en direcció N-NO/S-SE, situat entre el marge superior 03012 i la sitja 03039, a l'oest de l'àmbit 03023.

Seqüència: Cobert per 03001.

Interpretació: Podria tractar-se d'un dels límits d'un àmbit que avui per avui no podem delimitar ja que es troba bé sota la terrassa superior o bé sota el testimoni deixat per l'alzina.

Observacions: Pot estar relacionat amb tota la plataforma plana d'aquest límit superior (03038) i murs 03035, 03036, 03041, etc.

UE 03160

Descripció: Restes d'un retall a la roca del qual en queden dos retalls còncaus a la paret vertical del canal 03127.

Seqüència: Tallat per 03127.

Interpretació: Sitja.

Observacions: Està molt malmesa per la rasa 03127 de desguac de la cisterna.

UE 03161

Descripció: Espai delimitat a l'O pel mur perimetral 03035, al N pel mur 03041 i a l'E pel retall de la roca 03038.

Seqüència: Reblit per 03033 i 03037.

Interpretació: Àmbit, probablement soterrani, per magatzem o potser colmatat amb terres per assolir el mateix nivell que la plataforma 03164.

Criteri per datar: Rebliment medieval de 03033 i 03037.

Datació: Medieval XI-XII ?

UE 03162

Descripció: Espai delimitat a l'O pel mur perimetral 03035, al N pel mur 03035, al S pel mur 03041 i a l'E pel retall 03038 i l'escala 03081.

Seqüència: Es recolza en 03010 i es cobert per 03001.

Interpretació: Ambit, probablement soterrat o semi-soterrat, (celler?) amb una escala d'accés (03081).

Criteri per datar: El mur 03036 està lligat amb 03035 que és medieval (ambit 161).

Datació: Medieval?.

Observacions: Els àmbits 03162 i 03163 podrien correspondre a una sola habitació compartimentada.

UE 03163

Descripció: Espai delimitat a l'oest pel mur perimetral 03036 al Sud pel mur 03036 i a l'est pel retall 03091. No es coneixen els límits nord (manca excavar).

Seqüència: Cobert per 03001.

Interpretació: Ambit, probablement soterrat o semi-soterrat. Semble que està sobre una habitació anterior.

Datació: Medieval.

Observacions: Els àmbits 03162 i 03163 podrien correspondre a una sola habitació compartimentada.

UE 03164

Descripció: Espai delimitat a l'O i NO pel retall 03038. No coneixem els altres límits. El sol -roca- està allisat, encara que el límit nord podria estar delimitat per 03159.

Interpretació: Ambit de característiques no determinades ni funcionalitat. Presenta una serie de retalls i encaixos, així com una sitja. Estaria relacionat amb els àmbits 03161 i 03162.

UE 03165

Descripció: Rebaix de la roca que forma un angle de 90° acodat vers el sud, localitzat a l'interior de l'àmbit 03023, de davant mateix del que seria l'àrea d'entrada (hipotèticament).

Seqüència: Talla a la roca i a 03018. Cobert per 03001.

Interpretació: Petit canal retallat a la roca que podria ser també relacionat amb el suport d'alguna estructura.

UE 03166

Descripció: Retall de la roca de forma rectangular situat a l'interior de l'àmbit 03023.

Mesures: 12 cms. d'amplaria per 20 de llargada.

Seqüència: Cobert per 03001, tallant a la roca i a 03018.

Interpretació: Possible encaix per a pal. Forat de pal.

UE 03167

Descripció: Rebaix de la roca que conforma una línia més o menys corba, localitzat a l'interior de l'àmbit 03023. No es pot seguir per passar-se sota el testimoni de l'escala 03032.

Seqüència: Cobert per 03032; tallant la roca i a 03018.

Interpretació: Retall per algun tipus d'encaix? o per sostenir alguna estructura o element de base circular. Podria estar relacionat amb 03168 i formar un retall de planta arrodonida.

UE 03168

Descripció: Retall a la roca de planta corba localitzat a l'interior de l'àmbit 03023, al costat de l'escala.

Seqüència: Cobert per 03032 i tallant a la roca i a 03018.

Interpretació: Veure 03167.

UE 03169

Descripció: Retall a la roca de forma vertical, localitzat a l'interior de l'àmbit 03023.

Seqüència: Cobert per 03032 i tallant a la roca i a 03010 i 03018.

Interpretació: No es pot interpretar ja que no esta del tot possat al descobert.

Observacions: Continua per sota el testimoni 50 del àmbit 03023.

UE 03170

Descripció: Retall a la roca de forma semi-circular, situat al NE del forat de pal 03118. És semblant a una "incissió".

Seqüència: Cobert per 03001 i tallant a la roca.

Interpretació: Juntament amb 03171 semblen el suport o puguesin estar relacionats amb algun tipus de suport per a un element.

Sembla, però, que es tracta de traces o incissions deixades per un element de "fregar" sobre la roca.

UE 03171

Descripció: Retall de la roca de planta semi-circular, situat al SO del retall o forat de pal 03118. Semblant a una "incissió".

Seqüència: Cobert per 03001.

Interpretació: Veure 03170

LLAR DE FOC

Descripció: El dijous dia 19 de Novembre, al realitzar-se una rassa pel drenatge de les aigües de pluja i evitar la seva entrada al Museu (Obres del Servei de Conservació i Protecció del Patrimoni de la D. de B.) es localitza durant els treballs una llar de foc amb preparació d'argila a pocs cms. de la superfície (30 ó 40 cms.).

Interpretació: Llar de foc. Aquesta troballa ens indica la possible existència encara d'estratigrafia arqueològica sota el jardí del Museu. Cal tenir-ho en compte per treballs futurs.

3.7 - Interpretació de les estructures

Per tal de facilitar una major comprensió global i cronològica hem agrupat les estructures localitzades segons la seva funcionalitat i la seva suposada adscripció cronològica. S'ha seguit una estructura de més antic a més modern (d'època ibèrica i romano-republicana a època medieval i moderna) i de major a menor importància (de les vivendes a les sitges).

3.7.1 - **La cisterna. Els sistemes de recollida i emmagatzematge de l'aigua. La cobertura de la cisterna**

La gran cisterna olerdolana és una de les estructures més conegudes i carismàtiques del Conjunt Monumental. La cisterna va ser excavada totalment a la roca calcàrea natural, seguint el seu pendent descendent vers el nord-est. Té una capacitat aproximada de 350 m³ i les seves mesures són 16,40 m de llargada, 6,50 m d'amplària i entre 3,5 i 4 m de profunditat. A l'angle est trobem una escala amb els graons tallats també a la roca i actualment recoberta per una capa de morter. Al fons de la cisterna, la qual presenta un pendent vers el nord-oest, no s'aprecien impropres de cap tipus, a excepció de les pròpies de la talla de la roca natural.

Prop de l'angle nord i a la base de la paret es poden apreciar un forat i un canal de desguàs que segueix una trajectòria subterrània durant uns 2 m. per ser de nou visible gràcies a un gran canal obert a la roca (UE 03.127). El fossat i

la canalització de desguàs varen ser realitzats a finals del segle passat pels habitants de la masia (fig. 7).

La datació de l'època de construcció de la cisterna ha estat durant anys un dels cavalls de batalla a la investigació del conjunt olerdolà. Tradicionalment s'ha considerat obra d'època tardana ibèrica o romano-republicana, sense tenir-ne, però, cap evidència arqueològica. Certament, en època medieval, la cisterna apareix en la documentació referent a Olèrdola i concretament surt citat un barri ubicat al voltant de la cisterna. Durant la campanya de 1989, a l'excavar un dels canals, es va localitzar un estrat de colmatació del canal datable a mitjan del segle I a.n.e. (veure Informe Olèrdola, 1989). Així doncs, quedà clar que la construcció de la cisterna és anterior a l'època medieval, encara que resta per precisar si es tracta d'una construcció ibèrica o romana, tot i que, vista la seqüència i el desenvolupament global del jaciment, ens inclinariem per una atribució d'època romano-republicana (finals del segle II a.n.e.).

Durant les campanyes de 1988 i 1989 es va poder veure el sistema de recollida i emmagatzematge d'aigua, element vital pel desenvolupament de la vida al poblat. L'any 1988 es van destapar parcialment els dos canals que recullen i conuen l'aigua de pluja (fig. 7, fotos núms. 4 i 5). Aquests canals (U.E. 03.045 i 03.046) eren ja parcialment visibles i havien estat vuidats d'antic. El canal 03.045 -totalment tapat en començar l'exavació, apareixia en una planta de la cisterna que publica Ferrer (FERRER SOLER, 1949). Ambdós canals estan retallats a la roca, amb una altura variable de 10 a 50 cms i s'uneixen poc abans d'arribar a la bassa de decantació.

La bassa de decantació (UE 03.051) situada just davant de la cisterna està també totalment excavada a la roca i remuntada-actualment- amb un afegit de morter (amb grava molt grollera) pel

seu costat nord-est (fig. 7, foto 4). És de planta quadrada, de dos metres de costat. La seva funcionalitat és molt clara, ja que recull l'aigua dels dos canals quedant dipositat al fons de la bassa les impureses que s'arrastren, per passar l'aigua més neta a l'interior de la cisterna, comunicant-se mitjançant un canal (UE 03.050).

Dins el sistema de recollida d'aigua hi jugaren possiblement un paper important les escales graonades que es troben a l'angle sud-oest de la cisterna (veure capítol 3.7.2).

Tanmateix, la cisterna presenta tres boques de captació d'aigua situades a la sepa part superior, al sud-oest (UE 03.067, 03.063 i 03.130) (fig. 7, foto 6). Aquestes boques o entrades d'aigua comuniquen directament amb la paret interna de la cisterna. Actualment la sortida es troba tapiada amb un morter de calç i pedra (UE 03.049 i 03.126), del qual en desconeixem la seva cronologia.

Finalment, resten una sèrie de retalls de tamany i característiques molt diferents però que poden estar relacionats amb la possible cobertura de la cisterna (fig. 7, fotos 6, 7 i 8). A la part superior trobem tres únics retalls, dos de forma rectangular (UE 03.062 i 03.066 -fotos 6 i 7-) perpendiculars a la paret sud de la cisterna i prop dels seus extrems. L'altre encaix (UE 03.065) és de forma rectangular però disposat de forma paral·lela a la paret de la cisterna. Aquests retalls no tenen una correspondència clara amb estructures del costat oposat (cal anotar que es troba a una cota més baixa) exceptuant, potser, la UE 03.065 que sembla estar relacionada amb un retall de secció semi-circular i de planta rectangular situat enfront (UE 03.141). Tanmateix, cal destacar un seguit de forats de planta quadrada situats arran de la paret (UE 03.131, 03.134, 03.135, 03.136, 03.137, 03.146 i 03.147) (fig. 7, foto 8).

Altrament, tenim encara documentats altres retalls de formes

diverses, circulars o semi-circulars, de dimensions més grans que els forats de planta quadrada, situats al costat inferior -nord- de la cisterna. La interpretació d'aquests retalls és, ara per ara, força difícil (UE 03.132, 03.138, 03.143, 03.148) (fig. 7).

Al costat oest del dipòsit d'aigua eren ja visibles en el moment d'iniciar els treballs tres encaixos retallats també a la roca que estarien segurament relacionats entre ells: a cada un dels extrems de la part superior trobem uns retalls de planta quadrada (UE 03.123 i 03.125) de característiques força similars, que podrien estar en relació amb el tercer retall situat entre ambdós, encara que lleugerament desplaçat vers el nord. Aquest tercer retall (UE 03.124) és una cubeta de forma quadrada amb dos retalls o encaixos laterals lleugerament més elevats (fig. 7, foto 8). Aquests elements tant poden estar relacionats amb la cisterna com amb l'àmbit a l'oest d'aquesta o amb l'àrea de premsat (veure capítol 3.7.4).

Consideracions finals sobre la cisterna: Així doncs, tenim una gran cisterna capaç d'emmagatzemar una gran quantitat d'aigua (350 m³) que és datable en època ibèrica, o, més probablement, romano-republicana. L'aigua és recollida tant per dos llargs canals que es dirigeixen vers l'est com per altres boques situades a la part sud, més alta. Abans d'entrar a la cisterna, l'aigua és depurada en una bassa de decantació. Quan a la cobertura, és obvi que havia d'estar coberta per algun tipus de tapa de fusta, amb lleixes transversals, per tal d'evitar l'embrutiment de l'aigua i també com a mesura de seguretat per a persones i animals. Sobre la manca d'un desguàs (recordem que l'actualment visible és de factura moderna).

3.7.2 - Les escales graonades. Doble funcionalitat

Seguint el camí fins ara tradicional que puja des de l'entrada al recinte (pel mig de les dues torres de la muralla romano-republicana) fins a l'església i que, a voltes, es troba empedrat, ens trobem que a l'alçada de la cisterna es passa per un seguit de retall de la roca en forma de graó. Aquests retalls eren ja parcialment visibles des de feia molt de temps, però no havien estat objecte d'estudi.

Després de la neteja i ampliació del camí en aquest tram es va poder comprobar que es tractava efectivament d'unes escales (UE 03.057; figs. 6 i 11; foto 1). Malhauradament, i com és habitual en aquest jaciment, desconeixem la cronologia d'aquesta escala, encara que tenim una sèrie d'elements que ens fan pensar en una obra antiga, relacionada amb les altres construccions romano-republicanes, tot i que potser cal no descartar una cronologia més antiga, en època ibèrica plena:

a) En primer lloc tenim que estan situades front l'entrada principal al poblat enmig les dues torres de la muralla i que cal suposar que l'entrada es continuaria amb un camí fins l'acròplis de la plataforma.

b) La seva relació espacial i funcional amb la cisterna. Les escales, com ja hem assenyalat, estan situades a l'angle sud superior de la cisterna i ambdues construccions no s'interfereixen directament, però si que les escales comencen el seu recorregut sobre la bassa de decantació, el que tant pot indicar una construcció contemporània o anterior.

c) Tal com es pot observar en la figura 11, els graons de les escales estan tallats, com a mínim en el tragat conegut, per dues sitges d'època medieval (UE 03.042 i 03.058) i, per tant, sembla òbvia una adscripció cronològica més antiga per l'escala.

D'altra banda, anteriorment hem citat la relació funcional amb la cisterna. Si bé la funció d'escala ens sembla plausible i correcta, podem també aventurar una segona funció, a més de la primera: aquesta seria la de conduir l'aigua de pluja vers la boca de la bassa de decantació, així com els graons servirien per esmorteir la velocitat de l'aigua.

Les escales no segueixen un traçat lineal recte, sinó que després d'una direcció nord-sud canvia poc a poc d'orientació tot fent un traçat corb, desviant-se vers el sud-oest. Cal anotar que durant l'excavació de 1990, al desbrossar-se sense poder finalitzar l'excavació- els sectors sud-est al d'ara descrit es varen localitzar superficialment nous graons, encara no suficientment definits, però que ens permeten afirmar que l'escala continua efectivament vers el sud-est, desviant-se cada vegada més del traçat de l'actual camí cap a l'església i que, poc més amunt, està empedrat.

Finalment, anotar algunes estructures que podrien estar relacionades indirectament amb les escales. A alguns dels graons i prop de la paret sud-est de la cisterna trobem una sèrie de rebaixos i cubetes amb una finalitat poc definida, potser relacionades amb la captació i canalització d'aigua vers la cisterna (són les UE 03.059 -basseta de decantació-, 03.060 -rebaix de planta semi-circular- i 03.061 -canal que uneix la bassa de decantació amb el rebaix anterior-).

A l'est dels graons trobem la roca natural sense tallar, encara que el mateix pendent i irregularitats fan que canalitzin l'aigua de pluja vers el canal principal 03.046.

3.7.3 - Les estructures d'hàbitat. Casés d'època medieval. Estructures d'època indeterminada.

Donat l'estat general d'arrassament de tot el sector, és

força difícil arribar a determinar les estructures d'hàbitat i, encara més, la seva funcionalitat. Pel que hem pogut observar en les excavacions de la zona durant els anys següents (campanyes de 1989 i 1990), les estructures identificades en aquesta zona s'assemblen molt poc a les localitzades després.

Així doncs, a l'oest de la cisterna es varen localitzar diverses estructures identificades inicialment com habitacionals i que l'ampliació del coneixement sobre la zona i les estructures ajudaran a poder completar la seva definició.

1 - Ambit 03.023. Situat just a l'oest de la paret nord-oest de la cisterna, es va netejar i excavar estratigràficament aquest àmbit de forma rectangular molt allargat, del qual no disposem del seu límit sud-oest, ja que continua per sota de la terrassa superior de la cisterna construïda artificialment i sustentada per un marge de conreu. L'amplària d'aquesta habitació varia entre els 2 i els 2,5 m i la llargada coneguda fins el moment -no pas la total- és de 9 m (fig. 6, 8 i 13; fotos 10 a 15).

Aquesta habitació està delimitada al sud-est per una banquetta tallada a la roca que la separa -en part- de la cisterna (UE 03.019); al nord-oest, un retall vertical practicat a la roca (UE 03.017) la individualitza respecte de la sala de premsat i d'altres àmbits. Sobre aquest retall es varen localitzar les restes del mur perimetral de tancament (UE 03.016). L'extrem nord-est és de límits més imprecisos, ja que el sòl de l'àmbit (tallat a la roca -UE 03.018) coincideix en aquest punt amb el nivell de la roca fora d'aquesta habitació. De totes maneres, el límit caldrà situar-lo seguint el canal 03.0115.

A l'interior de l'àmbit, ja parcialment visible abans d'iniciar l'excavació, es diferenciaren diversos estrats de colmatació (fig. 13; fotos 10 a 13):

Sota l'estrat superficial 03.001 va aparèixer un potent estrat de terra i pedres (UE 03.020) producte de l'enrunament de les parets. Sota aquesta, un estrat de terra amb abundants carbons i restes d'argila groguenca (UE 03.028). Seguidament, un estrat de característiques semblants però amb terra més dura, fosca i amb més carbons (UE 03.029). Tots aquests estrats cobrien una escala (UE 03.030). Tant l'escala esmentada com l'estrat 03.029 descansaven sobre la ue 03.032, de terra molt negrosa, floja i amb abundants carbons. Aquesta capa cobria directament la roca tallada de forma horitzontal que feia les funcions de sòl, a excepció d'alguns punts concrets on es va localitzar una fina capa de morter de calç (03.034).

A la paret oest d'aquest àmbit s'hi va localitzar una escala feta de pedra i fang amb una sèrie de graons -cinc en total- ben delimitats (figs. 6, 8 i 14; fotos 11 a 13 i detall lateral a foto 14). No creiem que es tracti d'una escala amb la funcionalitat habitual d'aquestes estructures de comunicar dos àmbits o l'interior amb l'exterior, sinó que la funcionalitat hem de cercar-la amb la pròpia activitat de l'àmbit, de la qual en parlarem tot seguit.

Els materials identificats corresponents als estrats que reblen aquest àmbit cal ubicar-los a l'etapa medieval. Inicialment ha estat possible de diferenciar dues fases: de la primera etapa, en la qual s'utilitzaria directament el sòl de roca tallada, en desconeixem la funcionalitat, encara que poden apreciar-se petits rebaixos dins el mateix sòl (UE 03.165, 03.166, 03.167, 03.168 i 03.169). A la darrera fase, aquest àmbit és identificat com a celler, per la presència de l'escala i un bloc de pedra de forma cúbica, parcialment ubicada sota el tall sud-oest, que, juntament amb un altre de

teòric que podria estar situat dins el rebliment que resta per excavar (si en futures campanyes es continua excavant la resta de l'habitació que queda per sota de la feixa esmentada caldrà comprobar aquest suposat element), podrien servir per a sostenir un bocoi o tonell al qual s'accediria a una possible entrada superior a través de l'escala. Aquesta mena de celler era forga habitual, almenys fins el segle passat, tant en masies -normalment més gran- com en cases de pobles o petites ciutats, on el celler és soterrat o semi-soterrat i s'hi accedeix des de l'entrada principal de la casa. Tanmateix, els tonells reposen sobre dos blocs de pedra.

- 2 - Ambits de l'extrem oest. En aquest sector de l'àrea excavada s'han diferenciat quatre àmbits que poden correspondre a una mateixa casa unitat familiar de treball o habitacional. Les habitacions 03.161 (fotos 16 i 17), 03.162 (foto 18) i 03.163 es troben a un nivell de cota inferior que l'habitació 03.164 (fig. 8), tot aprofitant un retall no natural de la roca (UE 03.038) i el mur de tanca perimetral del poblat medieval en aquest sector (UE 03.035 -foto 18-). Perpendicularment a aquest mur troben els murs 03.041 i 03.036 (foto 18), amb les mateixes mesures d'amplària i tècnica constructiva que el primer. Aquests àmbits estarien soterrats o semi-soterrats respecte el conjunt i podrien ser cellers o magatzems. Unicament tenim estratigrafia a l'àmbit 03.161, reblit amb dos estrats que proporcionaren materials d'època medieval (UE 03.033 i 03.037 -fotos 16 i 17-).

Els àmbits 03.162 i 03.163, situats al nord de l'anterior, podrien correspondre a una sola habitació amb un mur divisor intern (UE 03.036 -fig. 8; foto 18-), tot i que la presència de l'escala (UE 03.081 -foto 19-) i altres retalls (canals 03.092 i 03.093, retall 03.094 -fig. 8-) podrien

indicar un sol àmbit abans de la seva compartimentació. L'esmentada escala, ja visible abans d'iniciar els treballs de neteja, presenta tres graons tallats a la roca que servien evidentment per accedir a l'àmbit 03.162.

Al sud-est d'aquests àmbits trobem una àrea amb el sòl pla tallat a la roca (UE 03.164 -fig. 8-) del qual tenim solament delimitat el sector nord-est (retall 03.159) i el sector oest (retall 03.038), ja que la resta es troba sota el marge (UE 03.012) i la terrassa superior de la cisterna, tot lo qual ens ha impedit de continuar l'excavació al trobar-se fora dels límits marcats per la campanya. Dins aquests espai hem delimitat una estructura que possiblement sigui una sitja (UE 03.083 -fig. 10-), però el fet de que no es pogues delimitar totalment ni rebaixar el seu contingut no permet passar del nivell de hipòtesi. A més, s'han localitzat un parell més d'estructures tallades a la roca: un encaix per a forat de pal de planta rectangular (UE 03.154) i una cubeta talla a la roca (UE 03.080).

Al nord d'aquesta darrera habitació la roca presenta un aspecte molt irregular i es troba formant un rebaix de secció en forma de "V", el qual rodeja pel nord-est les escales i l'àmbit 03.062, presentant un fort pendent nor/nord-est, suavitzant-se a l'arribar a aquest àmbit. Sembla que podria tractar-se d'una "canalització" semi-artificial (UE 03.096) per conduir l'aigua de pluja fora dels àmbits més propers a la cinglera. A la cota superior d'aquesta fossa trobem una estructura en cubeta retallada a la roca (UE 03.022), mentre que a la part inferior es va localitzar una de les cubetes amb canal de desguàs possiblement pertanyent a un molí (?) (UE 03.085).

3 - Ambit 03.113. Situat prop de l'angle est de la cisterna (fig. 8), es tracta d'un espai delimitat en tres costats per rebaixos verticals de la roca i un sòl també tallat a la

roca més o menys de forma pla. Al costat oest presenta una banqueta (UE 03.122 -fig. 8-) per a servir de suport a un possible mur, tot i que l'amplària és molt minça. El fet de que ja era parcialment visible en el moment d'iniciar l'excavació i la resta de l'àmbit que quedava tapat ho era per l'estrat superficial 03.001 fa que sigui del tot impossible atribuir una cronologia segura a aquesta habitació. Finalment, cal assenyalar que guarda una relació espacial amb la cisterna i l'àmbit que seguidament descriurem, però també està situada seguint el mateix traçat que l'habitació 03.023.

- 4 - Ambit 03.149. Situat prop de la paret nord-est de la cisterna (fig. 8), es tracta així mateix com en el cas anterior, d'un espai delimitat en tres costats per rebaixos verticals de la roca per tal d'aconseguir un fons o sòl pla. Al costat oest presenta un graó o rebaix. A aquest àmbit podem aplicar-li les mateixes reflexions que feiem sobre l'anterior relacionats amb la seva cronologia -impossible de precisar pel moment- com amb la seva relació espacial.

3.7.4 - La possible sala de premsat i el celler d'època medieval

a la basta superfície que s'obra a l'oest de la cisterna, entre aquesta i el penya-segat, es varen localitzar una sèrie d'estructures que possiblement corresponien a una gran sala de premsat, tal com l'hem denominada. La manca d'estratigrafia -les estructures estaven únicament cobertes per l'estrat superficial 03.001- i el fet de no estar tota la superfície excavada fan que sigui difícil una identificació i interpretació detallada de totes les estructures. (fig. 9; fotos 20, 21 i 22).

Les estructures recuperades i identificades són les següents:

- a) Molins o piques excavades a la roca amb un o diversos versadors. Tenim localitzades un total de dues estructures (UE 03.085 i 03.086 -foto 20-) que responen a aquesta descripció i les quals identifiquem com a piques de molí on, amb l'ajut d'un corró circular de pedra, s'esclafaria el sòlid (raim o olives) per extreuren el líquid. La cubeta 03.086 presenta dues ranures o brocs en la part inferior nord, seguint el pendent descendent vers aquesta orientació (UE 03.087 -foto 20-). Una tercera cubeta (UE 03.098) presenta les mateixes característiques encara que de tamany més petit.
- b) Possible premsa. La presència de les piques de molí ens indica l'existència propera d'una premsa. L'encaix 03.124, situat sobre la paret oest de la cisterna i ja descrit anteriorment (veure apartat 3.7.1), podrien servir per a suports dels arbres de la premsa (foto 8). Tanmateix s'hi podrien relacionar les altres dues cubetes quadres situades a la mateixa paret de la cisterna (UE 03.144 i 03.115).

- c) **Altres elements relacionats amb la sala de premsa.** Al llarg de tota la superfície més o menys plana que ocuparia la suposada sala trobem un seguit de retalls que bé podrien estar relacionats amb la funció de la sala o bé ser d'una època anterior o posterior i no tenir-hi relació estructural alguna. Es tracta, entre d'altres, dels forats de pal dret 03.117, 03.118, 03.119, 03.120 i 03.121 semblen tenir relació directe almenys entre ells -fig. 9; foto 21-. N'hi ha dos de major tamany (UE 03.117 i 03.121) entre els quals trobem els tres restants disposats en forma de ventall per davant de 03.121.

Una altre estructura és la cubeta de forma oval 03.106 situada a la part inferior nord de la sala i contigua a l'àmbit 03.113 (figs. 8 i 9). Aquesta bassa presenta un rebaix entorn de tot el seu perímetre superior i en l'angle sud-oest són visibles una sèrie de canals i retalls fets a la roca la funcionalitat dels quals ens és desconeguda (UE 03.111 -foto 9-). Cal assenyalar, novament, que aquesta estructura ja es trobava visible en el moment d'iniciar l'excavació i desconeixem en quin moment es va vuidar i també, òbviament, quina és la seva cronologia i atribució cultural.

Finalment, tenim encara tot un seguit de forats de pal (UE 03.074, 03.105 i 03.106) i encaixos (UE 03.072, 03.100, 03.123 i 03.125) que poden ajudar-nos encara a poder definir millor l'estructura i funcionalitat d'aquest àmbit.

- d) **Canal nord.** A la part nord de la sala de premsat apareix un canal tallat a la roca que discorre est-oest (UE 03.108-fig. 9; foto 22-) que sembla desguassar -no s'ha pogut comprovar directament- sobre la cinglera oest. És possible que la funció d'aquest canal fos la de recollir aigua o líquid de tota la sala i conduir-la fins la cinglera.

Aquesta àmplia sala de premsat presenta una problemàtica concreta quan a les seves mesures, delimitació i cronologia. Quan a la delimitació o superfície que ocuparia, al nostre entendre creiem que es trobaria delimitada a l'est per la cisterna i el celler -amb el qual és possible que hi tingués una relació directa-, al sud pel possible àmbit 03.164; a l'oest per la cinglera amb la muralla medieval per sobre i, al nord, pel canal 03.108. Tanmateix es presenta la problemàtica de l'estructura externa i la cobertura d'aquesta sala; probablement es tracta d'un espai parcialment obert, és a dir, tancat en algun dels seus costats (a l'est trobem el mur 03.016, a l'oest la muralla 03.036 i possiblement un altre mur al sud), mentre que pel nord i parcialment per l'est estarien oberts. Aquest no és pas un fet gratuït ni fortuït, sinó que és força habitual en aquest tipus d'edificis.

A les dificultats ja mencionades anteriorment, creiem que cal afegir-hi el fet de que molts dels elements deuria ser de fusta (cubetes, cubs, brocs i canals, ...) i no s'han conservat. Entre els conservats cal destacar la cubeta tallada negativant a la roca amb canals de desguàs i que recorda evidentment altres bases o plats de premsa localitzats d'època diversa (GIRO, 1949-ibèrica?--; CAMPS-FABRE, 1953 -premses d'oli romanes a l'Àfrica, on es reconstrueixen diversos tipus de molins i de premses-).

Consultant la bibliografia existent sobre premses de vi i d'oli -majoritàriament corresponents a les d'època romana, sense dades sobre el període medieval de segles X a XIII- veiem com aquests espais acostumen a estar oberts (CALLOT, 1984) de forma total o parcial, per tal de facilitar la neteja i l'aïreació. Callot, que estudia les sales de premsat d'oli del nord de Síria, presenta múltiples exemples d'aquest tipus d'edificis. Evidentment no és possible extrapolar directament, ni per la zona, ni per la cronologia ni possiblement per la funcionalitat, però serveix per a constatar els fets.

Quan a la funcionalitat, és difícil diferenciar l'ús de la premsa per oli o per vi. Tant sols l'existència propera del celler 03.023 ens faria inclinar per una elaboració de vi. Tanmateix, la presència de vid i d'olivera o ullatres ha estat confirmada per l'anàlisi de les restes antracològiques realitzades a diversos punts del jaciment (anàlisi realitzats per M. Teresa Ros en el laboratori físico-químic del Museu Arqueològic de Barcelona). Cal assenyalar, en aquest punt, que la proximitat a la cisterna no ha de ser considerat un fet casual, sinó que creiem que és força intencionat, ja que durant el procés de premsat i la posterior neteja de la sala és necessària una gran quantitat d'aigua. Les basses o petites cisternes són un element sovint associat a les premses.

Quan a la cronologia, és igualment difícil de determinar i és tant sols per la presència del celler clarament ubicat en època medieval el que ens pot servir de guia a l'hora d'intentar una datació.

De totes maneres, si suposem que es tracta d'una sala de premsa -on s'hi premsava el raim i s'elaborava vi?- d'època medieval ens trobem davant d'una de les primeres conegudes d'aquesta època i planteja, per la seva situació en la plataforma rocosa, determinats problemes: cal considerar la cisterna i la sala de premsat com una zona de "serveis comunals", propietat del senyor feudal?, era, per contra, una zona privada al servei del senyor, dels soldats i de l'estament militar?.

3.7.5 - L'emmagatzematge de gra: les sitges d'època medieval

En l'àrea netejada es comptavilitzaren un total de dotze sitges desconegudes i una tretzena de probables. Algunes d'aquestes sitges eren ja visibles abans de l'inici de la present

localització (UE 03.013).

UE 03.025 Sitja situada fora dels límits de l'excavació d'enguany - vers el nord- , es va fitxar, a l'igual que les UE 03.026 i 03.027, a causa de la necessitat de cobrir-les amb una tapadora de religa -corresponen a la zona 9-. Evidentment ja visible i buidada d'antic. Conserva la meitat de la tapadora de pedra i està reblida amb runa. En la tapadora es noten les marques d'una eina de metall a la cara superior. Al costat oest de la boca presenta un petit canal de desguàs.

UE 03.026 Sitja situada fora dels límits de l'excavació d'enguany -vers el nord- (fig. 10). Es va fitxar, a l'igual que les UE 03.025 i 03.027 a causa de la necessitat de cobrir-les amb una tapadora de religa -corresponen a la zona 9-. Evidentment ja visible i buidada d'antic, actualment reblida amb terra, pedres i aigua de pluja que s'hi acumula.

UE 03.027 Sitja situada fora dels límits de l'excavació d'enguany -vers el nord- (fig. 10). Es va fitxar, a l'igual que les UE 03.025 i 03.026 a causa de la necessitat de cobrir-les amb una tapadora de religa -correspon a la zona 9-. Evidentment ja visible i buidada d'antic, actualment està reblida amb runa -pedres i terra-. Aquesta és la única sitja localitzada fins el moment que presenta la boca i l'encaix per la tapadora de forma arrodonida, quasi perfectament circular, i no rectangular. Presenta quatre encaixos laterals tallats a la roca de forma quadrangulars i de bona factura.

UE 03.039 Sitja ubicada al sud-oest de l'àmbit-celler 03.023- fig. 10; foto 25-. No es va arribar a excavar, ja que tant sols es va rebaixar un nivell de color marró fosc amb abundants pedres petites i mitjanes (UE 03.040) que

campanya, havien estat vuidades i presentaven una protecció amb una tapadora de religa (UE 03.058, 03.104, 03.122 i 03.128) -fig. 10, fotos 23 a 26-. Tant a l'interior del poblat (area emmurallada) com a l'exterior (Pla dels Albats i l'altra petita plataforma situada a l'oest d'aquesta) hi ha al descobert un nombre indeterminat de sitges -al voltant de cinquanta aproximadament- de les mateixes característiques que les localitzades en aquesta zona i que any rera any hem vist com en número anava augmentant al ritme dels treballs arqueològics. Unicament es diferencien morfològicament les sitges localitzades a la zona 01 -cara interna de la muralla a l'est de la porta d'entrada- on estaven excavades a la terra directament.

Cal remarcar que durant aquesta campanya de treball no es varen excavar de forma exhaustiva cap de les sitges localitzades, ja que solament es va deixar al descobert la boca, l'encaix per a la tapadora (per a la posterior col.locació d'una tapadora de religa de protecció) i uns centímetres per sota d'aquest encaix.

La major part de les sitges estaven colmatades per estrats de terra amb gran abundància de pedres de tot tamany. Unicament la sitja 03.007 presentava un rebliment de pedres, sense terra.

El conjunt de dipòsits presenten una sèrie de característiques que creiem cal remarcar de forma conjunta per no fer ferragosa la descripció posterior:

- a) En general, es situen estratègicament seguint les corbes de nivell. Trobem així un nivell superior (al sud, segons els límits de l'actuació d'enguan) on s'ubiquen les sitges 03.014, 03.039 i 03.042, un nivell intermig, amb les sitges 03.007 i 03.058, i un nivell inferior, amb les sitges 03.009, 03.053, 03.055, 03.088, 03.104 i 03.104. A les terrasses inferiors es varen localitzar diverses sitges que seguirien tanmateix diverses cobres de nivell (UE 03.125, 03.026, 03.027, 03.128 i 03.160).

localització (UE 03.013).

UE 03.025 Sitja situada fora dels límits de l'excavació d'enguany - vers el nord- , es va fitxar, a l'igual que les UE 03.026 i 03.027, a causa de la necessitat de cobrir-les amb una tapadora de religa -corresponen a la zona 9-. Evidentment ja visible i buidada d'antic. Conserva la meitat de la tapadora de pedra i està reblida amb runa. En la tapadora es noten les marques d'una eina de metall a la cara superior. Al costat oest de la boca presenta un petit canal de desguàs.

UE 03.026 Sitja situada fora dels límits de l'excavació d'enguany -vers el nord- (fig. 10). Es va fitxar, a l'igual que les UE 03.025 i 03.027 a causa de la necessitat de cobrir-les amb una tapadora de religa -corresponen a la zona 9-. Evidentment ja visible i buidada d'antic, actualment reblida amb terra, pedres i aigua de pluja que s'hi acumula.

UE 03.027 Sitja situada fora dels límits de l'excavació d'enguany -vers el nord- (fig. 10). Es va fitxar, a l'igual que les UE 03.025 i 03.026 a causa de la necessitat de cobrir-les amb una tapadora de religa -correspon a la zona 9-. Evidentment ja visible i buidada d'antic, actualment està reblida amb runa -pedres i terra-. Aquesta és la única sitja localitzada fins el moment que presenta la boca i l'encaix per la tapadora de forma arrodonida, quasi perfectament circular, i no rectangular. Presenta quatre encaixos laterals tallats a la roca de forma quadrangulars i de bona factura.

UE 03.039 Sitja ubicada al sud-oest de l'àmbit-celler 03.023- fig. 10; foto 25-. No es va arribar a excavar, ja que tant sols es va rebaixar un nivell de color marró fosc amb abundants pedres petites i mitjanes (UE 03.040) que

- b) L'estructura de les sitges és similar: estan excavades a la roca calcàrea amb la boca a l'alçada del nivell de la roca; la boca és de planta quadrangular amb els angles arrodonits (amb una sola excepció, la sitja 03.027 presenta una boca de planta circular i està situada fora de l'àrea afectada per l'excavació d'enguany). Entorn de la boca presenten un encaix per a l'assentament de la tapadora. El cos és de forma globular amb el fons pla -comunment anomenades en forma de campana-.

Descripció de les sitges medievals:

UE 03.007 Sitja situada a l'interior de l'àrea de premsa, en el seu extrem oest i al costat de la base de la cubeta circular de premsat -fig. 10; foto 24-. La forma de la boca és gairabé quadrada i presenta una petita irregularitat en una de les bandes. Està reblida per l'estrat 03.006, format per pedres de tamany divers i pràcticament sense terra. Sembla un estrat modern, ja que les pedres presenten l'aspecte d'haver estat durant anys a la intempèrie. Està rodejat per dos petits canals a la banda sud (UE 03.076 i 03.077) i presenta un petit foral de pal a costat oest (UE 03.075).

UE 03.009 Sitja situada a l'interior de l'àrea de premsat, en el seu extrem nord-oest -figs. 10 i 12, fotos 22 i 23-, està envoltada per dos canals a l'est i a l'oest (UE 03.078 i 03.079) i a l'est trobem dos forats de pal dret (UE 03.100 i 03.101). Es va localitzar de nou durant la present campanya de 1988 però no es va excavar el seu sediment (UE 03.008).

UE 03.014 Sitja situada sota el tall sud de la cala i que es troba encara parcialment sota la feixa de conreu al sud de la cisterna -fig. 10-. No es va poder excavar el seu sediment donades les especials circumstàncies de la

localització (UE 03.013).

UE 03.025 Sitja situada fora dels límits de l'excavació d'enguany - vers el nord- , es va fitxar, a l'igual que les UE 03.026 i 03.027, a causa de la necessitat de cobrir-les amb una tapadora de religa -corresponen a la zona 9-. Evidentment ja visible i buidada d'antic. Conserva la meitat de la tapadora de pedra i està reblida amb runa. En la tapadora es noten les marques d'una eina de metall a la cara superior. Al costat oest de la boca presenta un petit canal de desguàs.

UE 03.026 Sitja situada fora dels límits de l'excavació d'enguany -vers el nord- (fig. 10). Es va fitxar, a l'igual que les UE 03.025 i 03.027 a causa de la necessitat de cobrir-les amb una tapadora de religa -corresponen a la zona 9-. Evidentment ja visible i buidada d'antic, actualment reblida amb terra, pedres i aigua de pluja que s'hi acumula.

UE 03.027 Sitja situada fora dels límits de l'excavació d'enguany -vers el nord- (fig. 10). Es va fitxar, a l'igual que les UE 03.025 i 03.026 a causa de la necessitat de cobrir-les amb una tapadora de religa -correspon a la zona 9-. Evidentment ja visible i buidada d'antic, actualment està reblida amb runa -pedres i terra-. Aquesta és la única sitja localitzada fins el moment que presenta la boca i l'encaix per la tapadora de forma arrodonida, quasi perfectament circular, i no rectangular. Presenta quatre encaixos laterals tallats a la roca de forma quadrangulars i de bona factura.

UE 03.039 Sitja ubicada al sud-oest de l'àmbit-celler 03.023- fig. 10; foto 25-. No es va arribar a excavar, ja que tant sols es va rebaixar un nivell de color marró fosc amb abundants pedres petites i mitjanes (UE 03.040) que

cobria la boca i l'encaix de la tapadora; sota aquest estrat apareixia un rebliment format tant sols per pedres. Al costat oest es va localitzar un forat de pal possiblement relacionat amb ella (UE 03.084).

UE 03.042 Sitja localitzada en els darrers graons, tot tallant-los- vers el sud de l'escala graonada -fig. 10-. No presenta un escaix de tapadora uniforme, tant sols en els costats sud, est i oest. Està reblida per l'estrat 03.043, rebaixant-se un poc més que per sota el nivell d'encaix de la tapadora.

UE 03.053 Sitja situada a l'angle est de la bassa de decantació anterior a la cisterna -fig. 10-. No es va excavar totalment, tant sols es va deixar visible el perímetre de la boca i de l'encaix de tapadora. Reblida per l'estrat 03.052, terra fosca amb abundants pedres.

UE 03.055 Sitja situada al costat de la cara sud-est de la bassa de decantació anterior a la cisterna -fig. 10-, entre el canal 03.046 i la sitja 03.055. No es va excavar totalment, tant sols es va deixar visible el perímetre de la boca i l'encaix de tapadora. Reblida per l'estrat 03.054, terra de color marró fosc, amb abundant ceràmica i alguna pedra.

UE 03.058 Sitja situada a les escales graonades, tallant dos graons, entre la cisterna i el canal petit 03.045 -fig. 10; foto 26-. Aquesta sitja era ja visible i totalment vuidada i coberta amb una tapadora de religa abans d'iniciar-se l'excavació.

UE 03.083 Probable sitja ubicada en l'angle sud-oest dels límits de l'excavació d'enguany i coberta parcialment encara pel marge de conreu delimitador -fig. 10-. Si es tractés d'una sitja, seguiria la mateixa corba de

nivell de les sitges 03.014 i 03.058. No es va rebaixar el nivell de reblliment (03.082).

UE 03.088 Sitja ubicada en l'extrem sud-est entre els dos canals de recollida d'aigua de la cisterna (UE 03.045 i 03.046). Durant la campanya de 1988 es va localitzar però no es va arribar a determinar la seva planta total -tal com pot observar-se a la figura 10-. Així mateix es va poder observar l'encaix per a la tapadora i un possible forat de pal a l'oest (UE 03.156). Durant la campanya de 1989 es va descobrir i rebaixar el sediment de tota la sitja (veure Informe de la campanya de 1989 al Conjunt Monumental d'Olerdola), observant-se que estava rodejada de quatre grans forats de pal.

UE 03.104 Sitja situada dins la sala de premsat, entre la bassa oval i la sitja 03.009 -fig. 10; foto 22- Està rodejada per l'oest per un canal petit per desviar l'aigua (03.102). Aquesta sitja estava ja excavada i buidada abans d'iniciar la campanya i per sobre de l'encaix de la tapadora té disposada una tapadora de religa.

UE 03.122 Sitja situada just a l'angle nord-oest de la gran cisterna -figs. 10 i 13-. Al costat sud-oest presenta un canal per desviar l'aigua. Aquesta sitja estava ja excavada i buidada abans d'iniciar la campanya i per sobre de l'encaix de la tapadora té disposada una tapadora de religa.

UE 03.128 Sitja situada al nord de la cisterna i que, al segle passat, va ser seccionada per la construcció del gran canal de desguàs (UE 03.127) -fig. 10-. Així es conserva únicament l'extrem oest, part del cos oval i, per tant, desconeixem com seria la seva boca, l'encaix de la tapadora i el fons. Era, evidentment, ja visible en el moment d'iniciar l'excavació i coberta per la

mateixa tapadora de religa del canal de desguàs de la cisterna.

UE 03.160 Sitja ubicada al nord de la cisterna i que, al segle passat, va ser seccionada per la construcció del gran canal de desguàs (UE 03.127) -fig. 10-. Així es conserva únicament les bandes est i oest del seu cos oval, desconeixem, per tant, com seria la seva boca i l'encaix per a la tapadora. Era, evidentment, ja visible en el moment d'iniciar l'excavació.

3.8 - Els materials arqueològics

El nombre de materials arqueològics recollits en la campanya de 1988 és molt escàs, comparat, sobre tot, amb els de les altres campanyes, tant anteriors com posteriors. Això es deu, fonamentalment, a que la campanya de 1988 es va dedicar a la neteja d'estructures ja visibles, a l'aixecament de l'estrat superficial que cobria directament la roca i al no buidatge de les sitges medievals.

En total es recuperaren 880 fragments, entre vasos ceràmics i altres restes (metall, fauna, restes constructives, vasos de vidre, etc.). El total de material ceràmic recuperat correspon al 88,86 %, mentre que el de altres restes, el 11,14 %.

També cal tenir en compte que, en el nivell superficial (03.001) no es va recollir la majoria del material, ja que tant sols es varen guardar els padellassos ceràmics que tenien forma o decoració, àmfores, etc -material susceptible d'èsser estudiat- i altres restes també interessants per al seu estudi. Gran part del material d'aquesta unitat estava totalment rodat i molt malmés, amb abuntants fongs a la superfície. Dins les escases estructures que es varen excavar total o parcialment, es va recuperar la totalitat del material (sitges i àmbits 03.023 i 03.126).

En tots els estrats el material arqueològic és molt homogeni, però sobre tot cal destacar aquest fet en el nivell superficial (03.001). En la majoria dels estrats trobem materials

ibèrics, romano-republicans i medievals, i, en els més moderns, també ceràmiques grises i vidrades modernes.

A nivell general, els estrats més interessants són els que rebleixen les sitges, ja que en proporcionen una datació aproximada del seu moment de colmatació. La ceràmica grisa alt-medieval apareix en totes les unitats escavades tant sols molt parcialment, sempre barrejades amb materials més antics, fet totalment característic dels nivells arqueològics olerdolans tal com hem pogut anar constatant al llarg dels darrers anys de campanyes sistemàtiques.

Amb aquest panorama descrit, resulta absolutament difícil atribuir cronològicament una sèrie de materials, com ara les restes faunístiques -el 5,68 % del total- (el seu estudi es limitaria a una numeració i descripció de les espècies representades, sense poder fer una evolució cronològica i estudiar el predomini d'unes sobre les altres segons les fases ocupacionals), el metall o les restes lítiques poc representatives.

3.8.1 - Ceràmica de l'Edat del Bronze

Mentre que en totes les campanyes desenvolupades fins el moment a Olèrdola la ceràmica feta a mà del Bronze Final hi era constantment present en la majoria dels estrats, aixó sí, amb molt pocs fragments, durant la campanya de 1988 tant sols s'en ha recuperat un únic padellàs, sense forma i decorat amb un cordó (UE 03.020, núm. inv. 9).

A l'escassetat general del material, cal afegir-hi la dificultat d'identificar correctament les ceràmiques grolleres fetes a mà o a torn lent, sobre tot pel que respecta als fragments sense forma. Les ceràmiques del Bronze Final poden ser

confoses fàcilment amb les ceràmiques grolleres ibèriques o, fins i tot, amb algunes grises a torn lent medievals. Sols les vores bisellades, carenes, acanalats i alguns tipus de cordons, així com els brunyits, poden ajudar-nos a identificar correctament aquest tipus de material.

Quan a la cronologia d'aquest material, segons hem pogut estudiar en la ceràmica recuperada d'altres campanyes, caldria situar-lo entorn els segles IX - VIII a.C., produint-se un buit material -i ocupacional?- entre els segles VII i IV a.C.

3.8.2 - Materials d'època ibèrica

Dins els materials adscriuibles a aquest període cronològic tenim les importacions de ceràmiques fines i vasos d'emmagatzematge i transport -l'estudi del qual permet, entre altres aspectes, datar els moments d'ocupació- i les ceràmiques pròpies indígenes. Malhauradament, no tenim materials antics atribuibles als segles IV i V a.C., éssent les primeres importacions documentades les ceràmiques àtiques de figures roges de primera meitat o mitjans del segle IV a.C. D'altra banda, els materials ibèrics perduren fins el moment d'abandó de la plataforma sota la dominació romana, vers mitjans del segle I a.C.

a) Les importacions: ceràmiques de vernís negre. el nombre total de ceràmiques de vernís negre és de 25 (un 3,20 % del total del material). La majoria correspon a ceràmiques campanianes del tipus B o B-oïde (19 fragments, el 2,42 % de les ceràmiques). Unicament s'ha recuperat un fragment informe informe d'àtica (UE 03.001, núm. inv. 1). La ceràmica campaniana A està present amb cinc fragments, un dels quals és força dubtós i podria tractar-se d'una copa Lamboglia 28 en campanina A o protocampanina (UE 03.001,

núm. inv. 3; -Lám. 1, núm. 1-). Així mateix s'ha identificat un bol de la forma Lamboglia 36.

Quan a la ceràmica campaniana B o b-oïde, la més nombrosa, dominen les produccions d'escassa qualitat i, fonamentalment, les pàteres forma Lamboglia 1 (UE 03.020, núm. inv. 1a; -Lám. 7, núm. 26-). Finalment, cal destacar una tapadora possiblement de fabricació cartaginesa, tipus Byrsa 661 a (UE 03.001, núm. inv. 6 -Lám. 1, núm. 2).

b) Les importacions: les àmfores. El nombre total d'àmfores importades corresponents als períodes de segles III a I a.n.e. és de 27 (el 3,54 %). Aquestes àmfores procedeixen de diversos punts del Mediterrani. Trobem àmfora púnica (forma Mañá C; UE 03.001, núm. inv. 61 -Lám. 1, núm. 4-); àmfora púnico-ebusitana (forma PE-23 o PE-25; UE 03.001, núm. inv. 7 -Lám. 1, núm. 3-). Així mateix s'han recuperat diversos fragments d'àmfora greco-itàlica, itàlica republicana i un nombrós grup de fragments informes de difícil atribució espacial i cronològica.

c) La ceràmica comuna ibèrica: la ceràmica grisa monocroma. Els fragments de ceràmica grisa són molt escadussers, tant sols s'han recuperat nou fragments (el 1,15 % dels vasos ceràmics).

La ceràmica comuna ibèrica: la ceràmica pintada. Han estat recuperats tant sols dos fragments, un d'ells correspon a un gran vas de carena alta decorat a la paret exterior (UE 03.001, núm. inv. 9) i l'atre a una gerreta de vora exvasada (UE 03.020, núm. inv. 3 -Lám. 7, núm. 30-).

La ceràmica comuna ibèrica: la ceràmica roja a torn. És, sens dubte, el grup ceràmic més nombrós al jaciment, tal com hem anat constatant al llarg de les diverses campanyes. En total han estat recuperats 373 fragments, que correspon a un 47,69 % del material ceràmic. El repertori de formes és l'habitual en aquest tipus de vasos, diferenciant-se

clarament els vasos d'ús de taula (vaixel·la de taula) dels vasos grans d'emmagatzematge i de transports (grans vasos i àmfores). Dins el primer grup cal destacar un bol de vora reentrant (UE 03.032, núm. inv. 1 -Là. 9, núm. 37-) i dos peus de copes de peu alt (UE 03.001, núm. inv. 50 -Là. 2, núm. 7- i UE 03.028, núm. inv. 4 -Là. 8, núm. 34-). Tanmateix s'han recuperat algunes gerres per a servir a taula. Entre el segon grup -transport i emmagatzematge-, tenim els kalathos -no es conserven restes de possible pintura i per aquest fet els incloum dins aquest tipus ceràmic-, normalment de gran tamany, (UE 03.001, núm. inv. 16 -Là. 2, núm. 6- i UE 03.029, núm. inv. 2 -Là. 9, núm. 35). El poal o gerra amb nansa de cistell està també ben documentat al jaciment (UE 03.020, núm. inv. 1 -Là. 7, núm. 25-). Els grans vasos (UE 03.002, núm. inv. 1 -Là. 6, núm. 23-) i les àmfores (UE 03.001, núm. inv. 20 -Là. 1, núm. 5- i UE 03.020, núm. inv. 6 -Là. 7, núm. 29-) són també molt habituals i útils, sobre tot si tenim en compte la manca de sitges per gra d'aquesta cronologia.

La ceràmica comuna ibèrica: la ceràmica grollera feta a mà. És molt escàs el nombre de fragments, dos en total, d'aquest tipus ceràmic, però presenta unes certes dificultats d'atribució -sobre tot en els fragments informes-, fàcilment confondibles amb les ceràmiques grises a torn lent medievals-. El percentatge sobre el total és del 0,25 %. Les formes són majoritàriament urnes de perfil en "S" (UE 03.002, núm. inv. 6 -Là. 6, núm. 22)- i tapadores, tot vasos per a la cuina.

3.8.3 - Materials d'època romano-republicana

Exceptuant les àmfores ja descrites en un apartat anterior (3.8.2., c), les ceràmiques comunes del període comprés entre mitjans del segle II i mitjans del segle I a.n.e representen un

petit percentatge sobre el total ceràmic (el 4,73 %), amb 36 fragments repartits entre parets fines (3 fragments -el 0,38%-), comuna oxidada romana (28 fragments -el 3,58%-) i dolia (6 fragments -el 0,76 %-). Les ceràmiques comunes oxidades són fonamentalment corresponents a la vaixel·la de taula, amb bols, vasos i gerres, algunes de les formes imitant les produccions de la campaniana B, sobre tot la forma Lambòglia 1 (UE 03.001, núm. inv. 66 -Làm. 3, núm. 8- i UE 03.001, núm. inv. 63 -Làm. 3, núm. 9-). Dins aquest grup també s'hi inclou habitualment gerres de tamany més gran, com les dolies, per emmagatzemar aliments sòlids, dels quals tenim fragments de paret, una vora (UE 03.001, núm. inv. 7 -Làm. 3, núm. 10-) i el botó d'una tapadora plana (UE 03.001, núm. inv. 71 -Làm. 3, núm. 12-). Finalment, els morters, típics durant tota l'època romana (UE 03.001, núm. inv. 60 -Làm. 4, núm. 13-).

3.8.4. - Materials d'època alt-medieval

El nombre total de fragments ceràmics atribuïbles als dos tipus habitualment representats en el jaciment -grisa a torn ràpid i grisa a torn lent- representen el 33,5 % del total de material ceràmic, força més elevat que no pas hem constatat en les altres campanyes arqueològiques. Creiem que això és degut al buidatge dels diversos estrats que reblien l'àmbit-celler 03.023 i que proporcionà més material medieval del que és habitual, fins i tot, dins les sitges de semblant cronologia. Al no ser possible realitzar un estudi acurat d'aquest tipus de material i la manca, encara avui dia, de sistematització de les formes ceràmiques grises, no ens és possible determinar i atribuir cronològicament amb cura les ceràmiques que a continuació descriurem. Grosso modo, cal ubicar-les entre els segles IX-X i segle XIII. El que si cal constatar és la manca de materials vidrats en els estrats medievals, el que ens situa precisament l'abandó d'Olièrdola vers el segle XIII.

D'altra banda, la manca notòria de material d'aquesta època, menys en aquesta campanya, creiem que cal atribuir-la a diversos factors: en primer lloc, en aquesta etapa molts dels utensilis de taula deurien ser de fusta, el que explicaria la no conservació de plats ni gerres de ceràmica; d'altra banda, l'existència de sitges fa innecessària la presència de grans vasos d'emmagatzematge com passa en època ibèrica. El transport del gra i aliment deuria realitzar-se, d'altra banda, amb sacs teixits, de ràfia o altres fibres vegetals.

a) Ceràmica grisa medieval a torn lent. Amb 106 fragments, apareix habitualment molt fragmentada i de difícil atribució cronològica ja que és possible de confondre-les amb les ceràmiques grolleres ibèriques -les tardanes són també fetes a torn lent i les formes (olles) són semblants- i, fins i tot amb les del final de l'Edat del Bronze -sobre tot en els nivells superiors que la superfície està força alterada per l'erosió i humitats-. Les úniques formes documentades són olles de vora exvasada per anar al foc i cuinar, tal com demostra el fet que sovint apareixen amb la part inferior del cos -i a voltes inclús la vora- amb abundants restes de sutja negra.

b) Ceràmica grisa medieval a torn ràpid. Més nombrós que el grup anterior, s'han recuperat un total de 156 fragments ceràmics (el 19,94 % del material ceràmic). L'argila acostuma a ser de color gris clar, molt més fina i allissada que en la feta a torn lent. La diversitat de formes és més àmplia que en el tipus anterior fet que es deu, al nostre entendre, a una funcionalitat més àmplia: servei de taula i emmagatzematge o altres funcions domèstiques no de cuina. Dominen encara les olles de vora exvasada, però sense restes de carbó (UE 03.001, núm. inv. 62 -Làm. 4, fig. 17-; UE 03.020, núm. inv. 13 -Làm. 7, núm. 28-; UE 03.020, núm. inv. 12 -Làm. 7, núm. 27-; UE 03.028, núm. inv. 7 -Làm. 8, núm. 33-; UE 03.032, núm. inv. 4 -Làm. 9, núm. 38-). Algunes de

les olles presenten un o diversos becs decantadors (UE 03.029, núm. inv. 6 -Lám. 9, núm. 36- i UE 03.054, núm. inv. 8, 10 i 11 -Lám. 10, núm. 40-).

Les altres formes present són el gibrell, habitualment de parets altes i rectes (UE 03.020, núm. inv. 6a -Lám. 7, núm. 24-), cassoles de parets cóncaves (UE 03.001, núm. inv. 85 -Lám. 4, núm. 16-), ampolles de coll estret (UE 03.001, núm. inv. 88 -Lám. 4, núm. 18-), etc.

Quan als fons no relacionables directament amb cap forma determinada, són habitualment plans (UE 03.044, núm. inv. 8 -Lám. 10, núm. 39-), excepte en alguns casos que presenten peu diferenciats, habitualment molt gruixut (UE 03.001, núm. inv. 97 -Lám. 4, núm. 19-).

3.8.5. - Materials moderns

Tot i la inexistència d'una ocupació estable a partir del segle XIII-XIV, superficialment es recuperen material d'època moderna i actual, testimoni d'ocupacions residuals o bé del conreu de les feixes per part dels habitants de la masia.

Quan a la ceràmica, hem recuperat un total de 35 fragments, 33 vidrades de diferents tipus (el 4,22 % del total ceràmic) i dos a comunes oxidades i reduïdes (el 0,25 %). Entre el primer tipus, vidrades, n'hi ha de comunes de vidrat marró o verd (com el morter de vidrat melat, probablement del segle XIV o XV, i, per tant, una pega forga antiga dins aquest context però que correspon a un moment en que el jaciment està ja abandonat, UE 03.024, núm. inv. 5 -Lám. 8, núm. 31-), pisa moderna, etc.; i vidrades més luxoses, totes de ceràmica blava catalana dels segles XVIII i XIX (UE 03.001, núm. inv. 102 -Lám. 5, núm. 21-). Entre el segon tipus, en destaquem un pitorro d'un cantir

possiblement modern (UE 03.001, núm. inv. 87 -Lám. 4, núm. 20-).

Al segle XVII pertany la única moneda localitzada en la present campanya. Correspon concretament a un "Cuartillo resellado" del rei Felip IV (1621-1665), resellat possiblement sobre una moneda de 4 maravedis. La datació cal situar-la entre el 1641 i el 1650/60. A l'anvers: orfila de punts amb tres segells; el més antic és VII, el segon -força il·legible-, ..III, i el darrer, XII. Al revers: orfila de punts pràcticament il·legible. Segons el sr. Josep Ma. Nuix, el qual ha estudiat la present moneda, les altes i baixes del valor en els metalls emprats (principalment l'or i l'argent) en les monedes, alterà el valor intrínsec d'aquestes, tot crant en aquest moment un desconcert que fa impossible saber quantes peces de coure equivalent intrínsicament a una moneda d'argent. Es per aixó que el coure encunyat ha d'ésser reseguellat, arribant a convertir-se en autèntiques xapes plenes de reseguellats. Són aquestes peces les conegudes com a "cuartillo resellado".

De metall també cal ressaltar una petita campaneta de bronze amb filferro de ferro (UE 03.001, núm. inv. 121 -Lám. 3, núm. 14-). Altres materials d'aquest ampli període post ocupació medieval tenim una peça d'argila (¿?) plana (UE 03.024, núm. inv. 6 -Lám. 8, núm. 32-) i un peu de vidre d'una ampolla (UE 03.001, núm. inv. 124-125 -Lám. 3, núm. 15-).

3.9 - Consideracions finals

L'any 1983 es varen iniciar al Conjunt Monumental d'Olèrdola els treballs arqueològics sistemàtics que han tingut una continuació any rera any (amb un total de vuit campanyes realitzades fins el moment, de 1983 a 1990). Com és el cas de la majoria de jaciments en els quals s'hi actua cada any, la realització de les memòries parcials condiciona notablement la visió general i els coneixements, com és el cas d'aquesta, es veuen enriquits per les excavacions dels dos anys següents.

Aquesta memòria, a més a més, presenta la particularitat que a partir d'aquest any els treballs es centraren una zona diferent del que s'havia fet fins ara i, per tant, ens era força desconeguda fins aquell moment.

La campanya objecte de la present memòria realitzada a Olèrdola ha complert la major part dels objectius marcats al seu inici al posar al descobert una àmplia zona al voltant de la cisterna, ampliant així l'àrea i el nombre d'estructures visitable -de cara a un futur acondicionament- com el seu coneixement i funcionament.

La principal dificultat per tal de datar cronològicament les estructures localitzades va ser la manca de sediment arqueològic, amb escasses estratigrafies de sobreposició de nivells, així com la desaparició de la pràctica atotalitat de les estructures per sobre el nivell de roca, conservant-se, solament, les que havien estat retallades a la calcàrea i, per tant, per sota de la seva cota superficial. Les causes del nivell d'arrasament del jaciment

en aquesta zona (es pot comprobar que, tanmateix, amb una simple visualització. aquest fet és generalitzat a la resta, a excepció de les terrasses adosades a la cara interna del tram nord de la muralla) són bàsicament dues: per un costat tenim el fort pendent de la plataforma vers el nord que ocasiona l'erosió natural i la desaparició de sediments i estructures i, per l'altre costat, l'acondicionament en terrasses de cultiu de tota aquest plataforma rocosa que si bé ha retingut sediment, ha alterat l'estratigrafia, afectant les possibles estructures i canviat l'orografia.

Els resultats arqueològics obtinguts en aquesta campanya han estat molt interessants, ja que amplien notablement el grau de coneixement sobre diversos aspectes de la vida del jaciment, tot i que manquen encara algunes qüestions puntuals per resoldre que, al allunyar-nos vers l'est en les campanyes següents, han quedat a l'aire.

Les estructures localitzades dins l'àrea delimitada poden agrupar-se en tres grans conjunts segons la seva funcionalitat:

- a) L'emmagatzematge d'aigua a l'assentament
- b) La xarxa viària "urbana"
- c) la sala de premsat i celler medieval

Tota aquesta àrea -la cisterna i el seu entorn- podria ser identificada com un sector de serveis "comunitaris" (amb totes les reserves oportunes), potser ja des d'època ibèrica, si bé no en la seva totalitat, sí en la major part: sens dubte, la cisterna, amb tot el seu sistema de recollida i canalització de l'aigua de pluja (millor conegut a partir de la campanya de 1989) donaria servei a la totalitat dels pobladors. Així mateix, el camí graonat que passa tocant el dipòsit formaria part de la xarxa viària urbana. Quan a la sala de premsa i les altres dependències a l'oest de la cisterna, són d'atribució més dificultosa, encara que no descartem la possibilitat que pugui

tractar-se d'un servei col·lectiu.

Les raons esmentades més amunt de la manca de sediment i la contínua ocupació i arrassament de les estructures anterior en cada nova ocupació, no han permès de tenir una seqüència cronològica específica i acurada de les estructures localitzades. No obstant, entre els resultats de les campanyes anteriors -a la cara interna de la muralla- i els de les dues posteriors-continuant vers l'est la zona de la cisterna-, ens és possible de perfilar aquesta evolució ocupacional:

- 1 - Bronze Final. Etapa testimoniada tant sols per escasos pedallazos ceràmics (segles IX-VIII a.C.), sense constatació estructural.
- 2 - Epoca ibèrica. Tot i l'abundantíssima presència de material ceràmic, no tenim cap estructura d'aquest moment, sobretot pel que respecte al període plè (segles IV-mitjans segle II a. C.) d'aquesta cultura, fet d'altra banda habitual al jaciment.
- 3 - Epoca ibèrica tardana i romano-republicana. Durant aquest període d'important obra edilícia a la plataforma (finals del segle II-primera meitat del segle I a.C.), a més de la coneguda muralla i la talaia, es construeix molt probablement la gran cisterna tallada a la roca, amb dos canals que recullen l'aigua de la part alta de la plataforma i la condueixen vers la bassa de decantació (l'extensió i cronologia dels quals ha estat possible de comprobar-los en la campanya següent, al 1989).

Molt probablement correspon a aquest moment, o a l'anterior, el camí graonat a l'est de la cisterna. Fins el moment no s'els hi havia concedit la suficient atenció. Creiem que formen part d'un tram del recorregut d'un "carrer" (principal o no) que podria anar des de l'entrada per la

porta de la muralla fins la part alta de la talaia rocosa. Cal no descartar, però, la seva funcionalitat també com a esmorteïdor del cabdal d'aigua en el moment de pluja, per tal que aquesta anés perdent energia fins arribar a la bassa de decantació (aquesta seria un element característic d'algunes cisternes romanes).

- 4 - Epoca medieval. Arqueològicament i documentalment tenim constància de l'ocupació d'Olèrdola al menys des del segle X (el primer document és de l'any 911). Algunes de les restes tant arquitectòniques com arqueològiques són força conegudes: l'església de Sant Miquel, amb tres fases clares edilícies, les restes del castell adosades a la talaia romana, el conjunt del Pla dels Albats amb tombes antropomorfes i les restes de l'església de Santa Maria, etc. El moment d'abandó és incert i deuria ser gradual, no obstant, la manca de ceràmiques vidrades es indicaria un abandó vers el segle XIII-inicis del segle XIV.

Durant la campanya de 1988 el més destacable atribuïble a aquest moment són la localització de gran quantitat de sitges medievals -no n'hi ha constàncies de sitges de períodes anteriors-, algunes vivesdes adosades a la muralla perimetral per sobre dels penya-segats i l'anomenada sala de premsat.

La neteja del sector a l'oest de la cisterna posà al descobert l'existència, fins ara totalment desconeguda, d'una àmplia superfície sense una compartimentació ni delimitació precisa i amb una sèrie d'estructures retallades a la roca que s'han identificat com a pertanyents a una o diverses unitats de premsat. Dins la bibliografia especialitzada s'han trobat elements que recorden les estructures d'Olèrdola (veure capítol 3.7.4.) tot i que el seu nivell d'arrasament fa difícil una reconstrucció hipotètica del seu funcionament. Tanmateix no sembla casual

la localització prop de la cisterna, per la necessitat que es té d'aigua durant el procés de premsat i el de rentat de les instal·lacions.

Per una altre costat, la manca de l'evidència física dels murs o elements de tancament perimetral fan pensar que es tractaria d'una gran sala amb algun dels costats obert o porticat a l'aire lliure, tal com apuntavem en el capítol específic.

La producció d'aquesta sala, si de vi o d'oli, ens és difícil de determinar, però en aquest sentit comptem amb una única dada referencial per tal de poder especificar la producció. Es tracta de l'anomenat celler, d'època medieval clarament, destinat a l'emmagatzematge de vi.

La cisterna, segons la documentació medieval, era usada durant aquest període cronològic, ja que s'esmenta un barri entorn a ella. Tanmateix estan en funcionament en època medieval els àmbits situats a l'oest de la cisterna i al sud de la sala de premsat.

- 5 - Època moderna. Evidentment, no és pas possible parlar d'una fase ocupacional moderna sinó tant sols d'ocupacions molt esporàdiques i reduïdes en períodes d'inestabilitat, excepte l'existència d'una masia probablement des del segle XVIII fins el seu enderroc a finals dels anys 60. Evidència d'aquesta ocupació dispersa en son l'estructuració en marges de conreu, generalment força petits, ubicats en el terç inferior de la plataforma -curiosament, i pel que sembla a la llum de les darreres campanyes- la zona ocupada des d'antic en tots els diversos períodes. L'obra més destacada d'aquest període, deixant apart els marges de pedra seca, és l'obertura d'un profund canal de desguàs a la cara nord de la cisterna. Aquest fet ens indica clarament una utilització del gran dipòsit fins pràcticament els nostres dies.

Finalment, cal esmentar que la nova planificació de la investigació, lligada tant amb les necessitats científiques com amb les museals i de dinamització del conjunt monumental, han permès en els tres darrers anys (1988, 1989 i 1990), ampliar de forma considerable la zona visitable del jaciment, fent comprensible una basta àrea en la qual es poden observar les tècniques d'emmagatzematge de l'aigua, dels aliments sòlids, el funcionament d'una pedrera romano-republicana i medieval, etc, que alhora ha permès als investigadors tenir un més gran coneixement del conjunt, la funcionalitat, cronologia, estructures, els límits per la banda sud, etc.

4 - BIBLIOGRAFIA

4.1 - BIBLIOGRAFIA ESPECIFICA SOBRE EL CONJUNT MONUMENTAL D'OLERDOLA

- ALEGRET i VILAROS, P. (1872), Vilafranca del Penedés antiga y moderna. Apuntes históricos sobre la fundación y ruina de Cartago la Vieja y su sucesora Olérdola, Vilafranca del Penedés
- ALEGRET i VILAROS, P. (1903a), Breus consideracions sobre l'origen de la seva sucesora Vilafranca del Penedés, Vilafranca del Penedés, 1903, fascicul I.
- ALEGRET i VILAROS, P. (1903b), Monografia sobre l'antiguitat de les ruines de St. Miquel d'Olérdola, ab un prólech del Rvnt P. Bernard Montoliu, S.F. y una nova impressió de Breus Consideracions sobre Vilafranca del Panadés, imprenta Pere Alegret i Vilaró, Vilafranca del Penedés, 1903.
- ALMAGRO, M.; SERRA RAFOLS, J.; COROMINAS, J. (1945): Carta Arqueológica de España, II, Barcelona, Madrid, C.S.I.C.
- ALVAREZ, R.; BATISTA, R.; MOLIST, N.; ROVIRA, R. (en premsa): "la muralla del Bronze Final i ibèrica d'Olérdola", a Simposi Internacional d'Arqueologia Ibèrica -Fortificacions-, Manresa, 6 a 9 de desembre de 1990.
- ANONIM (1927-1931), "Restauraciones del Servei de Catalogació i Conservació de Monuments de la Diputació de Barcelona i la Generalitat de Catalunya", a Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 1936, pàgs. 189-197.
- AVILA GRANADOS, J. (1990): "El yacimiento mejor documentado", a La Vanguardia, suplement Ciencia y Tecnología núm. 54, dissabte 10 de novembre de 1990, pàg. 7.

- BARRAL i ALTET, X. (1980), Les pintures murals romàniques d'Olèrdola, Barcelona, Artestudi (Art Romànic, 11).
- BATISTA, R.; MOLIST, N.; ROVIRA, J. (en premsa), "El Conjunt Monumental d'Olèrdola: les darreres campanyes d'excavacions (1983-1989)", Tribuna d'Arqueologia 1989-1990; Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1990.
- BATISTA, R.; MOLIST, N.; ROVIRA, J.; VILALTA, M. (en premsa), "La cantera romana de Olèrdola. Materiales y técnicas de extracción", a 115è Congrès National des Sociétés Savantes, Avinyó -Colloque Carrieres et constructions en France et dans les pays limitrophes-, 9-15 abril de 1990.
- BATISTA, R.; MOLIST, N. (1990), "Olèrdola, un enclave privilegiado", a La Vanguardia, suplement Ciencia y Tecnología núm. 54, dissabte 10 de novembre de 1990, pàg. 6.
- BATISTA, R.; ROVIRA, J. (1989), "Nous vasos amb decoració campaniforme a Catalunya: La Riba i Olèrdola", a Empúries, 47 (1985), Barcelona, pàgs. 224-229.
- BATISTA, R.; ROVIRA, J.; MOLIST, N.; OLIVER, A. (inèdit), Informe de la campanya de 1988 al Conjunt Monumental d'Olèrdola (Sant Miquel d'Olèrdola), elevat al Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya el dia 22 de desembre de 1988.
- BATISTA, R.; MOLIST, N. (inèdit), Informe. Conjunt Monumental d'Olèrdola, 1989, elevat al Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, desembre de 1989.
- CASTILLO, A. del (1968), "Cronologia de las tumbas llamadas olerdolanas", a XI Congreso Nacional de Arqueologia, Mérida, pàgs. 835-845.
- CEBRIA i ESCUER, A. (inèdit), Informe-Memòria de la campanya Olèrdola 1986, Informe elevat al Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya el mes d'agost de 1987.
- COCA, B. (1984), "L'església de St. Miquel d'Olèrdola. Estudi Monogràfic", a Miscel·lània Penedesenca, VII, Vilafranca del Penedès, pàgs. 75-98.
- COLOMINAS i ROCA, J. (1921b), "La ceràmica trobada a Olèrdola", a Penedès, 5, Vilafranca del Penedès, pàgs. 183-185.
- COLOMINAS i ROCA, J. (1921c), "Les sepultures Olerdolanes", a Penedès, 5, Vilafranca del Penedès, pàgs. 194-196.
- CREUS, T. (1895), San Miguel de Olèrdola (Premi del Certàmen

- Literari de Vilafranca, 1883), Vilanova.
- FERRER SOLER, A. (1946), "Excavaciones Arqueológicas en Olérdola", a Villanueva y Geltrú, 53 -2 época-, pàgs. 1-2.
- FERRER SOLER, A. (1949a), "Cronologia de les muralles d'Olèrdola", a Museu, Mataró, pàgs. 45-48.
- FERRER SOLER, A. (1949b), "El castro antiguo de San Miguel de Olérdola", a Archivo Español de Arte, XXIV, pàgs. 113-123.
- FONDEVILA, S. (1983), "La fortaleza d'Olèrdola, un compendio de història. La ceràmica hallada este año cambia la hipòtesis sobre su origen", a La Vanguardia, 20-XII-83, pàg. 39.
- FREIXAS i MIRET, R. (1893), Monografia sobre Sant Miquel d'Olerdula, Barcelona.
- GONZALEZ, A.; ISERN, J. (1985), 32 monuments catalans, Diputació de Barcelona, Barcelona. (1 capítol dedicat a Olèrdola).
- GRIVE, M. (1930), "Una sitja", a Quaderns Mensuals d'Acció, II, Vilafranca del Penedès, pàgs. 103-105.
- GRIVE, M. (1931), "Estudis Olerdolans", a Portaveu del Centre Excursionista Vilafranquí, 31, Vilafranca del Penedès, pàgs. 39-45.
- HERNANDEZ SANAHUJA, B. (1863), Relación de un viaje hecho a Olèrdola en 1863.
- LLANAS, E. (1882-1883), "Excavacions a Olèrdola", a Boletín del Ateneo de Villanueva y Geltrú, 1882-1883 (sèrie de 13 articles sobre les excavacions a Olèrdola), núms. 1-14.
- MASACHS, J.M. (1972a), "El conjunt arqueològic d'Olèrdola", a Casal, 42, Vilafranca del Penedès, pàg. 9.
- MASACHS, J.M. (1972a), "El conjunt arqueològic d'Olèrdola", a Casal, 42, Vilafranca del Penedès, pàg. 9.
- MASACHS, J.M. (1972b), "El conjunt arqueològic d'Olèrdola", a Casal, 43, Vilafranca del Penedès, pàg. 7-9.
- MASACHS, J.M. (1972c), "El conjunt arqueològic d'Olèrdola", a Casal, 44, Vilafranca del Penedès, pàg. 7-9.
- MASACHS, J.M. (1972d), "El conjunt arqueològic d'Olèrdola", a Casal, 45, Vilafranca del Penedès, pàg. 9-10.
- MASACHS, J.M. (1972e), "El conjunt arqueològic d'Olèrdola", a Casal, 46, Vilafranca del Penedès, pàg. 5.

- MASACHS, J.M. (1977), "La polèmica olerdulana del segle passat", a Casal, 91, Vilafranca del Penedés, pàg. 5-6.
- MASACHS, J.M. (1979), "Cap el desvetllament de l'origen de Vilafranca. Les fonts medievals", a Casal, 102, Vilafranca del Penedés, pàg. 5-8.
- MAYORA, M. (1837), "Investigaciones sobre la situación de Carthago Vetus, Subur, antiguas ciudades de España", a Memorias de la Real Academia de Buenas Letras, II, pàgs. 102 i ss.
- MILA y FONTANALS, M. (1868), "Apuntes Históricos sobre Olérdola", a Memorias de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona, Barcelona, t. II, 1856, pàgs. 505-528.
- MILA y FONTANALS, M. (1869), "Apuntes Históricos sobre Olérdola", a Memorias de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona, Barcelona, t. III, pàgs. 577-603.
- MILA y FONTANALS, M. (1880), Olèrdola, Apèndice, Memòria impresa en el tomo II, Real Academia de las Buenas Letras, Barcelona.
- MOLIST, N.; OLIVER, A. (inèdit), Proposta d'intervenció arqueològica, itineraris i senyalització al Conjunt Monumental d'Olèrdola. Museu Arqueològic de Barcelona, Maig-desembre de 1988.
- MOLIST, N.; VILALTA, M. (inèdit), Proposta de senyalització del Conjunt Monumental d'Olèrdola. Museu Arqueològic de Barcelona, setembre de 1989.
- NUIX, J.M. (1971-72), "Inauguración del Museo de Olérdola", a Ampurias, XXXIII-XXXIV, pàgs. 413-416.
- PALLARES, M. (1921a), "L'excavació a Olèrdola", a Anuari de L'Institut d'Estudis Catalans, VI, 1915-1920, pàgs. 598-599.
- PALLARES, M. (1921b), "La muralla i fonaments de cases d'Olèrdola", a Penedés, 5, Vilafranca del Penedés, pàgs. 186-189.
- PALLARES, M. (1921c), "Olèrdola Prehistòrica", a Les Quatre Barres, Vilafranca del Penedés, 155, pàg. 1.
- PASQUAL, J. (1877), "Carta del Dr. Jayme Pasqual, canónigo premostratense de Bellpuig de Les Avellanés, al Doctor D. Francisco Papiol de Padró sobre las Antigüedades de Villanueva y Geltrú (14 de Agosto de 1789)", a Revista Històrica, Barcelona.

- PLANAS, R. (1970), Mir Geribert, Príncep d'Olèrdola, Barcelona, Rafael Dalmau ed. (col. Episodios de la Historia, 140).
- FUIG i LUCÀ, A. (1830), Memòria sobre Olèrdula.
- FUIG, R. (1935), "Un nou sepulcre a Olèrdola", a Butlletí del Centre Excursionista Vilafranquí, 43, pàg. 31.
- RIFOLL, E.; GIRO, P. (1960-61), "Descubrimientos de pinturas rupestres en Segarúlls (Olèrdola, Barcelona), a Ampurias, XXII-XXIII, pàgs. 251-256.
- RIFOLL, E. (1971): Olèrdola. Historia de la ciudad y guia del Conjunto Monumental y Museo Monográfico, Barcelona.
- RIFOLL, E. (1977), Olèrdola. Història de la ciutat i guia del Conjunt Monumental i Museu Monogràfic, Barcelona.
- ROVIRA i PORT, J. (1983), "Per una política de museus i monuments integrats: els casos d'Olèrdola i El Brull", a Revista Museus, 1, Barcelona, pàgs. 75-80.
- ROVIRA, J.; BATISTA, R.; ALVAREZ, R. (inèdit), Informe de la campanya de 1987 al Conjunt Monumental d'Olèrdola, informe elevat al Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, desembre de 1987.
- ROVIRA, J.; CEBRIA, A. (inèdit), Informe de la campanya de 1986 al Conjunt Monumental d'Olèrdola, informe elevat al Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, desembre de 1986.
- TORRAS, C.A. (1876), "Excursió a Vilafranca, St. Martí Sarroca, Olèrdula i Moja", a Memorias de l'Associació Catalana d'Excursions Científiques, vol. I, pàgs. 196-219.

4.2 - BIBLIOGRAFIA GENERAL

- AMOURETTI, M.C. (1988), "La viticulture antique: contraintes et choix techniques", a Revue d'études Anciennes, XC, 1-2, pàgs. 5-7.
- BALIL, A. (1956), "Un factor difusor de la romanizació: las tropas hispánicas al servicio de Roma (siglos III-I a.C.)", a Emérita, 24, pàgs. 108-134.
- BALIL, A. (1974), "Las torres de defensa romanas en Catalunya", a Convegno sulle Comunità Alpine Antiche (Garda-Varese).
- BALIL, A. (1976), "El monumento funerario de Les Gunyoles", a Zepirus, XXVI-XXVII, pàgs. 389-399.
- BAUZA, H.; PONÇ, A. (1987), "Una fortificació romana a Ses Salines", a Pre-Actes de les Jornades Internacionals d'Arqueologia romana. De les estructures indígenes a l'organització provincial romana de la Hispania Citerior (5-8 febrer de 1987), pàgs. 168-175.
- BELTRAN LLORIS, M. (1970), "Las ánforas romanas en España", a Monografías Arqueológicas, núm. VIII, Diputación Provincial de Zaragoza, Sarragossa.
- BLAKE, M.A. (1947), Ancient roman construction in Italy from the prehistoric period to Augustus, Carnagie Institution, XXII, Washington.
- BLÉRY-SÉBE, S. (1986), "La maîtrise de l'eau sur les oppida du Languedoc Oriental", a Révue Archéologique de Narbonnaise, núm. 19, Motpellier.
- BRUNEAU, P.; FRAISE, P. (1984), "Pressoirs déliens", a Bulletin de Correspondance Hellenique, vol. CVIII, école Française d'Athènes, Atenes-Roma.

- CALLOT, O. (1984), Huileries antiques de Syrie du Nord, Institut Française d'Archéologie du Proche-Orient, Paris.
- CAMPS-FABRE (1953), L'Olivier et l'huile dans l'Afrique Romaine, Alger.
- CARBONELL i VIRELLA, V. (1981), "Els Castells del Penedès", a Butlletí de la Biblioteca Museu Víctor Balaguer, Vilanova i La Geltrú, pàgs. 69-75.
- CHABOT, L. (1984), "L'oppidum de la Cloche aux Pennes-Mirabeau (Bouches-du-Rhône)", a Révue Archéologique de Narbonnaise, vol. XVI, Montpellier, pàgs. 39-80.
- COLL, j.m. (1959), "Los castillos de San Pedro de Ribas, La Geltrú, Sitges y Miralpeix", a Analecta Sacra Tarraconensia, vol. XXXII, Ed. Balmesiana, Barcelona, pàgs. 237-254.
- COMAS i SOLA, M. (1985), "Baetulo, les àmfores", Monografies Badalonines núm. 8, Badalona.
- DUBY, G. (1976), Guerreros y campesinos. Desarrollo inicial de la Economía Europea (500-1200), Ed. siglo XXI.
- FELIU i MONFORT, G. (1985), "Marca i passadís: els factors d'una expansió econòmica", a L'Aveng; Dossiers: Barcelona fa mil anys: l'assalt d'Al-Mansur, 84, pàgs. 46-50
- FELIU DE LA PEÑA, N. (1709), Anales de Cataluña, Barcelona.
- FORBES, R.T. (1963), Studies in ancient technology, vol. VII: ancient geology, mining and quarrying techniques, Leiden, 1963.
- GARCIA Y BELLIDO, A. (1972), "El ejército romano en Hispania", a Archivo Español de Arqueología, 49, Madrid, pàgs. 59-110.
- GAVELLE, R. (1973), "Materiaux et carrières du Comminges romain; documents mal connus et aspects inédits du sanctuaire de Saint-Béat", a Revue de Comminges, LXXXVI, pàgs. 315-345.
- GINOUVES, R.; MARTIN, R. (1985), Dictionnaire méthodique de l'architecture grecque et romaine, I- Matériaux, techniques de construction, techniques et formes du décor, école Française de Rome-école française d'Athènes, Roma.
- GIRO ROMEU, F. (1949), "Una premsa ibèrica al Penedès", Museu, Mataró, maig de 1949. També a: Recull de l'obra dispersa de l'arqueòleg Pere Giró i Romeu, Institut d'Estudis Penedesencs, novembre de 1984.

- GIRO ROMEU, P. (1950), "Identificación de algunas vías romanas en el Penedés", a Actas y Comunicaciones de la Primera Asamblea Intercomarcal del Penedés i Conca d'Odena, Martorell, 1950; Martorell, 1952, pàgs. 110-127.
- GIRO ROMEU, P. (1960-61), "El poblado prerromano de Mas Castellà (Monjos, Villafranca del Panadés)", a Ampurias, XXII-XXIII, Barcelona, pàgs. 159-182.
- GIRO ROMEU, P. (1979), "Esteve Reixach y el poblado prerromano de l'Alzinar de la Masana", a Olerdulae, 6, Vilafranca del Penedés, pàgs. 6-7.
- IGLESIES, J. (1963), La Reconquesta de les Valls de l'Anoia i el Gaià, Ed. R. Dalmau, Col. Episodis de la Historia, 40, Barcelona.
- LABORDE, A. de (1811), Voyage Pittoresque et Historique de l'Espagne, vol. II. Reedició de les parts corresponents al Principat, les Illes i València; Abadia de Montserrat, pàgs. 118-119; làms. XLI-XLII del vol. I.
- LAMBOGLIA, N. (1952), "Per una classificazione preliminare della ceramica campana", Atti del I Congresso Internazionale di Studi Liguri, Bordighera, 1952.
- LEWIS, A. R. (1968), "Cataluña como frontera militar (870-1050)", a Anuario de Estudios Medievales, 5, Barcelona, pàgs. 15-29.
- LOPEZ, A.; FERRER MARTI, A. (1982), "Avenç dels resultats obtinguts a les excavacions de l'establiment ibèric i romà de Darró (Vilanova i La Geltrú), Campaña 1977-1981", a Butlletí de la Biblioteca-Museu Balaguer, Vilanova i La Geltrú, pàgs. 177-198.
- LOPEZ, A.; CAIXAL, A.; CASTELLANO, A. (1985), "Establiment ibèric i romà de Darró", a Memòria 1984 del Servei de Catalogació i Conservació de Monuments de la Diputació de Barcelona, pàgs. 129--150.
- LOPEZ, A.; NIETO, F.J. (1979), "Hornos de cerámica gris medieval en el Castell de Cabrera d'Anoia", Informació Arqueològica núm. 30, pàgs. 154-161'
- MADOZ, P. (1832), Diccionario Geográfico-Universal, Barcelona, vol. VI.
- MADOZ, P. (1832), Diccionario Geográfico-Estadístico-Histórico de España, Madrid, pàgs. 234-235.
- MAÑA, J.M. (1974), "Sobre tipología de ánforas púnicas", Información Arqueològica, núm. 14, I.P.A.-Diputació de Barcelona, Barcelona, 1974

- MIRET, M. (1986), "Dades sobre el poblament ibèric (VI-III a.C.) de la comarca del Garraf", a Protohistoria Catalana, 6è Col.loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà, 7-9 desembre de 1984; Puigcerdà, 1986, pàgs. 219-225.
- MIRET, M.; SANMARTI, J.; SANTACANA, J. (1984), "Distribució espacial de núcleos ibèrics: un ejemplo en el litoral catalan", a Arqueologia Espacial. Coloquio sobre distribución y relaciones entre los asentamientos, IV, pàgs. 173-186.
- MIRET, M.; SANMARTI, J.; SANTACANA, J. (en premsa), "La evolución y el cambio de modelo de poblamiento ibérico ante la romanización", a Coloquio: Los asentamientos ibéricos ante la romanización, Madrid, 27-28 febrer 1987; Madrid, en premsa.
- MOREL, J.P. (1981), La céramique campanienne: les formes. Vol. 1: texte; vol. II: planches. Bibliothèque des écoles Françaises d'Athènes et de Rome, 1981.
- MOSCATI, P. (1985), "Vignale (Falerii, Veteres). Topografia dell'insediamento", a Studi Etruschi, vol. LI, pàgs. 55-90.
- OLLICH, I. (1978), "Algunes peces de ceràmica grisa medieval a Catalunya", La céramica médiévale en Méditerranée Occidentale, X i XV siècles, Valbonne, 1978, C.N.R.S., p.p. 403-5.
- OLLICH, I. (1984), "Formes i decoració de la ceràmica grisa medieval del jaicment de l'Esquerda (Barcelona)", Acta Medievalia, annex 2: ceràmica grisa i terrissa popular de la Catalunya Medieval, Barcelona, pàgs. 81-97.
- ORTEGO, T. (1970), "El ambiente arqueológico en torno al campamento romano de Almazón", a Actas del XI Congreso Nacional de Arqueología, Mérida, 26-29 març, 1968; Saragossa, 1970, pàgs. 668-676.
- PADILLA, J. I. (1984), "Contribución al estudio de las cerámicas grises catalanas de época medieval. El taller, hornos y producción de Casampons (Berga)", Acta Medievalia, annex 2 ceràmica grisa i terrissa popular de la Catalunya Medieval, Barcelona.
- PAGES, M. (1988), "Una torre romana a Castellvi de Rosanes dominant la Via Augusta sobre el pas del Llobregat", a Fonaments, 7, pàgs. 163-167.
- FALLI, F. (1984), La Via Augusta en Cataluña, Ed. Herder, Barcelona.
- RAMON, J. (1981), La producció amfòrica púnico-ebusitana. Eivissa, 1981.

- RIVERA LACOMBA, A. (1982), "Las ánforas prerromanas valencianas (fenicias, ibéricas y púnicas)", a Serie Trabajos Varios, núm. 73, Servicio de Investigación Prehistórica-Diputación provincial de Valencia, Valencia, 1982.
- RIU, M. (1976), "Algunes formes completes de la ceràmica gris catalana (segles XII-XIII)", Atti del Colloquio Internazionale di Archeologia Medievale, Palerm.
- RIU, M. (1978), "Estado actual de las investigaciones sobre las cerámicas catalanas de los siglos IX al XIV", La céramique médiévale en Méditerranée Occidentale, X-XV siècles, Valbonne, 1978, pàgs. 393-395.
- RIUS SERRA, J. (1947), Cartulari de Sant Cugat del Vallés, C.S.I.C., 3 vols.
- SALRACH, J.M. (1978), El procés de formació nacional de Catalunya (Segles VIII-IX), ed. 62, Col. Llibres a l'Abast, núms. 136-137, Barcelona.
- SALRACH, J.M. (1981), Història dels Països Catalans, vol. I-dels orígens a 1714, ed. Edhasa, Barcelona.
- SALRACH, J.M. (1985), "La Catalunya del segle X", a L'Aveng. Dossier: Barcelona fa mil anys: l'assalt d'Al-Mansur, 84, pàgs. 30-39.
- SANMARTI, E. (1978), La ceràmica campaniense de Emporion y Rhode (vols. I i II). I.P.A.-Diputació de Barcelona, Barcelona, 1978.
- SANMARTI, J.; SANTACANA, J. (1986a), "La jerarquia de nuclis en el poblament ibèric de la costa del Penedès", a Protohistòria Catalana (6è Col.loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà, Puigcerdà, 7-9 desembre de 1984; Puigcerdà, 1986, pàgs. 227-243.
- SCHULTEN, A. (1926), "Campamentos romanos en España", a Investigación y progreso, II.
- SPARKES, B.; TALCOTT, L. (1970), Black and plain pottery (of the 6th, 5th and 4th centuries B.C.), The Athenian Agora, vol. XII, Princeton, New Jersey.
- TARRADELL, M. (1980), "Un fortí romà a Tentellatge (Navès, Solsonès)", a 2on Col.loqui Internacional de Puigcerdà: Els pobles prer-romans, Puigcerdà, 1978: Puigcerdà 1980, pàgs. 245-250.
- VEGAS, M. (1973), Ceràmica comùn romana del Mediterráneo occidental, Universidad de Barcelona, Barcelona.

5 - PLANIMETRIA

5.1 - Llistat de les figures

- Fig. 1 - Plànol de situació d'Olerdola a la costa catalana.
- Fig. 2 - Plànol general de la plataforma rocosa olerdolana amb la localització dels sectors establerts en el Pla de Parc Natural d'Olerdola, l'any 1988. La zona 3 és l'àrea en la qual es va començar a intervenir.
- Fig. 3 - Detall de la zona 3. Configuració inicial, abans d'iniciar els treballs, en marges de conreu.
- Fig. 4 - Detall de la zona -en trama- en la qual es va actuar durant la campanya de 1988.
- Fig. 5 - Plànol general final de les estructures localitzades amb la senyalització de les seccions que es presenten en aquesta memòria i les cotes topogràfiques principals (referenciades s.n.m.).
- Fig. 6 - Detall de les estructures localitzades durant la campanya de 1988.
- Fig. 7 - Plànol general amb la senyalització de les estructures relacionades amb la canalització i emmagatzematge d'aigua.
- Fig. 8 - Plànol general amb la senyalització de les estructures relacionades amb elements d'hàbitat.
- Fig. 9 - Plànol general amb la senyalització de les estructures relacionades amb l'àrea de premsat i el celler.
- Fig. 10 - Plànol general amb la senyalització de les estructures d'emmagatzematge de gra (les sitges medievals).
- Fig. 11 - Plànol general amb la senyalització de les estructures que corresponen al camí graonat i els diversos retalls propers de difícil interpretació.
- Fig. 12 - Secció longitudinal A-B, des de la cisterna fins el penya-segat oest que travessa la sala de premsat enmig de les estructures circulars.

Fig. 13 - Secció transversal C-D, des del marge meridional al marge septentrional que delimiten la cisterna i engloba el suposat celler i una sitja medieval -no excavada-.

Fig. 14 - Alçat de la cara est de l'escala U.E. 3.030, situada a l'interior del suposat celler.

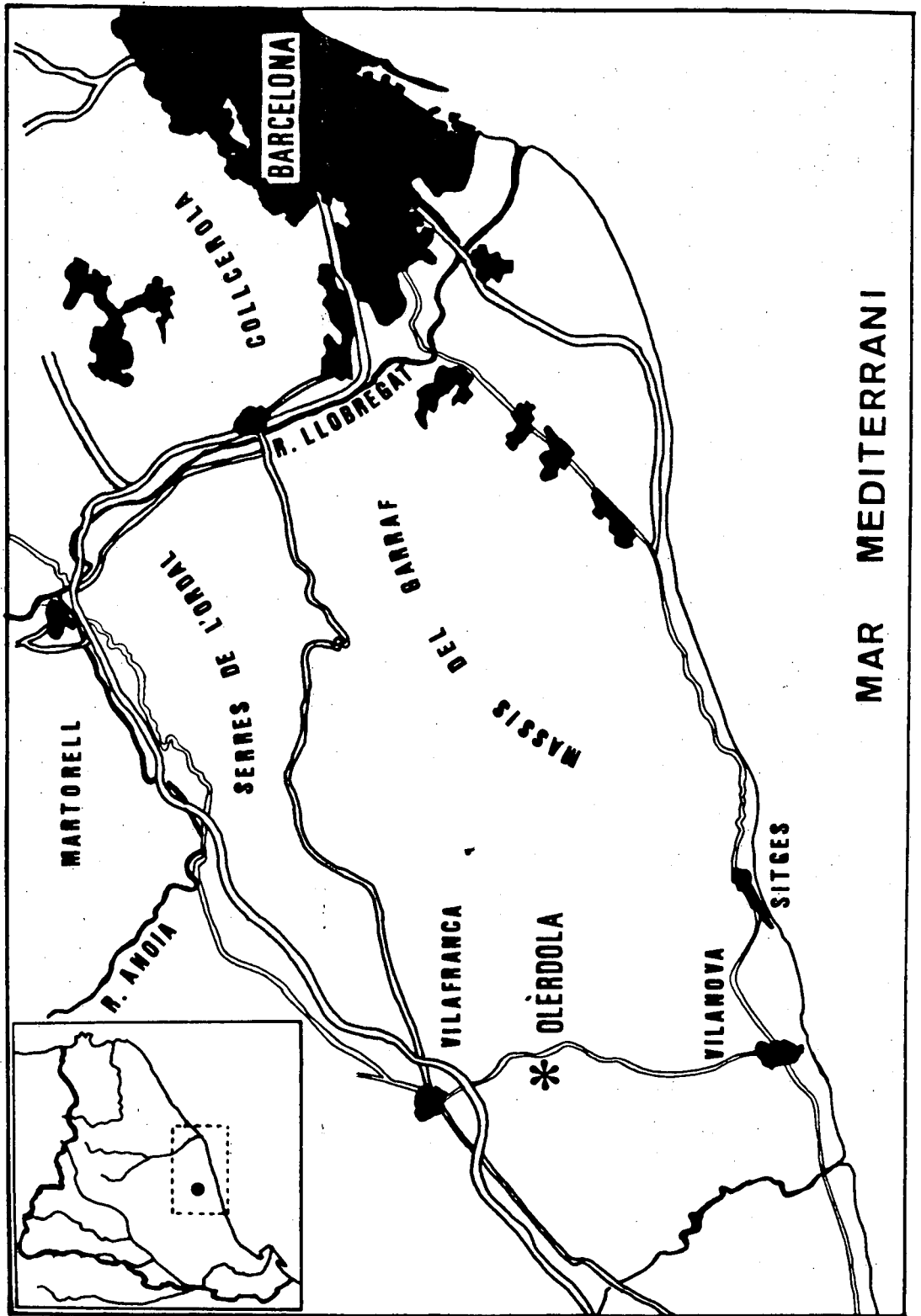
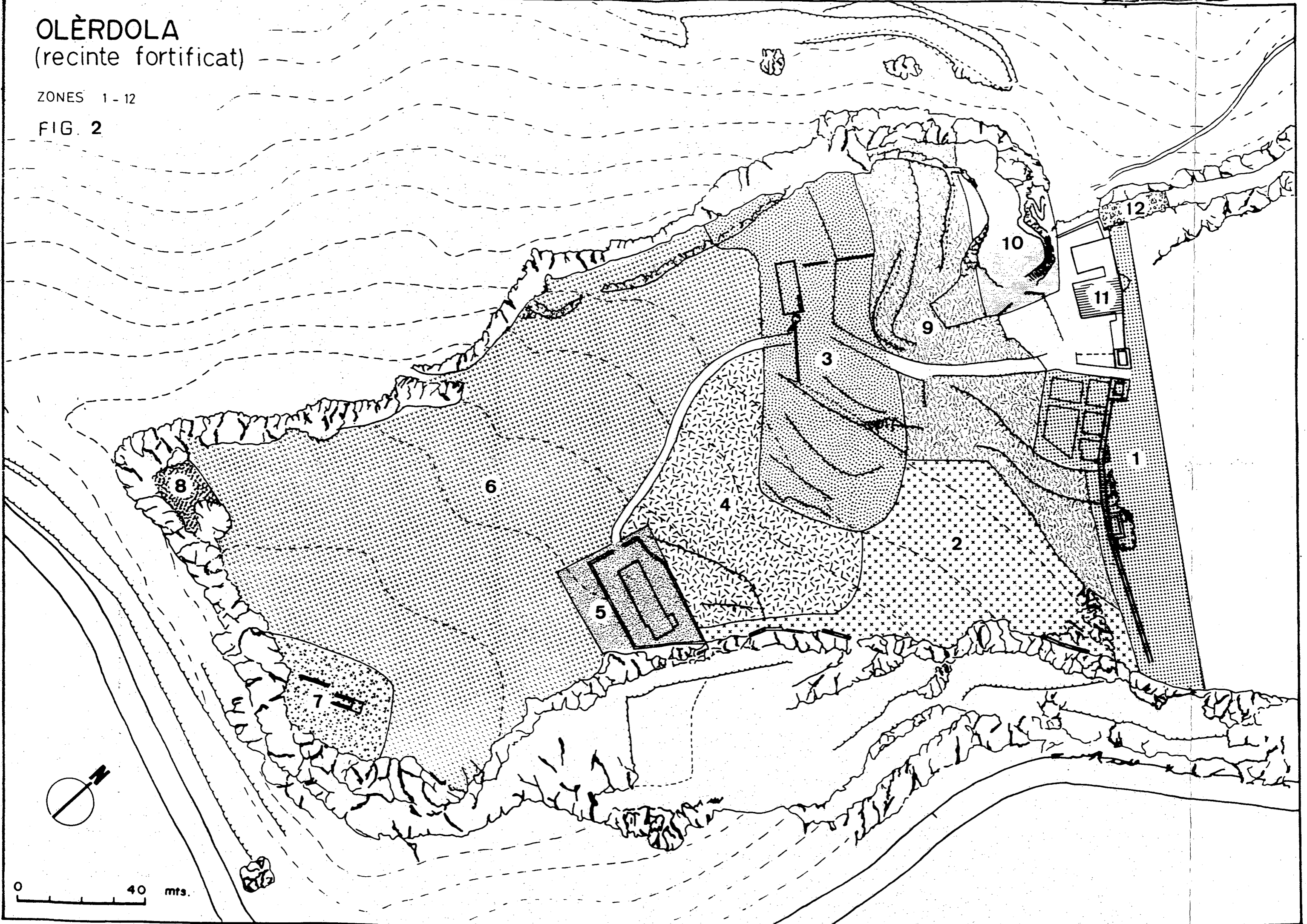

FIG. 1

OLÈRDOLA
(recinte fortificat)

ZONES 1-12

FIG. 2

OLÈRDOLA

ZONA 3

0 40m

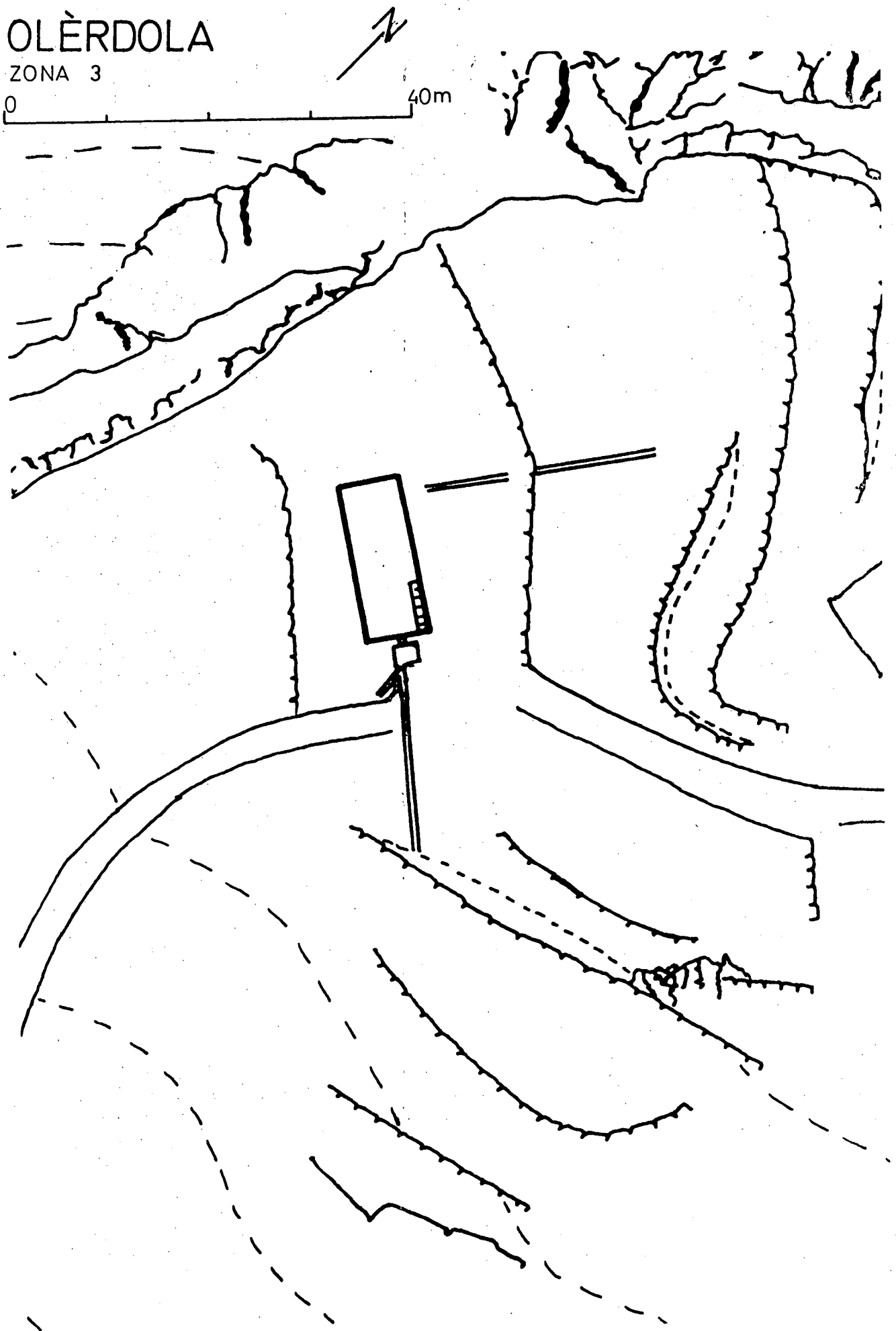
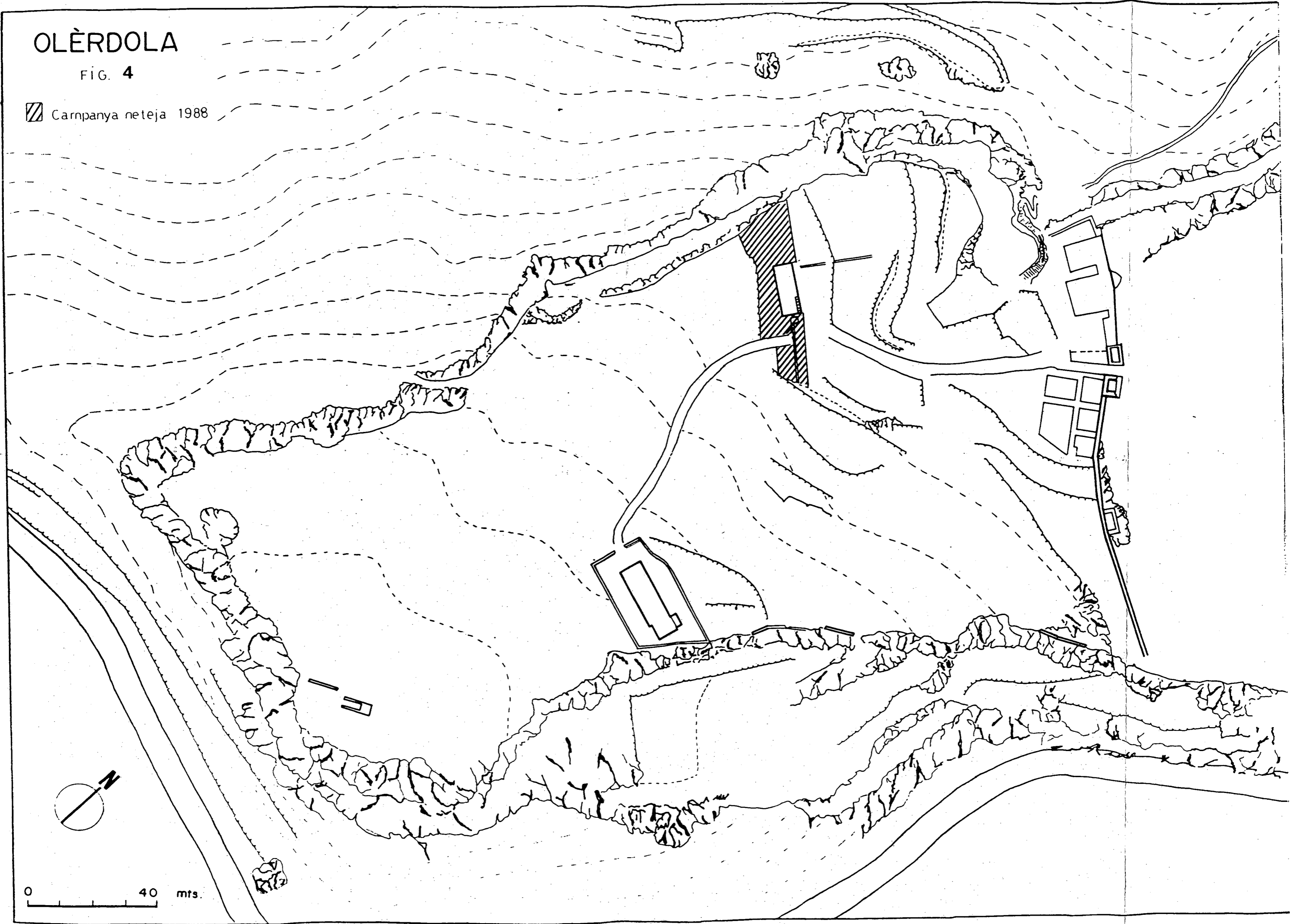

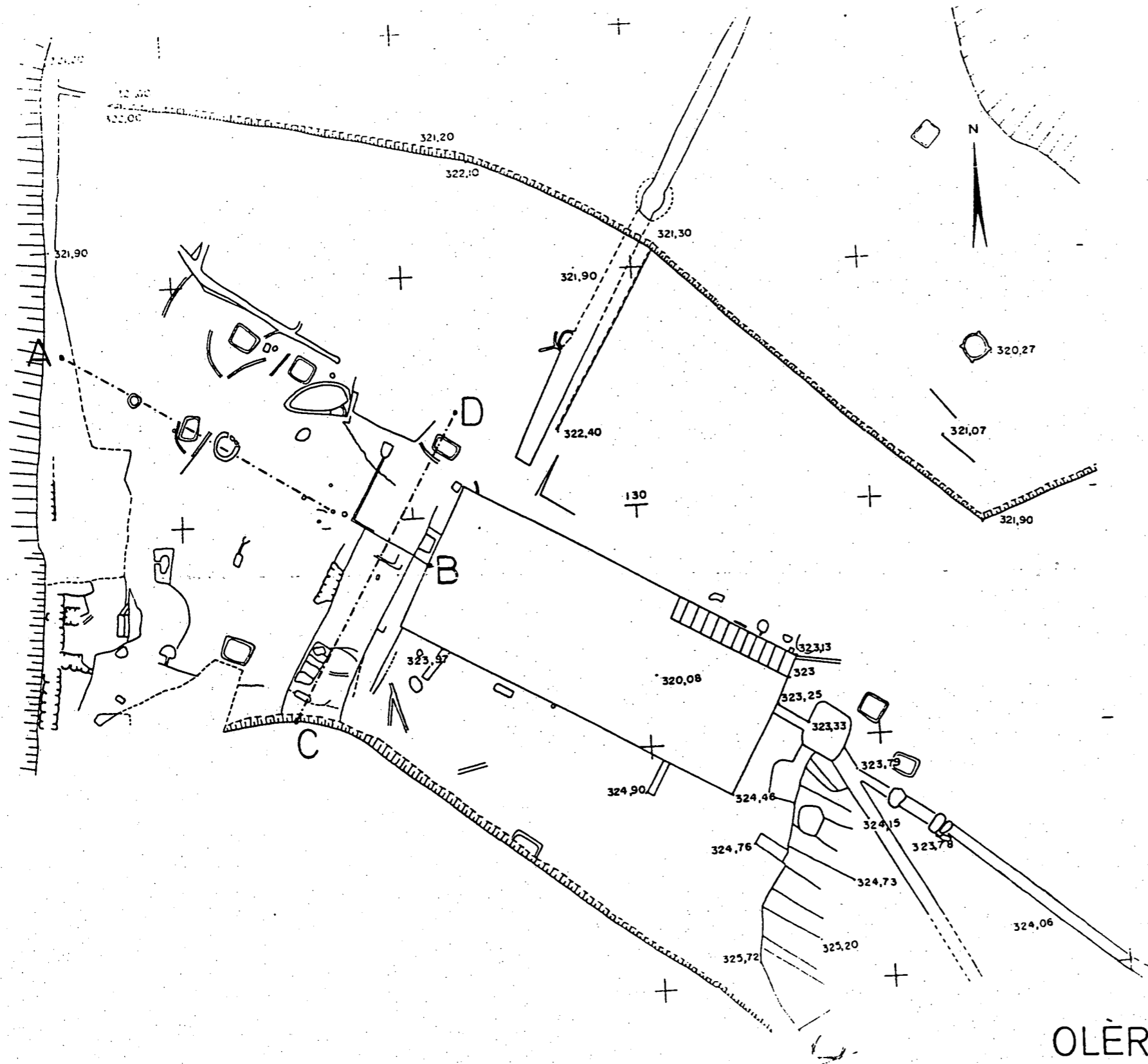
FIG. 3

OLÈRDOLA

FIG. 4

▨ Campaña netaja 1988

OLÈRDOLA 88
Sector 3

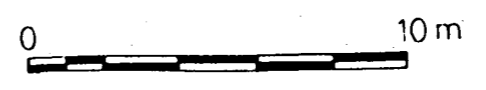
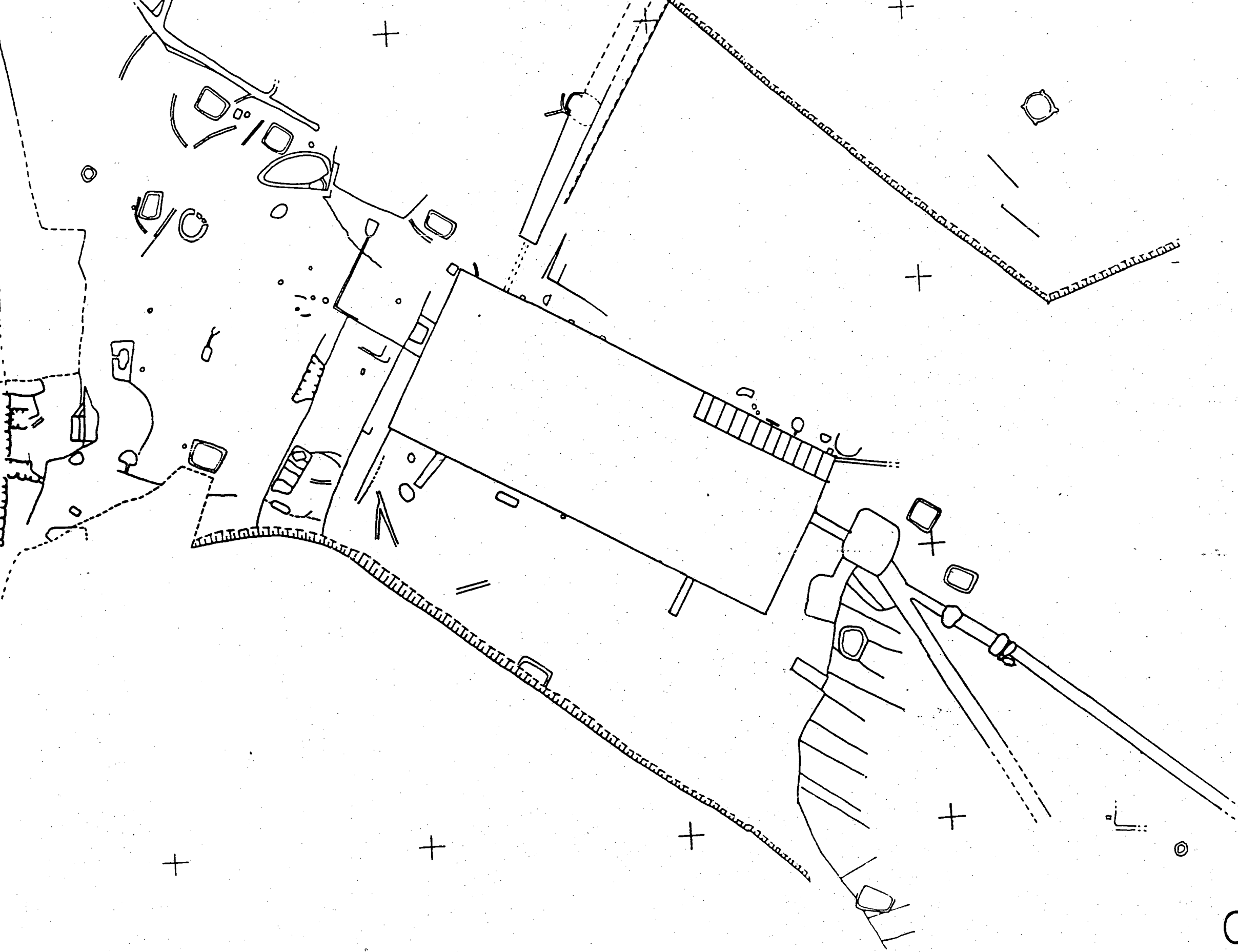

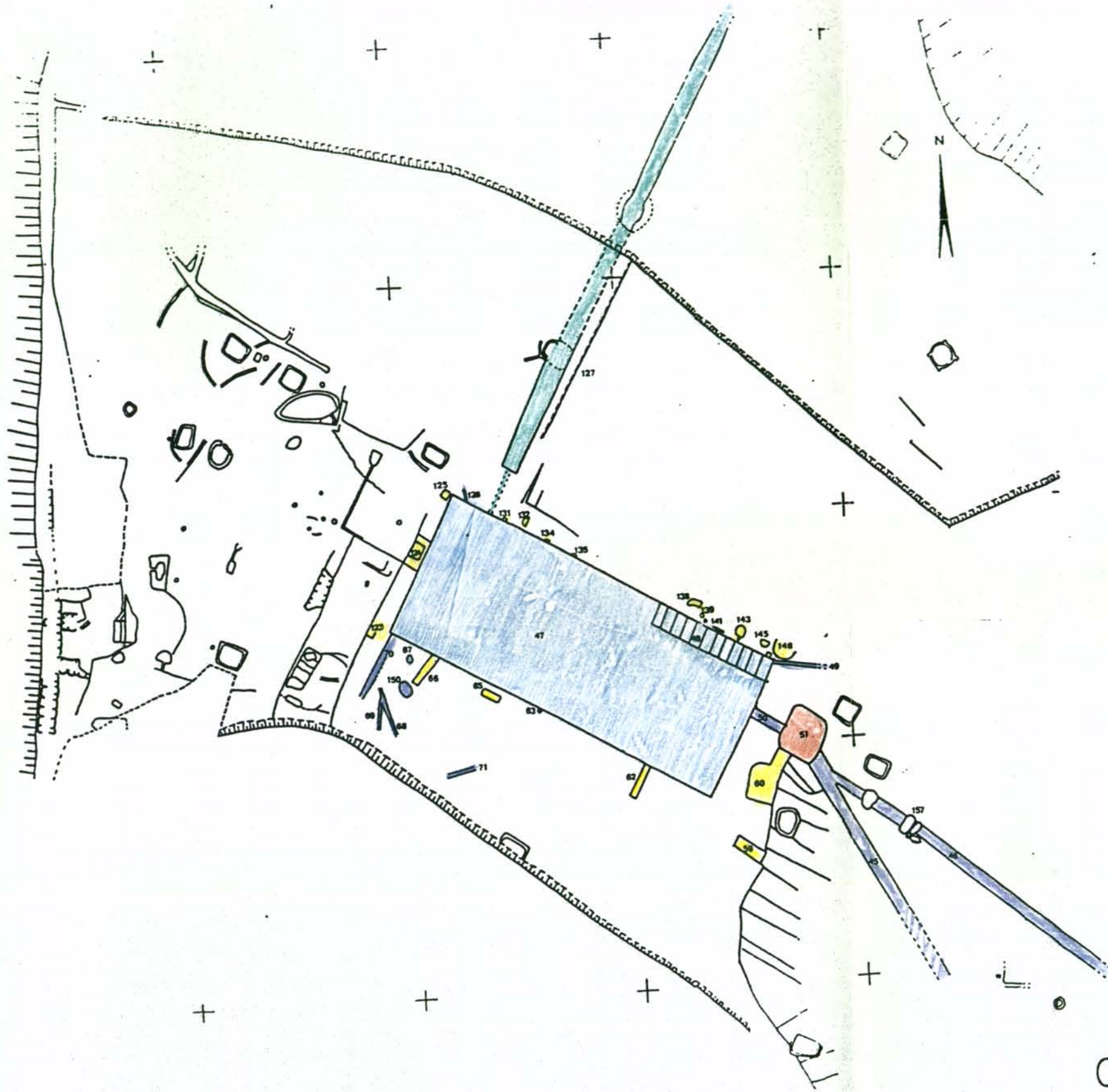
FIG. 5

OLÈRDOLA - 88
Sector 3

FIG. 6

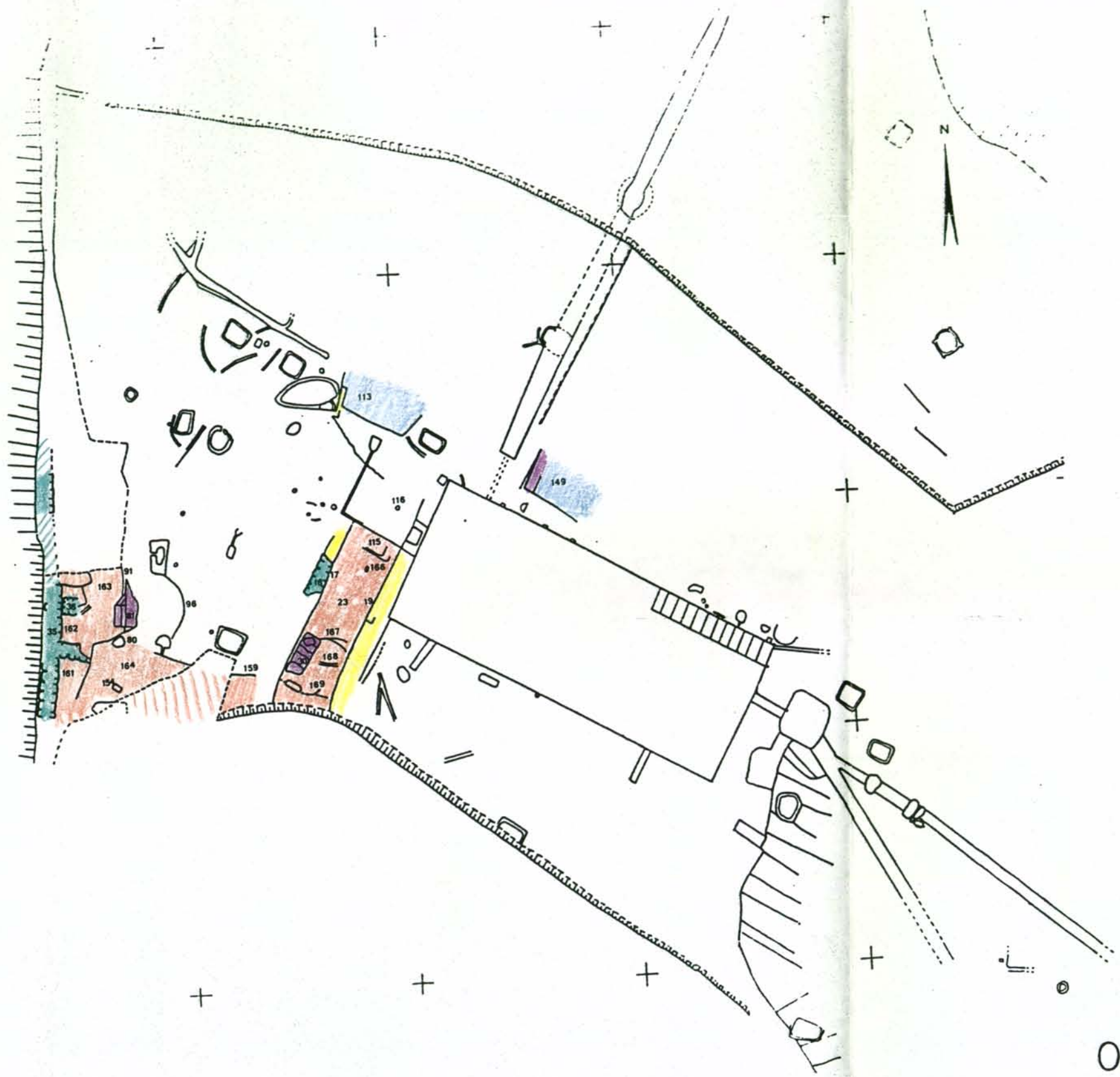
- Cisterna
- Canals
- Bassa decantació
- Desguàs
- Estructures de coberta de la cisterna

OLÈRDOLA - 88
Sector 3

0 10 m.

FIG 7

(Canalització i emmagatzematge d'aigua)

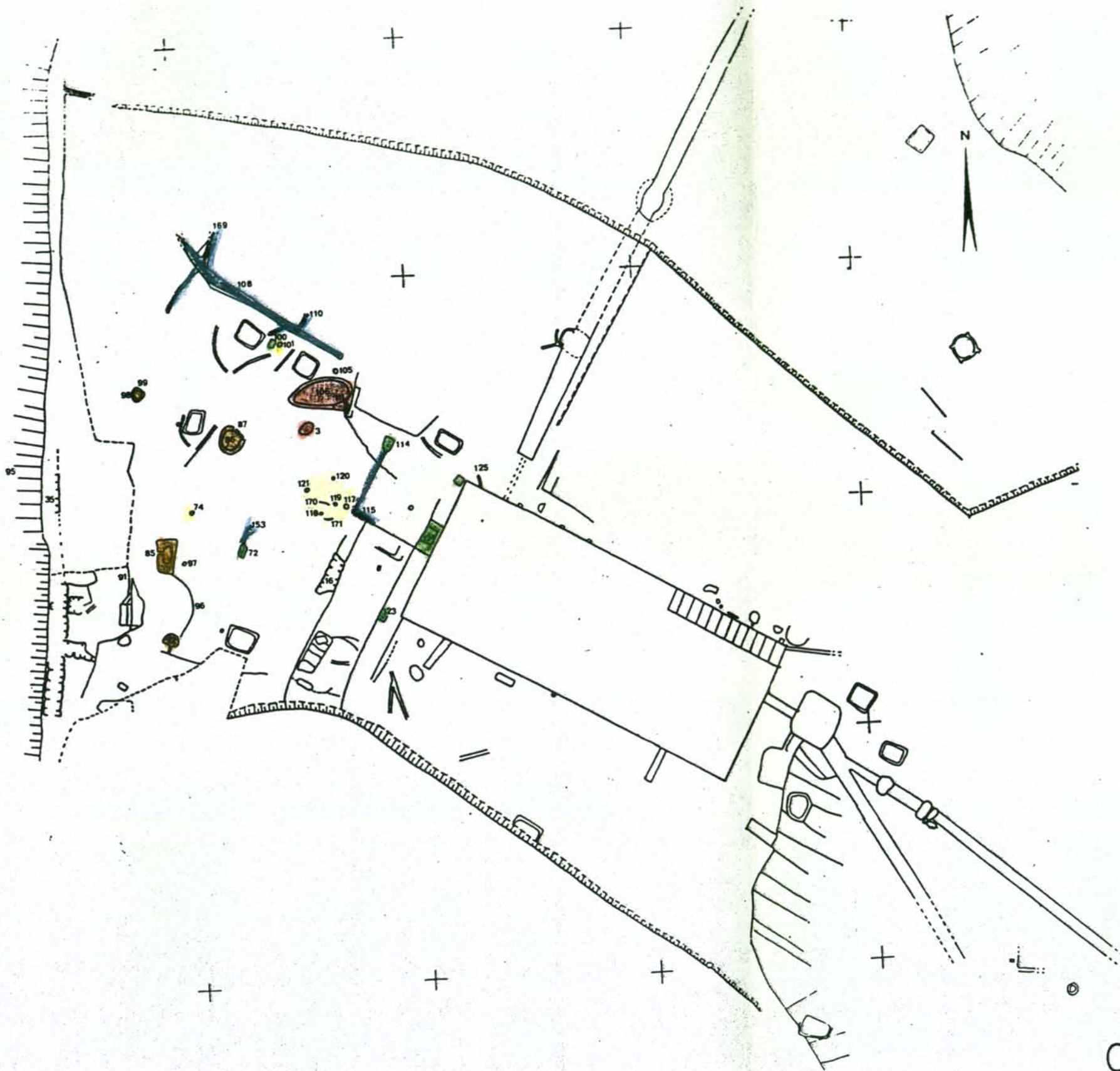

Àmbits
 Murs
 Escalles
 Banquetes
 Possibles àmbits

OLÈRDOLA - 88
Sector 3

0 10 m.

FIG. 8
(estructures d'habitats)

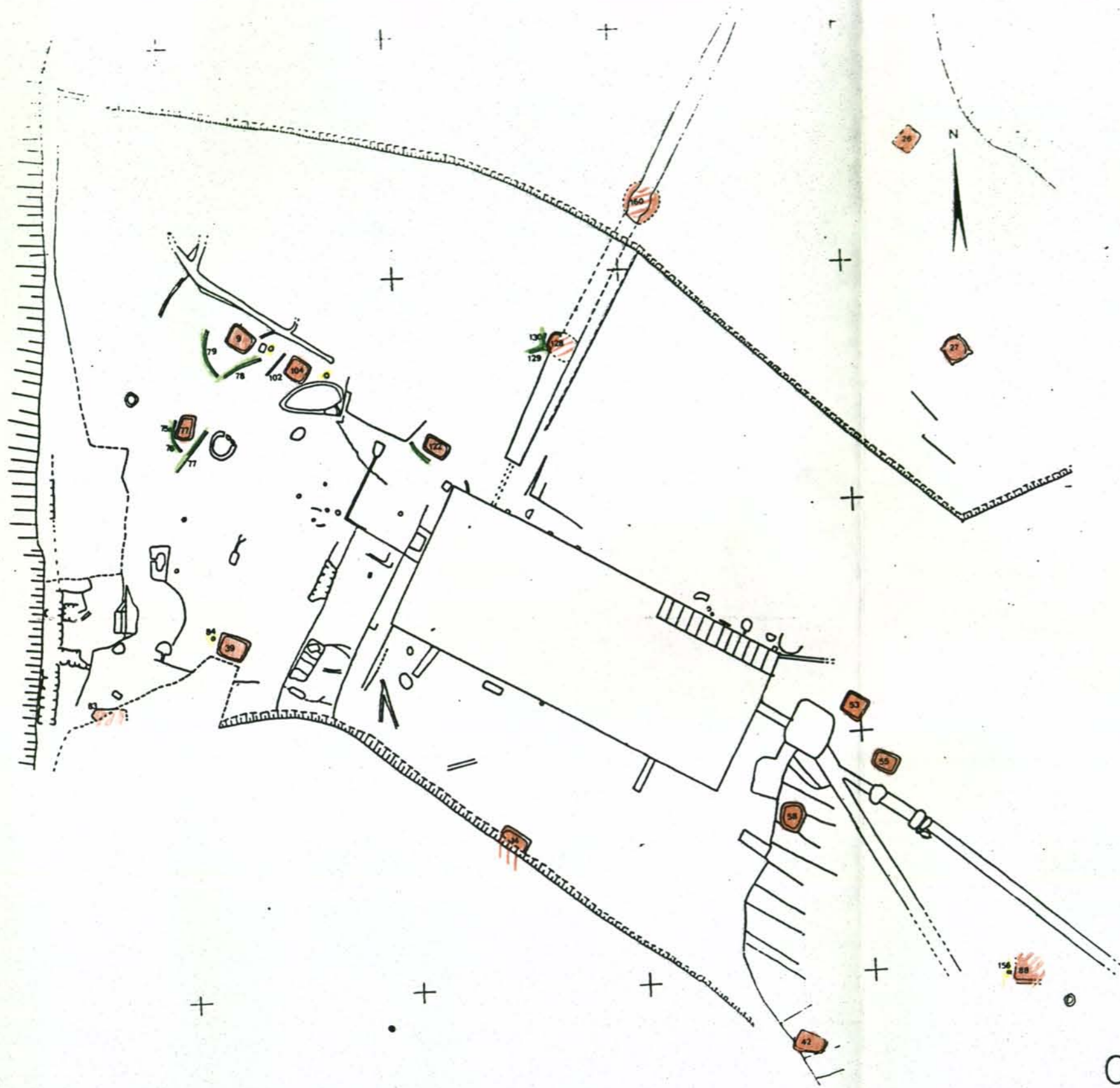

OLÈRDOLA - 88
Sector 3

FIG. 9

(Sala de premsat)

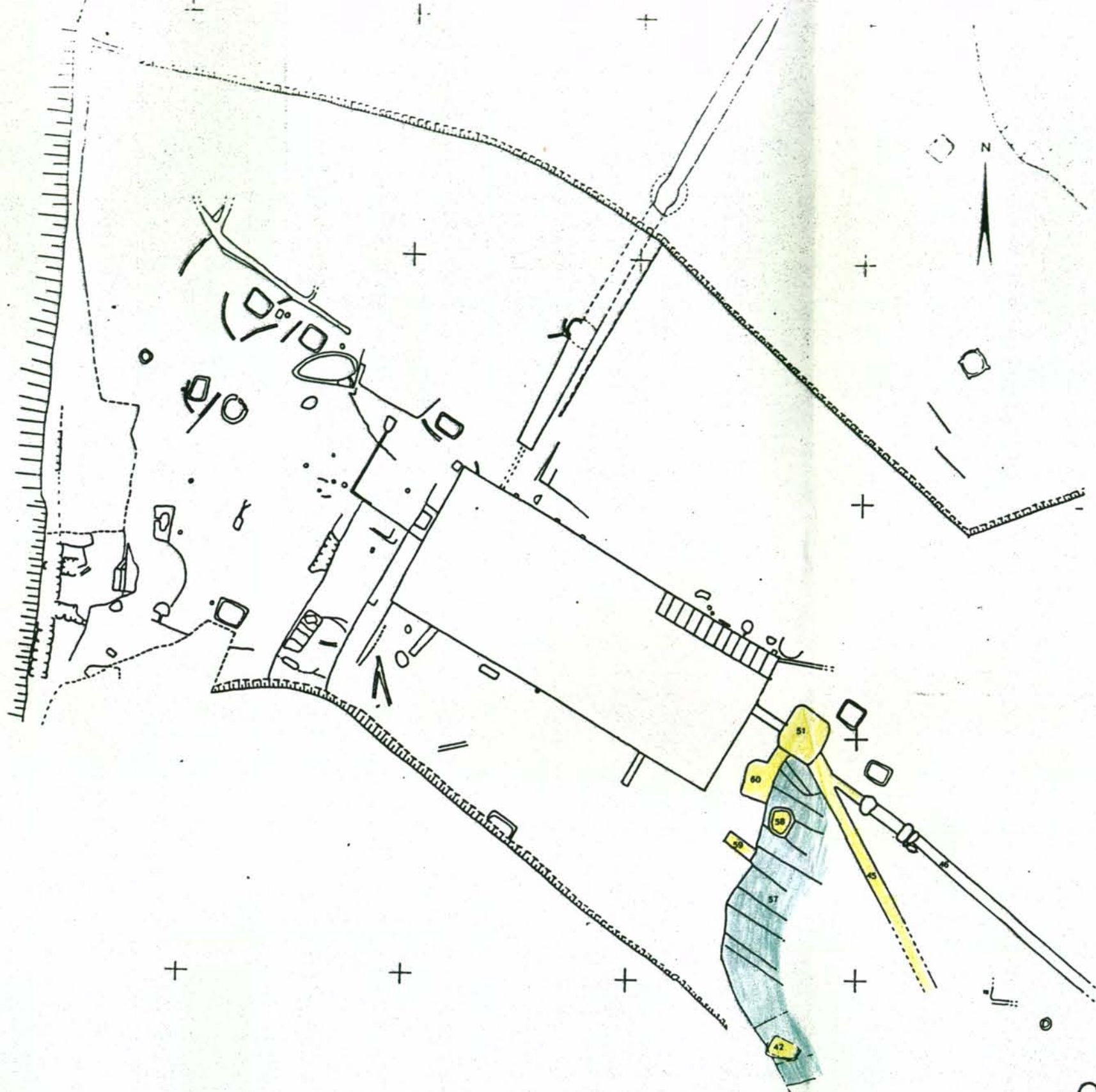
OLÈRDOLA - 88
Sector 3

Sitges
 Forats de pal
 Canals

0 10 m.

FIG. 10

(les sitges)

■ Graons

■ Retalls diversos

OLÈRDOLA - 88
Sector 3

FIG. 11

(carní graonat)

OLÈRDOLA
1988
SECCIÓ A-B

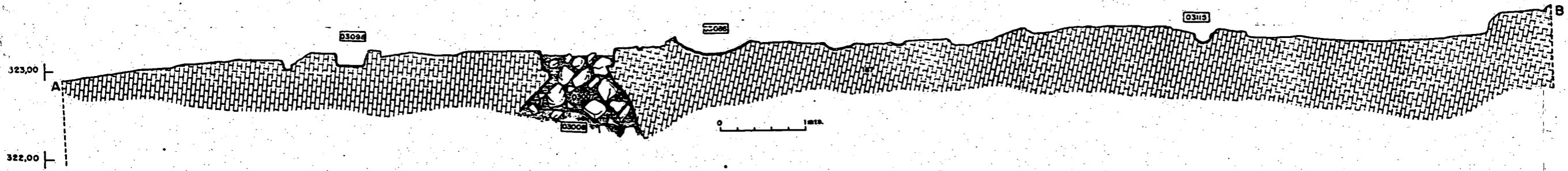

FIG. 12

OLÉRDOLA

1988

SECCIÓ C-D

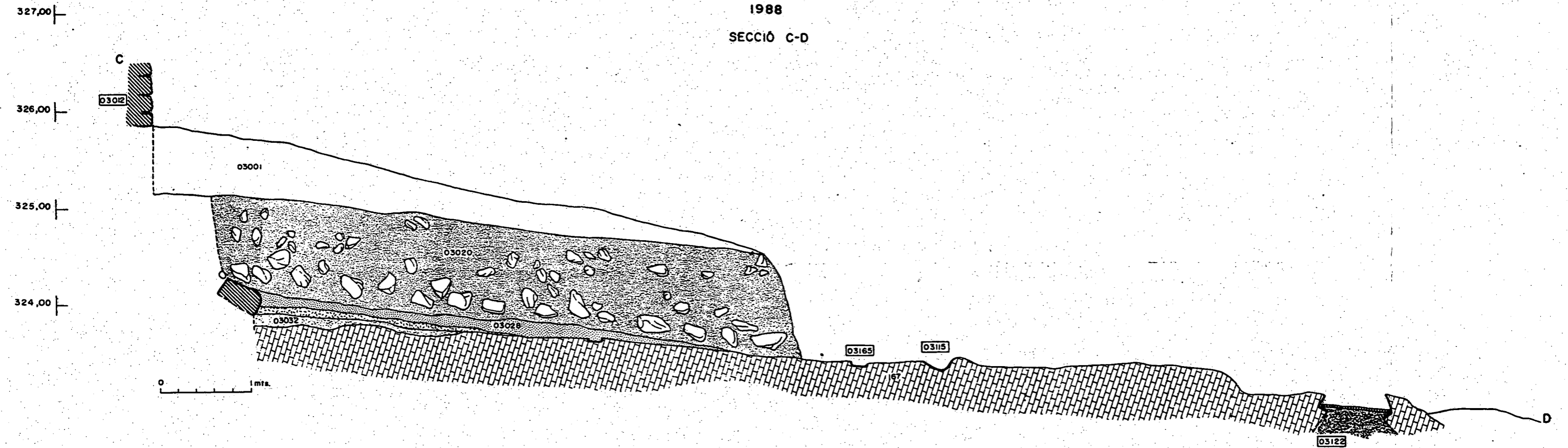

FIG. 13

OLÉRDOLA

1988

ALÇAT 03030

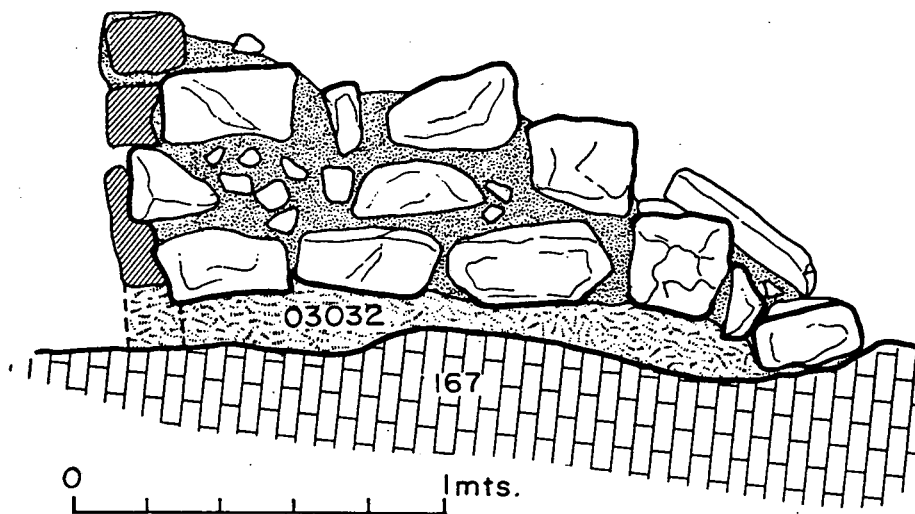

FIG. 14

6 - FOTOGRAFIES

6.1 - Llistat de les fotografies

- FOTO 1 - Vista general des del sud de la zona excavada durant la campanya de 1988, un cop finalitzats els treballs de neteja i d'excavació.
- FOTO 2 - Vista des de l'est d'una part de la zona excavada. En primer terme, la cisterna.
- FOTO 3 - Vista general des del sud de l'àrea situada a l'oest de la cisterna, entre aquesta i la cinglera oest. Vista un cop desbrossat i enretirats els munts de pedra i terra moderns.
- FOTO 4 - Emmagatzematge d'aigua. Vista des del sud-est dels canals d'arribada d'aigua (UE 03.045 i 03.046), la bassa de decantació (UE 03.051) i el canal que comunica aquesta amb la gran cisterna (UE 03.050).
- FOTO 5 - Emmagatzematge d'aigua. Vista del canal de recollida d'aigua (UE 03.046); al fons, la bassa de decantació i la cisterna.
- FOTO 6 - Emmagatzematge d'aigua. Elements de la cobertura de la cisterna, situats al costat sud. Encaix per a un tauló de fusta (UE 03.066) i dos forats engullidors d'aigua que filtren a la cisterna (UE 03.067 i 03.150).
- FOTO 7 - Emmagatzematge d'aigua. Detall d'un encaix per a un tauló de fusta de cobertura de la cisterna, situat al costat sud i paral·lel al de la fotografia anterior (UE

03.062).

FOTO 8 - Emmagatzematge d'aigua. Encaix situat al costat oest de la paret de la cisterna, bé relacionat amb la cobertura de la cisterna o bé amb la sala de premsat situada a l'oest.

FOTO 9 - Detall del canal per a recollir líquid (UE 03.111), en forma de colze, que està situat a la paret superior-sud- de la bassa 03.106.

FOTO 10 - Ambit 03.023 -possible celler-. Estrat d'enderroc ubicat a l'interior de l'àmbit cobert directament per l'estrat superficial (UE 03.020).

FOTO 11 - Ambit 03.023 -possible celler-. Estrat de rebliment i enderroc (UE 03.028) situat a l'interior de l'àmbit i cobert per 03.020. A l'esquerra de la fotografia es pot apreciar ja l'aparició de les escales (UE 03.030).

FOTO 12 - Ambit 03.023 -possible celler-. Estrat de rebliment intern de l'àmbit (UE 03.029), cobert per l'enderroc. A l'esquerra de la fotografia es pot apreciar l'escala (UE 03.030).

FOTO 13 - Ambit 03 023 -possible celler-. Estrat d'ocupació amb cendres i carbons (UE 03.032). Correspon al nivell de base de l'escala 03.030 que s'aprecia a l'esquerra de la fotografia.

FOTO 14 - Ambit 03.023 -possible celler-. Detall de la cara est de l'escala 03.030.

FOTO 15 - Ambit 03.023 -possible celler-. Aquest àmbit es pot apreciar a la part central de la fotografia; al fons s'observa la cisterna. Tanmateix es pot observar la cara oest del mur, perimetral oest de l'àmbit (UE 03.016).

- FOTO 16 - Ambits medievals de l'extrem oest. UE 03.033: nivell d'enderroc que cobreix l'àmbit 03.161. A la dreta de la fotografia, mur 03.035 que correspon al pany oest de la muralla medieval.
- FOTO 17 - Ambits medievals a l'extrem oest. Vista general de l'àmbit 03.161 un cop finalitzada la seva excavació. A l'esquerra, muralla medieval (UE 03.035) i a la part central de la fotografia, mur perimetral nord (UE 03.041). A l'extrem esquerra és apreciable la cinglera.
- FOTO 18 - Ambits medievals a l'extrem oest. Detall de l'àmbit 03.162 amb els seus murs perimetrals: al fons, muralla medieval 03.035, a la dreta, mur 03.041 que la separa de l'àmbit 03.161 i, a l'esquerra de la fotografia, mur 03.036.
- FOTO 19 - Ambits medievals a l'extrem oest. Detall de l'escala graonada (UE 03.081) des de l'oest. Presenta tres graons i ja era visible abans d'iniciar-se la campanya.
- FOTO 20 - Sala de premsat. Detall de la cubeta 03.088 i els diversos canals de sortida (UE 03.087) i encaixos.
- FOTO 21 - Sala de premsat. Extrem est. Detall del sòl natural allisati i diversos forats de pal (UE 03.117, 03.118, 03.119 i 03.120). Al fons esquerra de la fotografia, mur 03.016, que delimita per l'oest l'àmbit 03.023.
- FOTO 22 - Sala de premsat. Detall del canal de desguas situat a la part inferior (UE 03.108). A l'esquerra de la fotografia es poden veure dues sitges medievals.
- FOTO 23 - Sitges medievals. Detall de la sitja 03.009 i diversos encaixos, possiblement relacionats amb la sala de premsa (UE 03.100 i 03.101). També es poden observar, a l'esquerra, dos canals que desvien l'aigua o líquid perquè no entri a la sitja.

FOTO 24 - Sitges medievals. Detall de la boca de la sitja UE 03.007 localitzada durant la present campanya. A la part superior de la fotografia s'observen els dos canals de desguàs amb ella relacionada (UE 03.077 i 03.076).

FOTO 25 - Sitges medievals. Detall de la boca de la sitja 03.039 situada prop del canal 03.046. Localitzada durant la campanya de 1988, no es va realitzar la seva excavació fins l'any 1989. Està envoltada de forats de pal (UE 03.084).

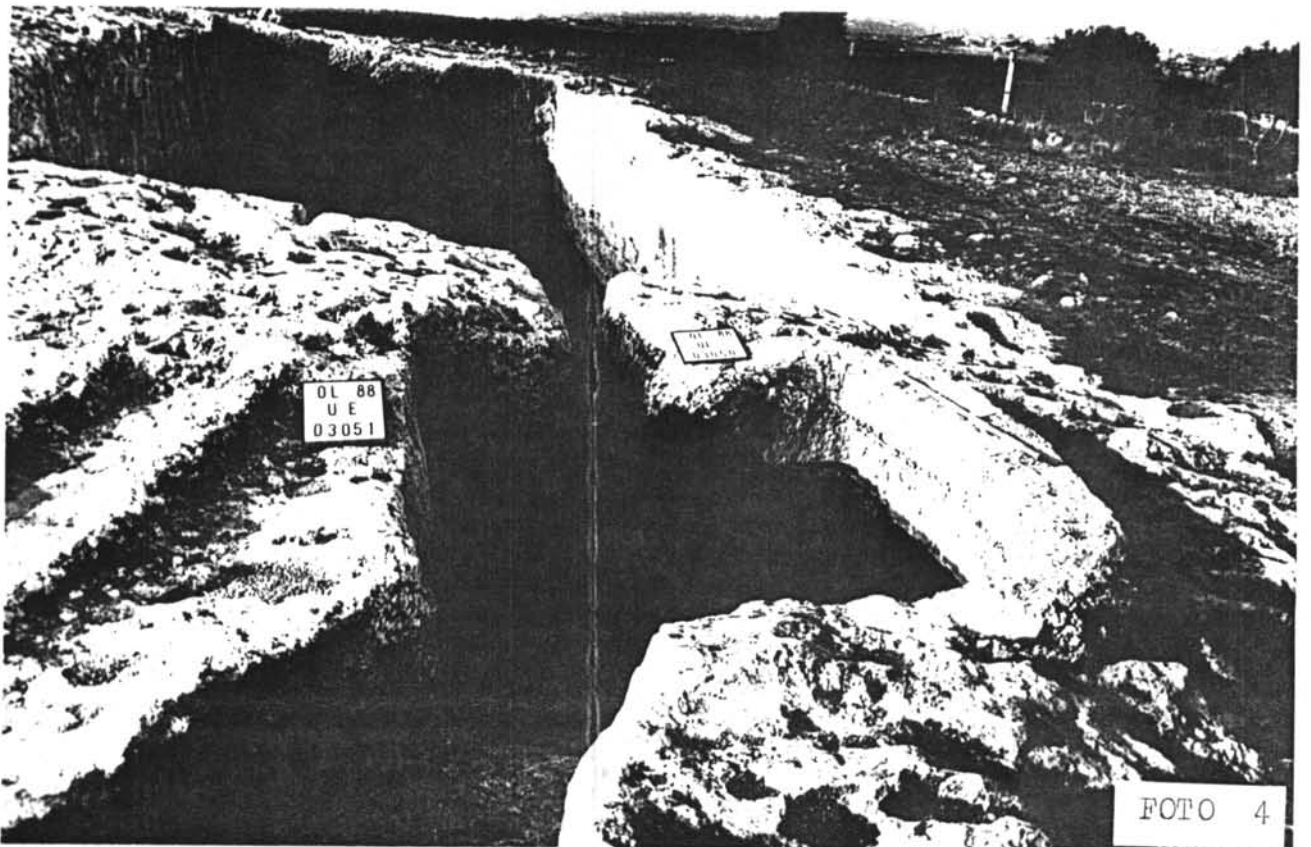
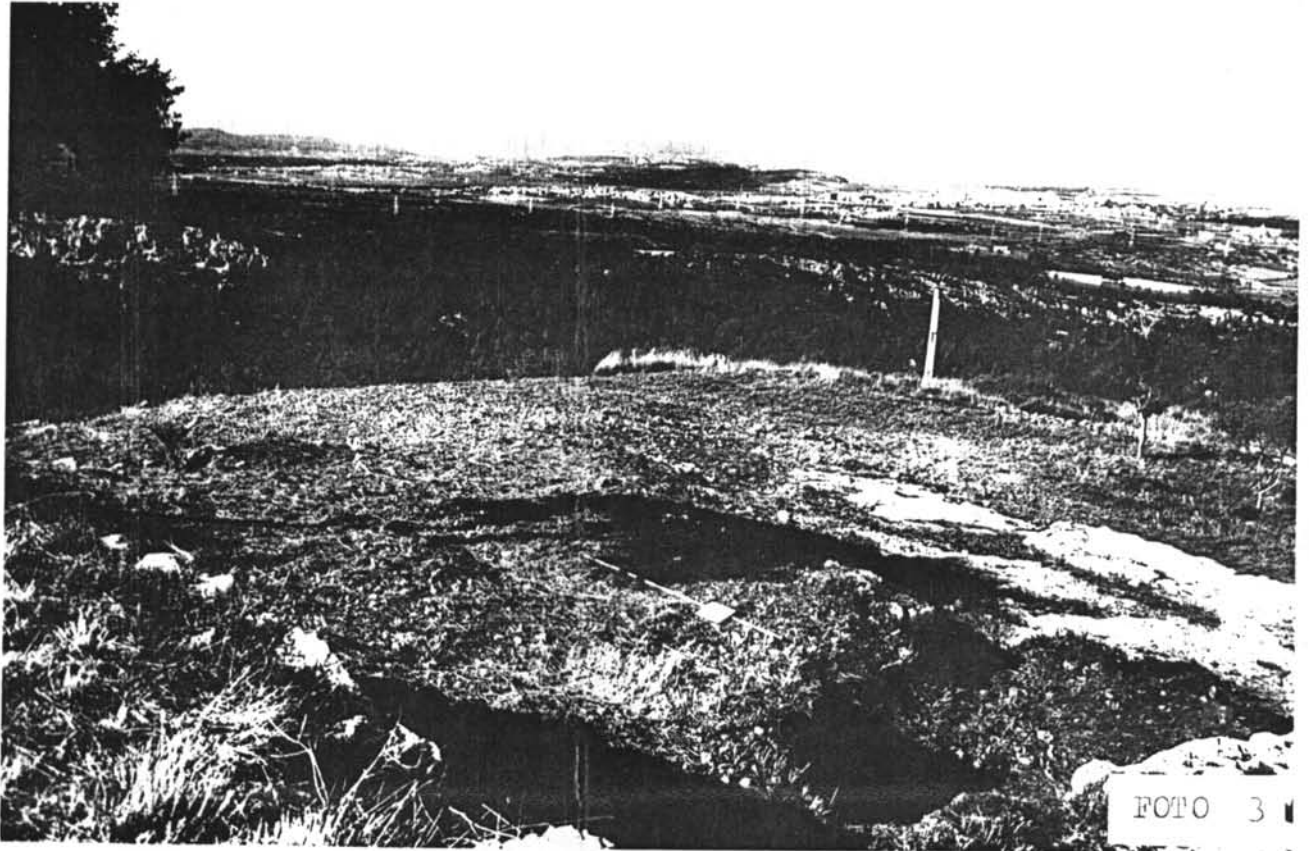
FOTO 26 - Sitges medievals. Sitja 03.058 coberta amb una tapa metàl·lica de religa. Aquesta sitja era ja visible abans d'iniciar-se la present campanya i localitzada molts anys enrera. La tapa de religa ha estat el sistema habitual de cobertura de les sitges fins l'any 1990.

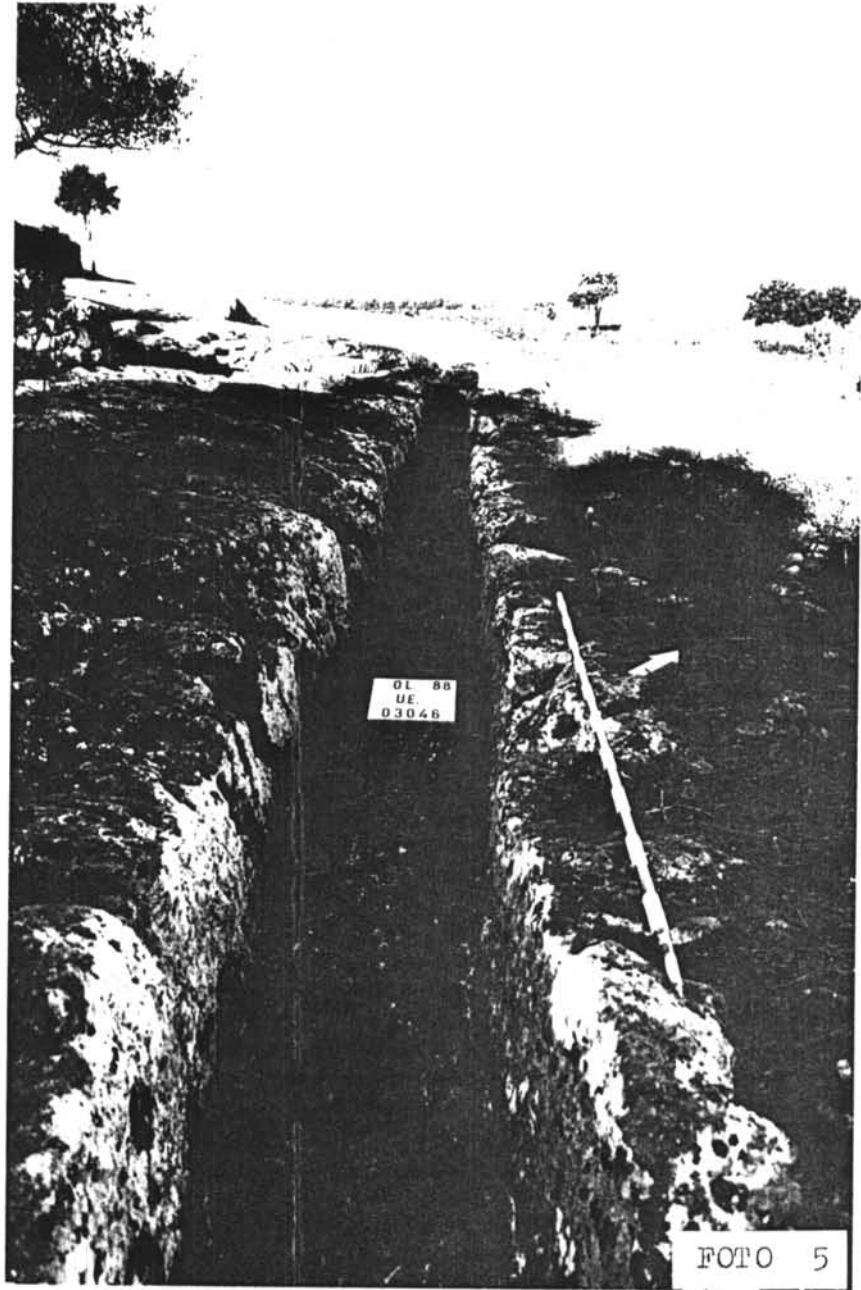

FOTO 1

FOTO 2

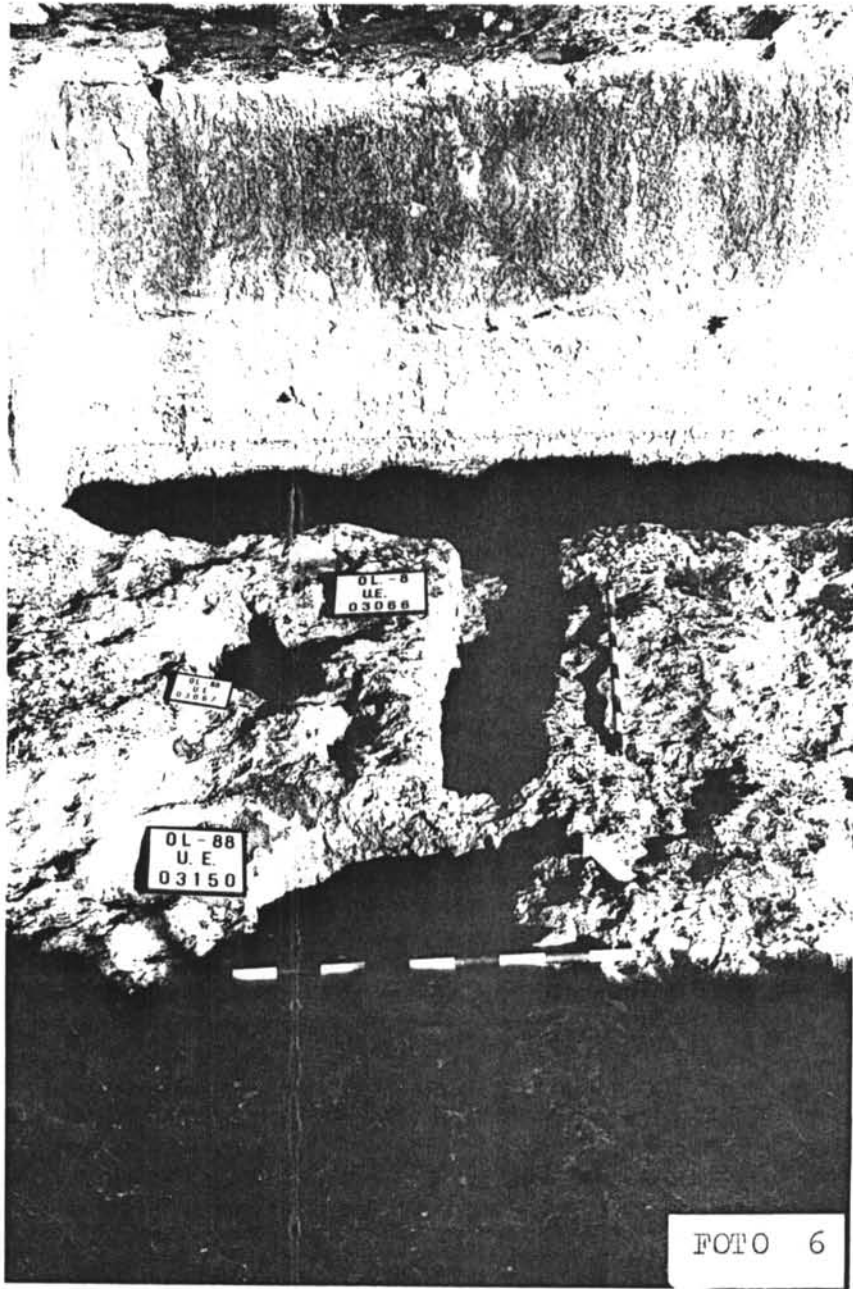
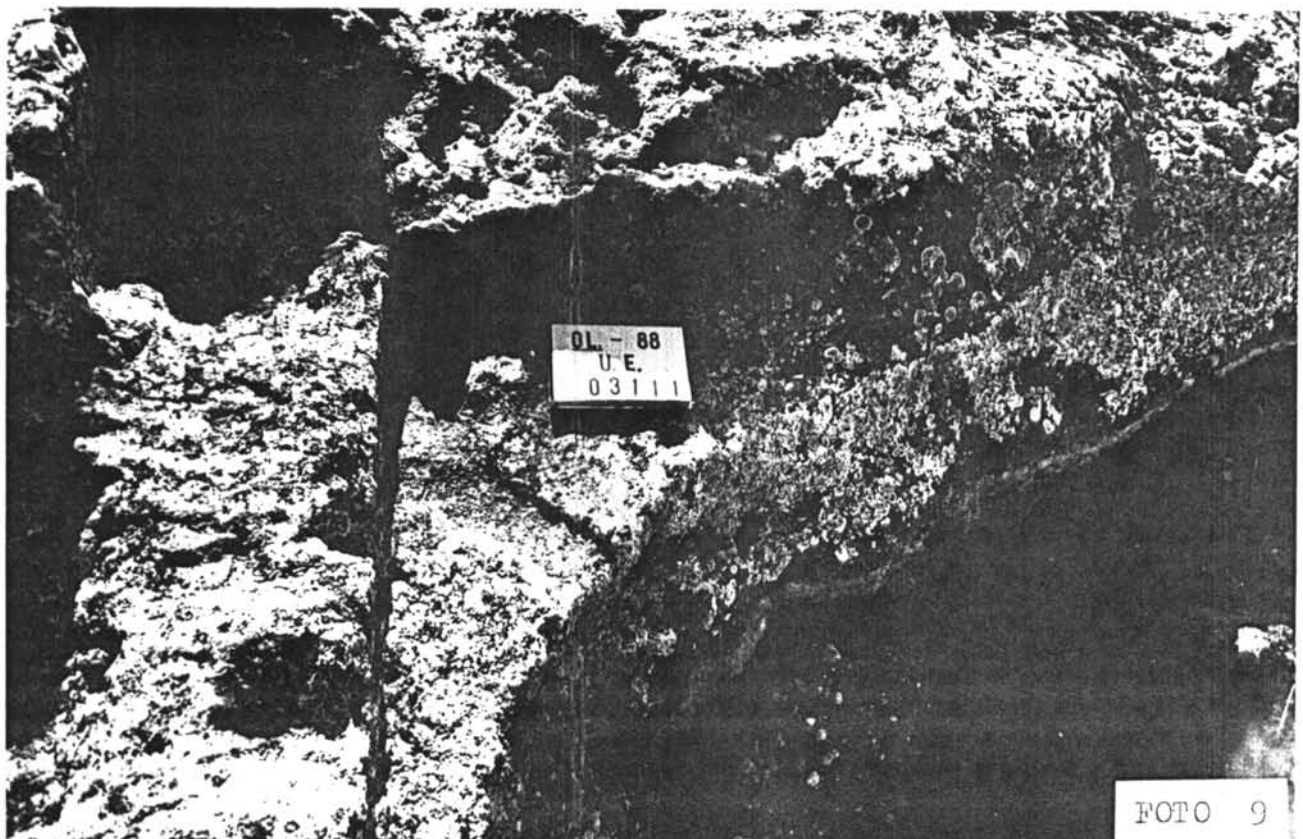
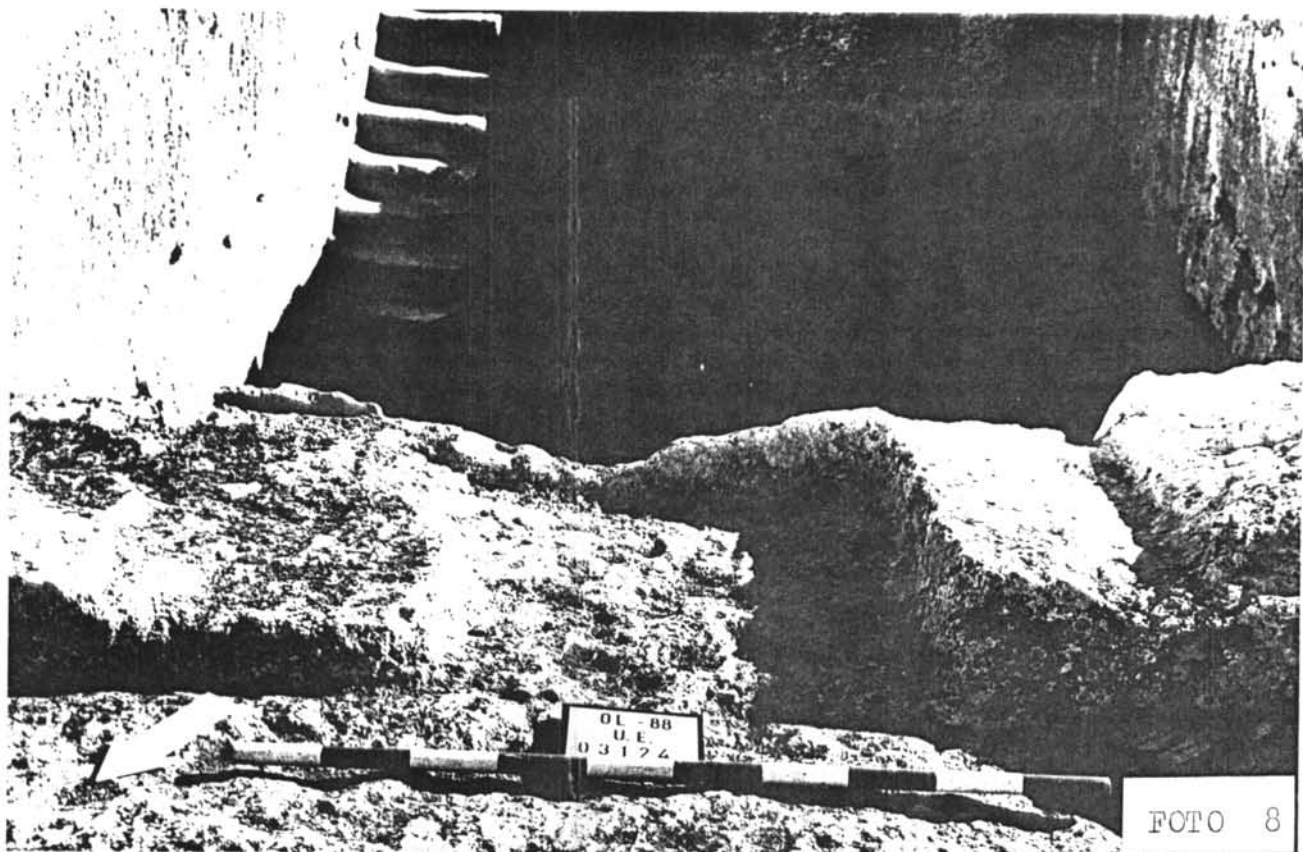

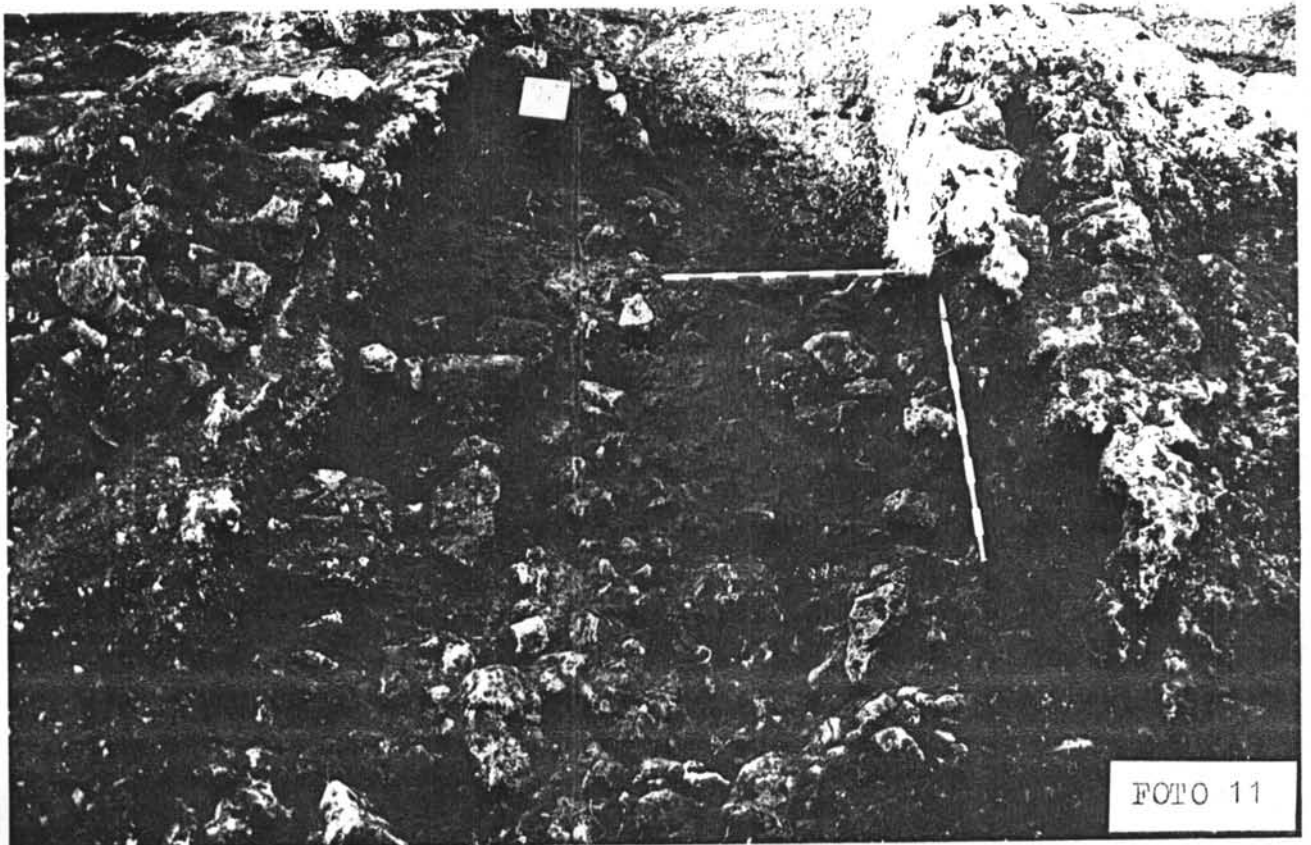
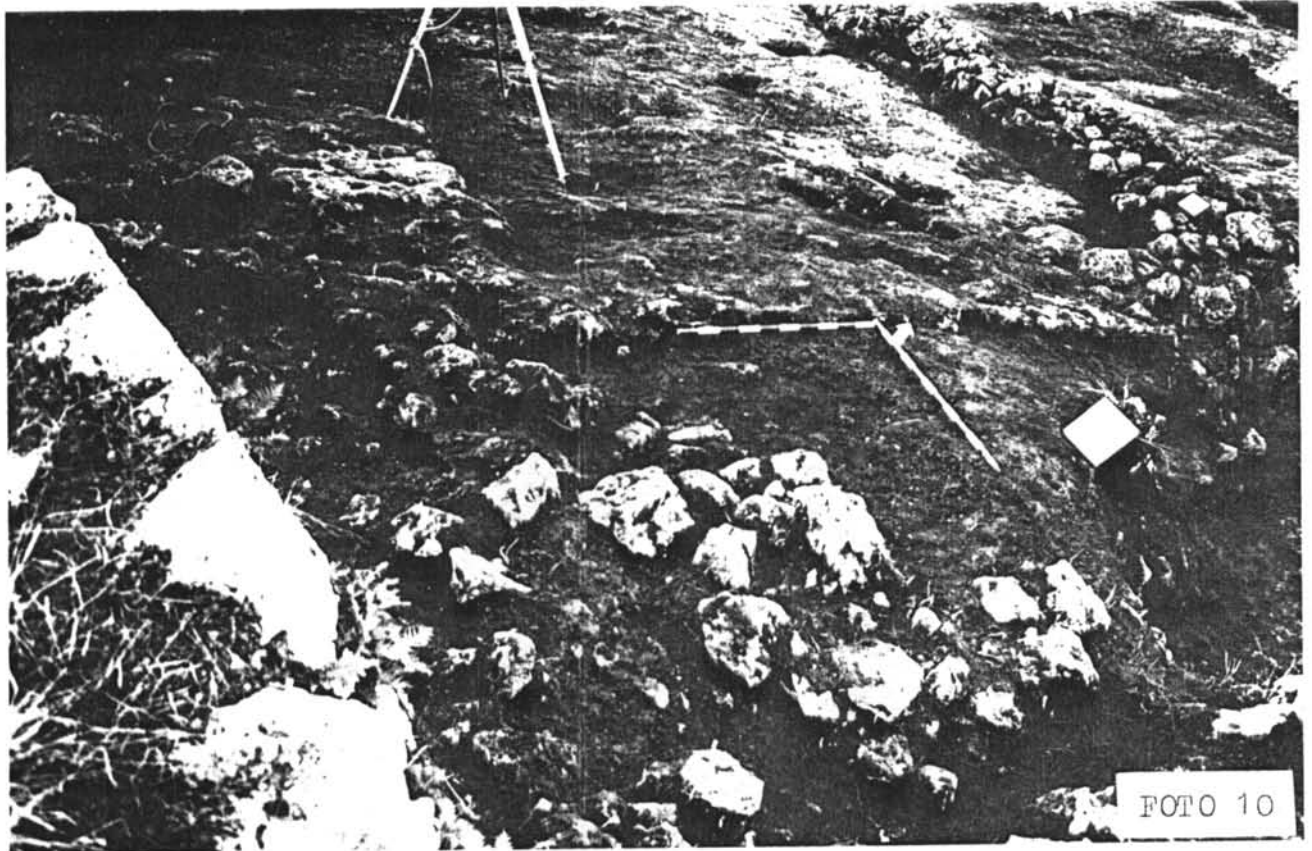
FOTO 6

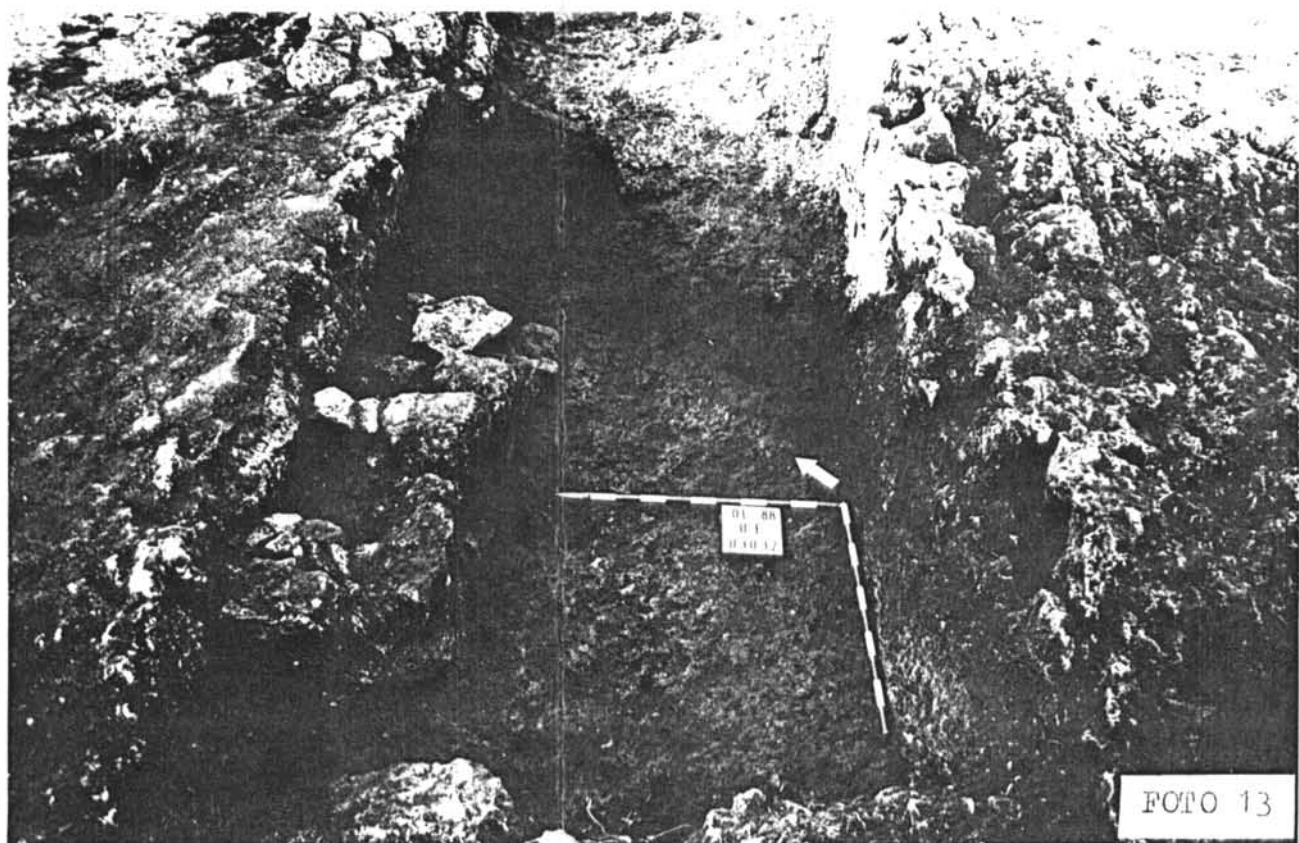
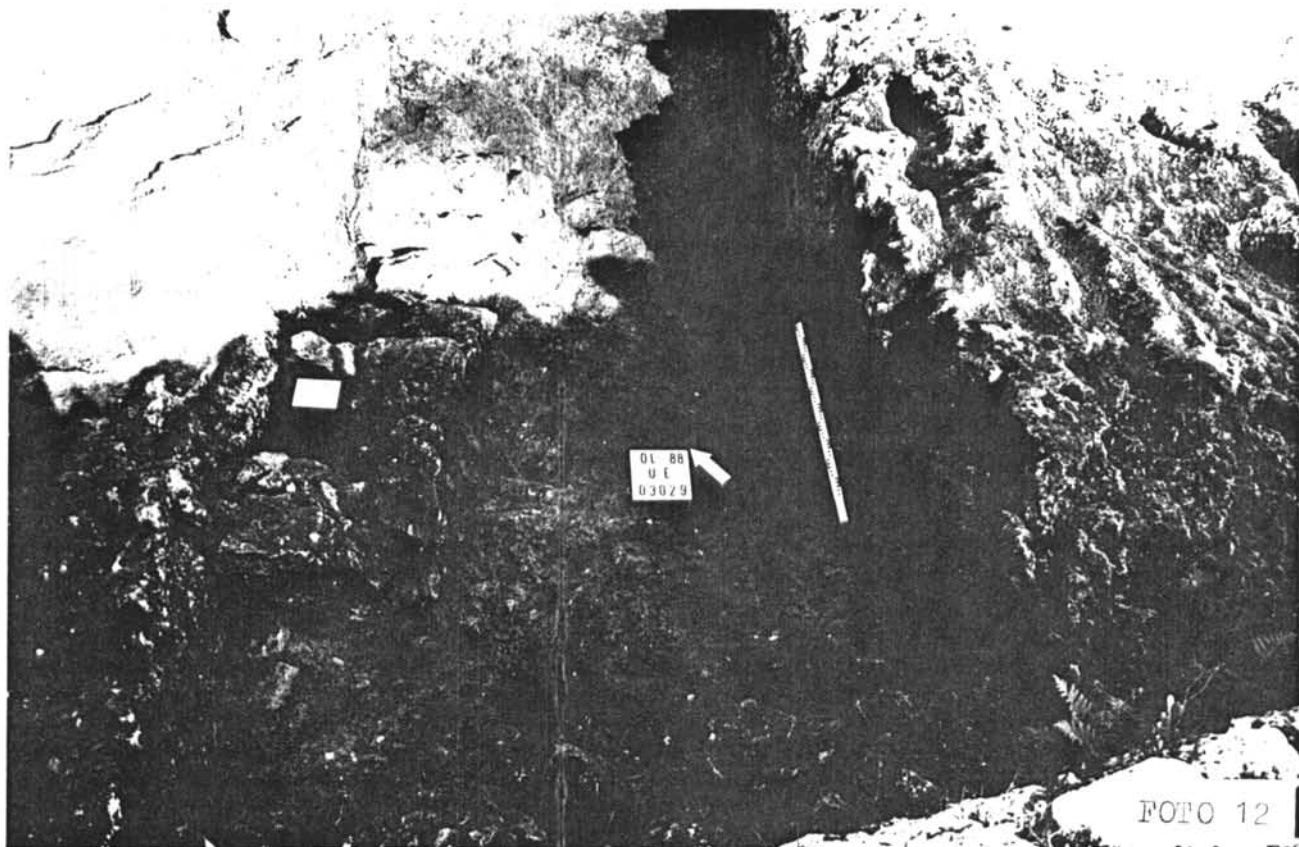

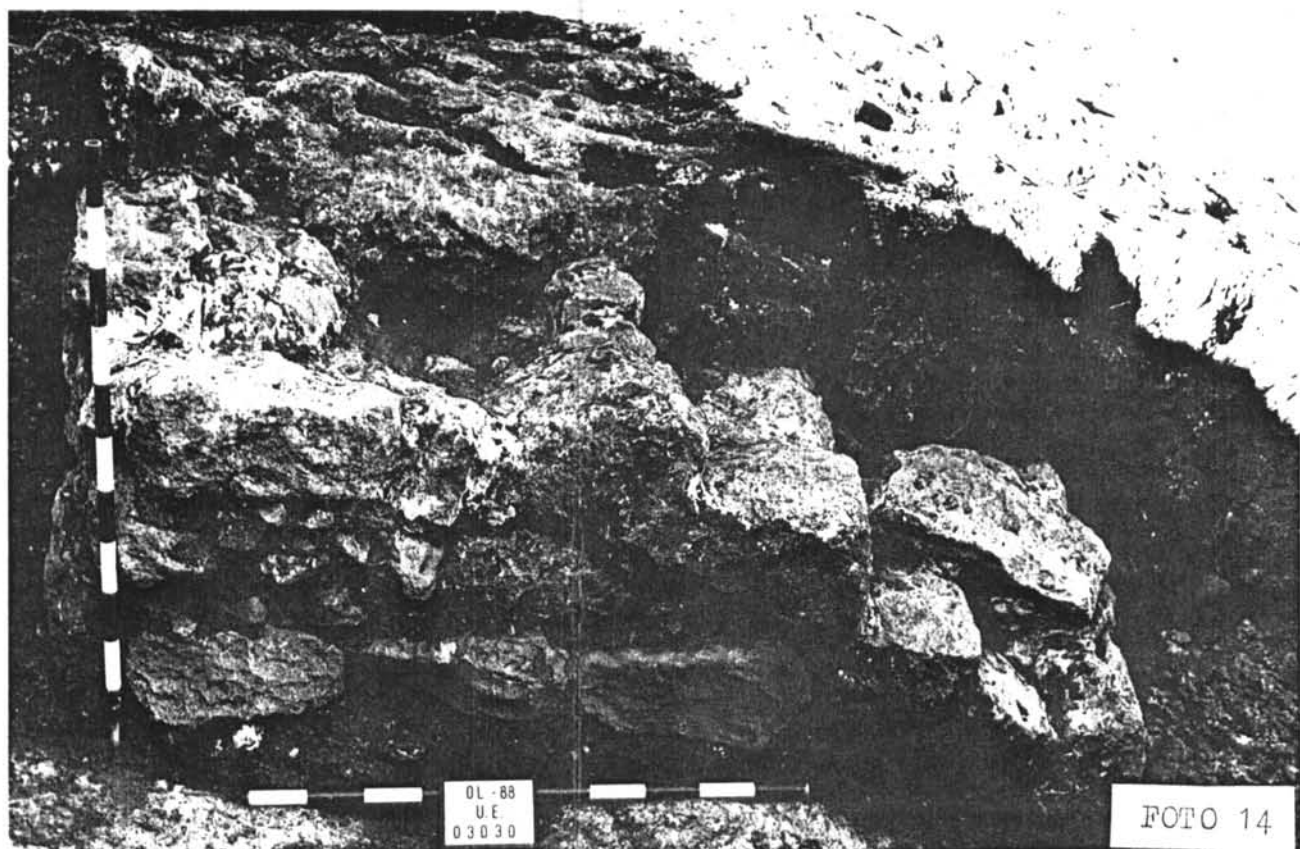
OL - 88
U. E.
03062

FOTO 7

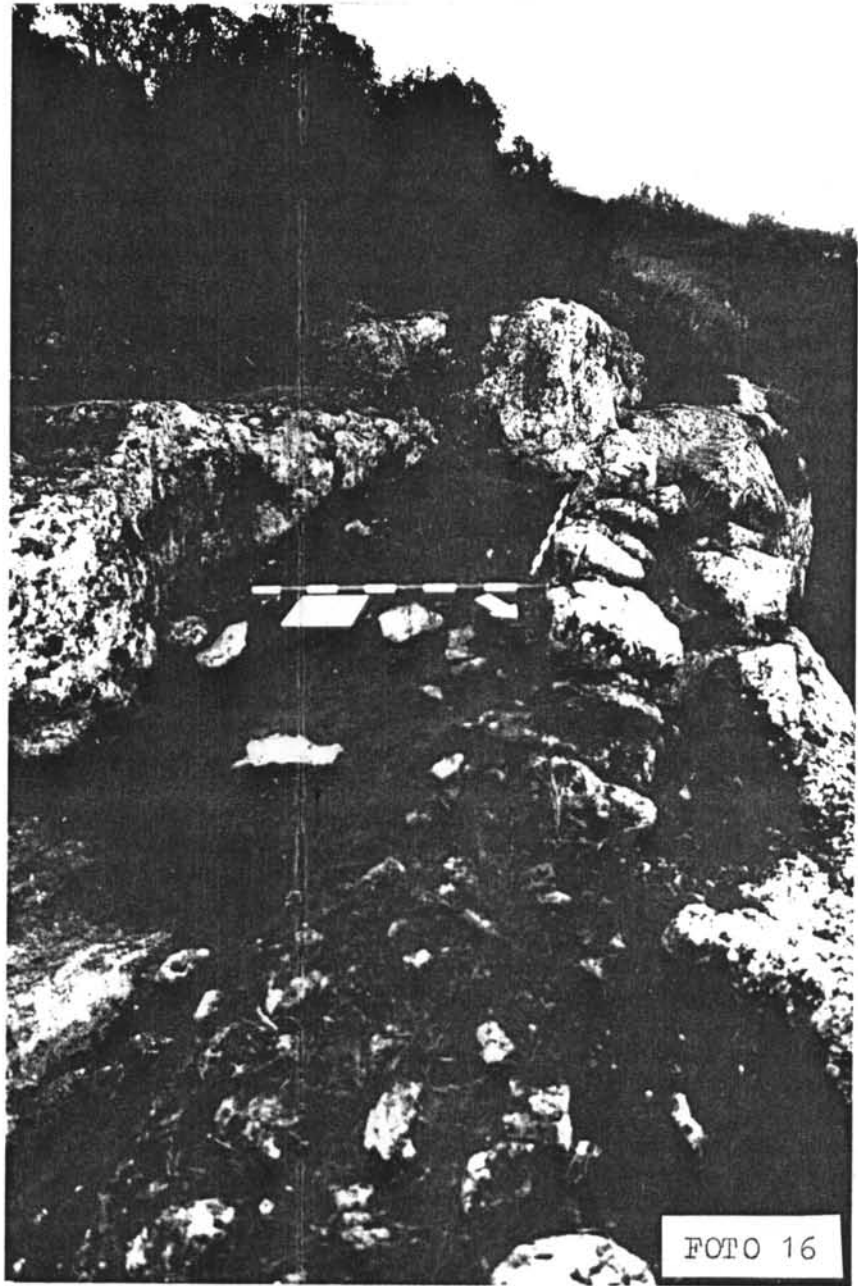
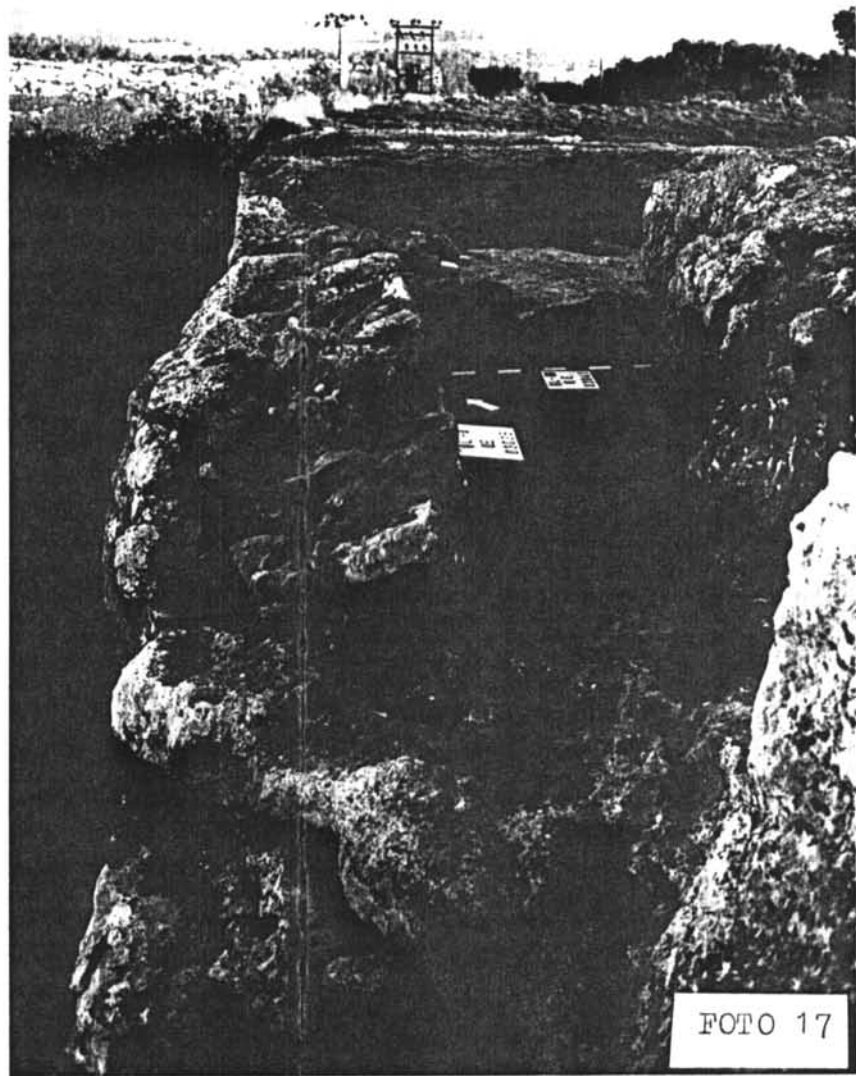
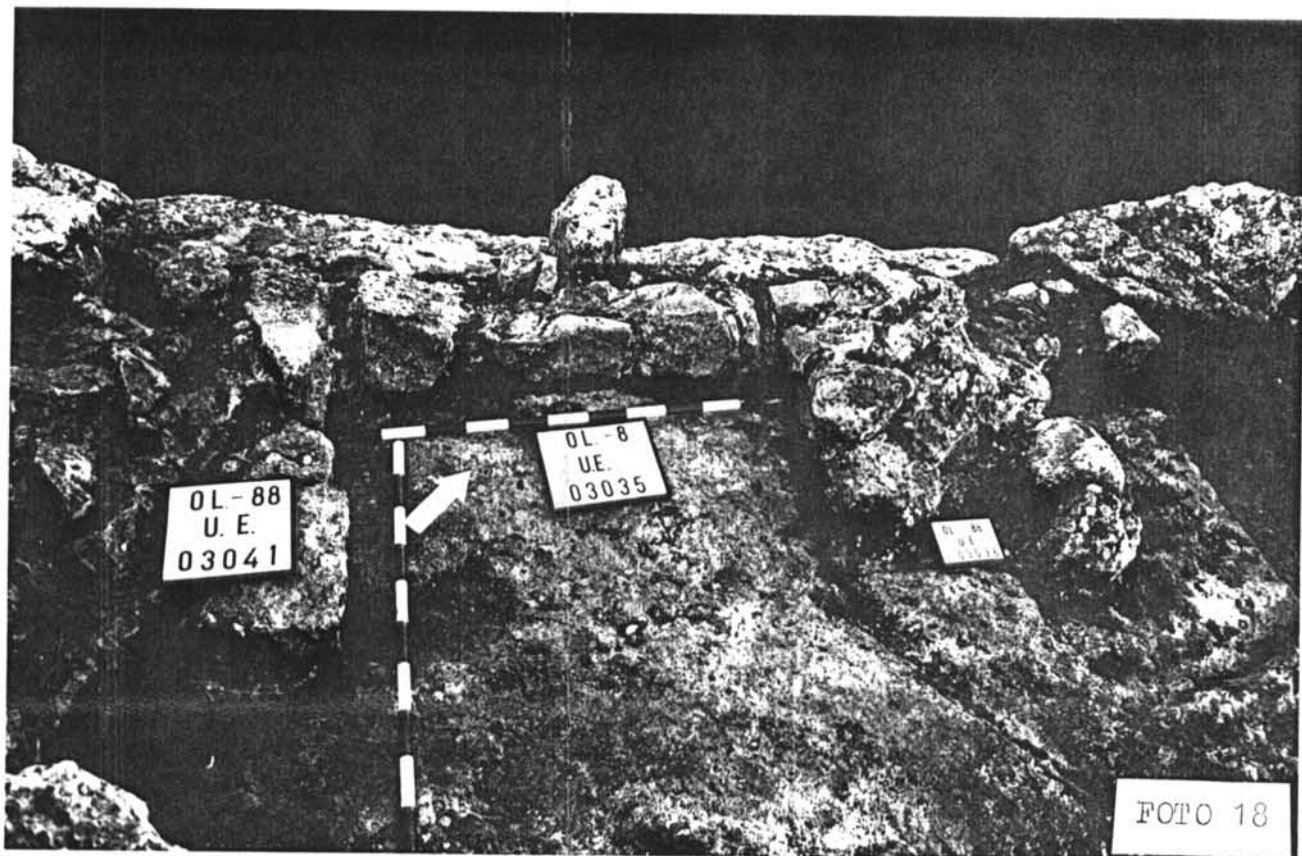

FOTO 16

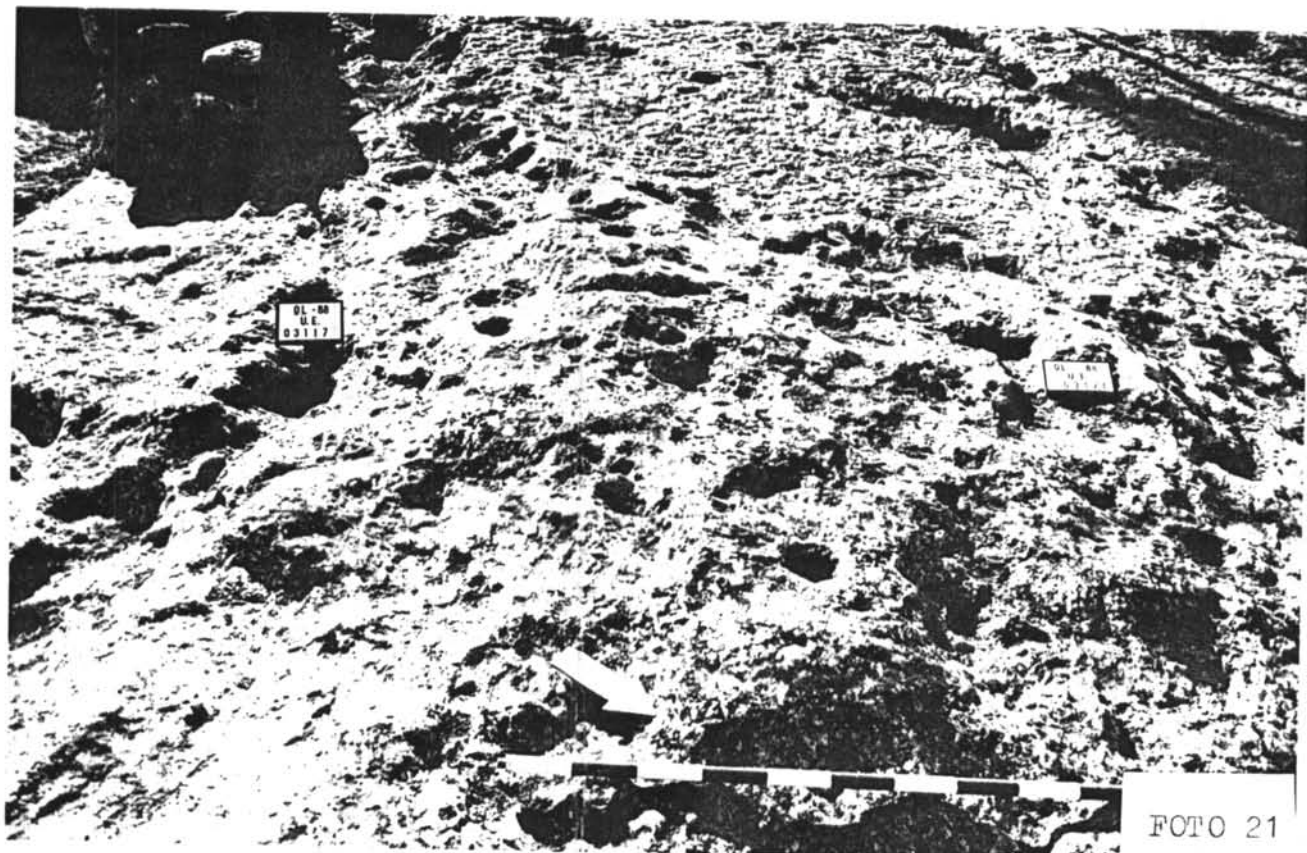
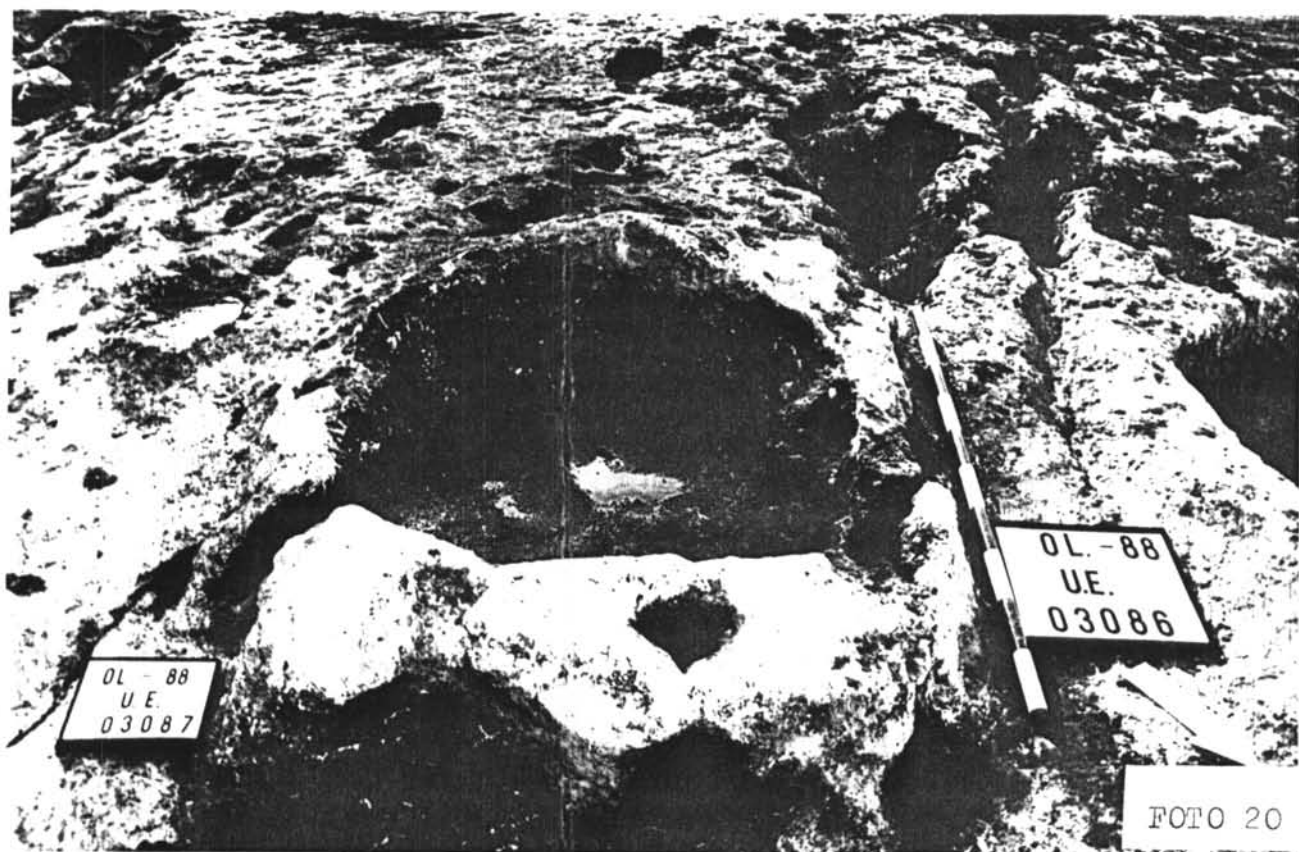
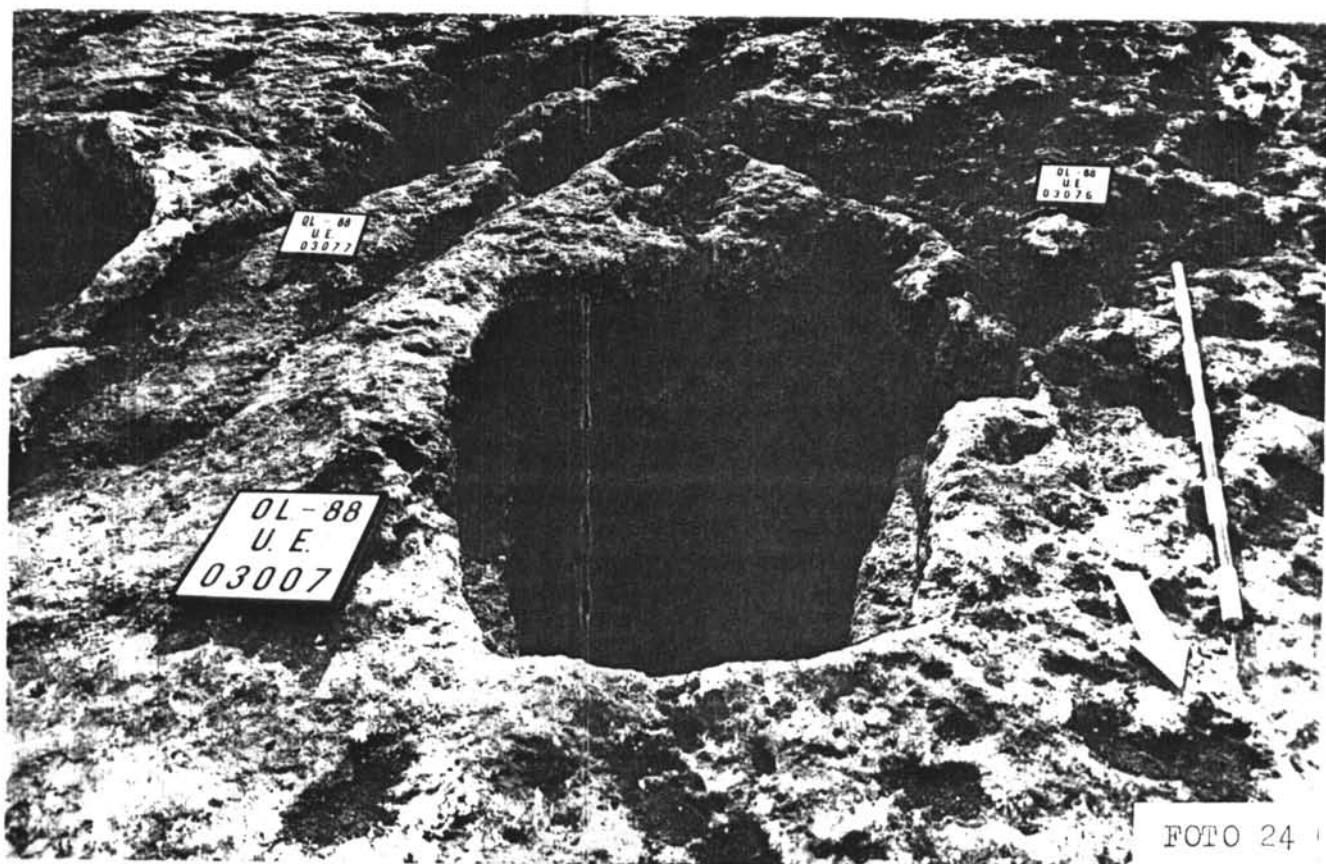
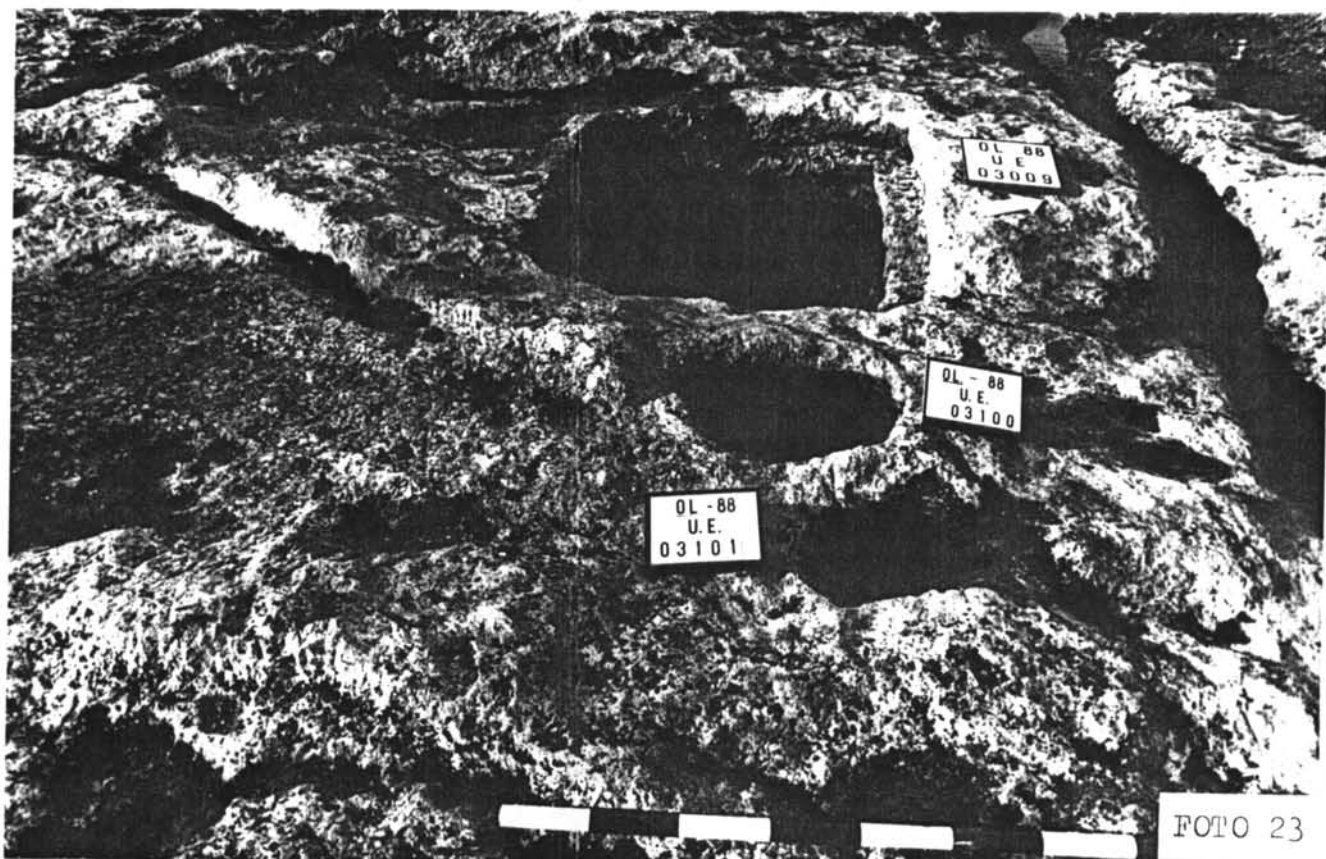
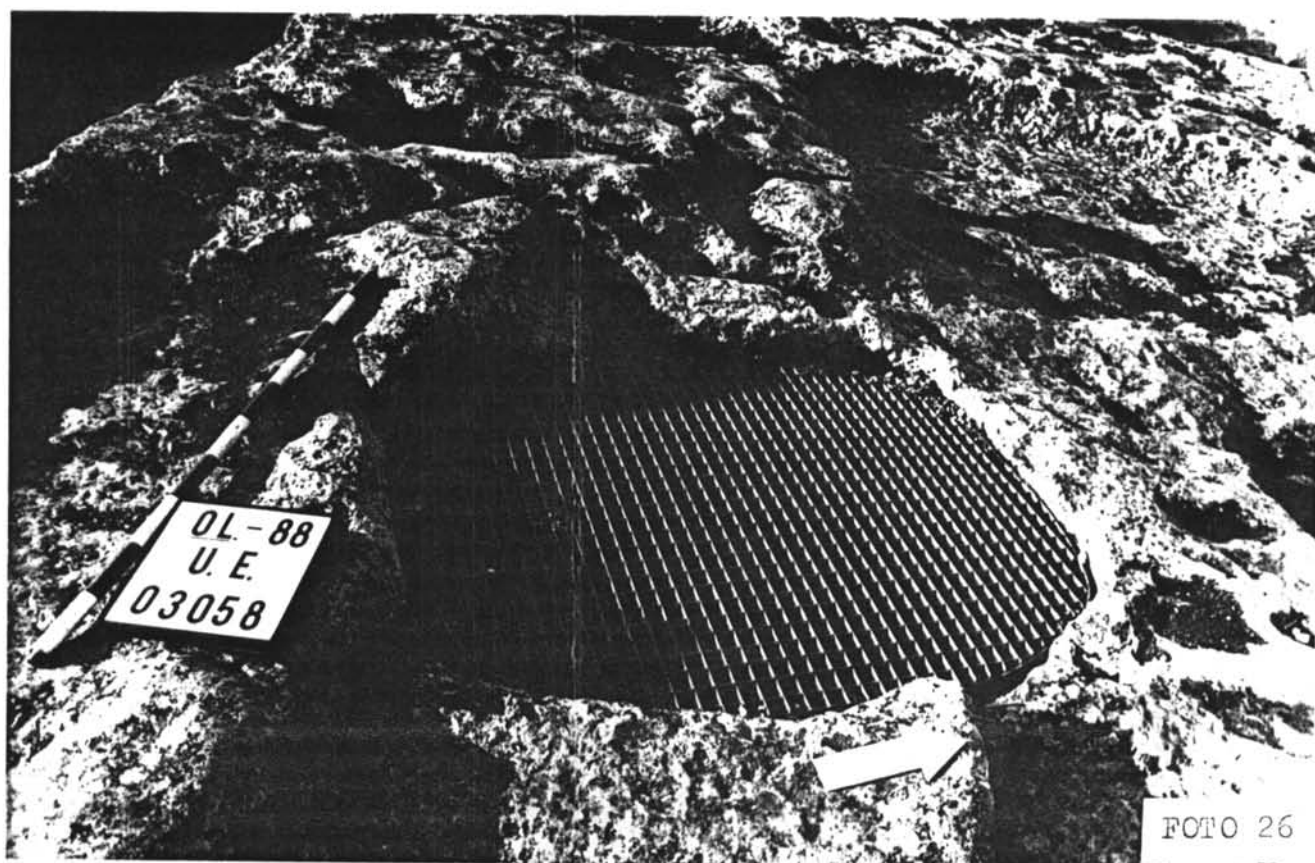
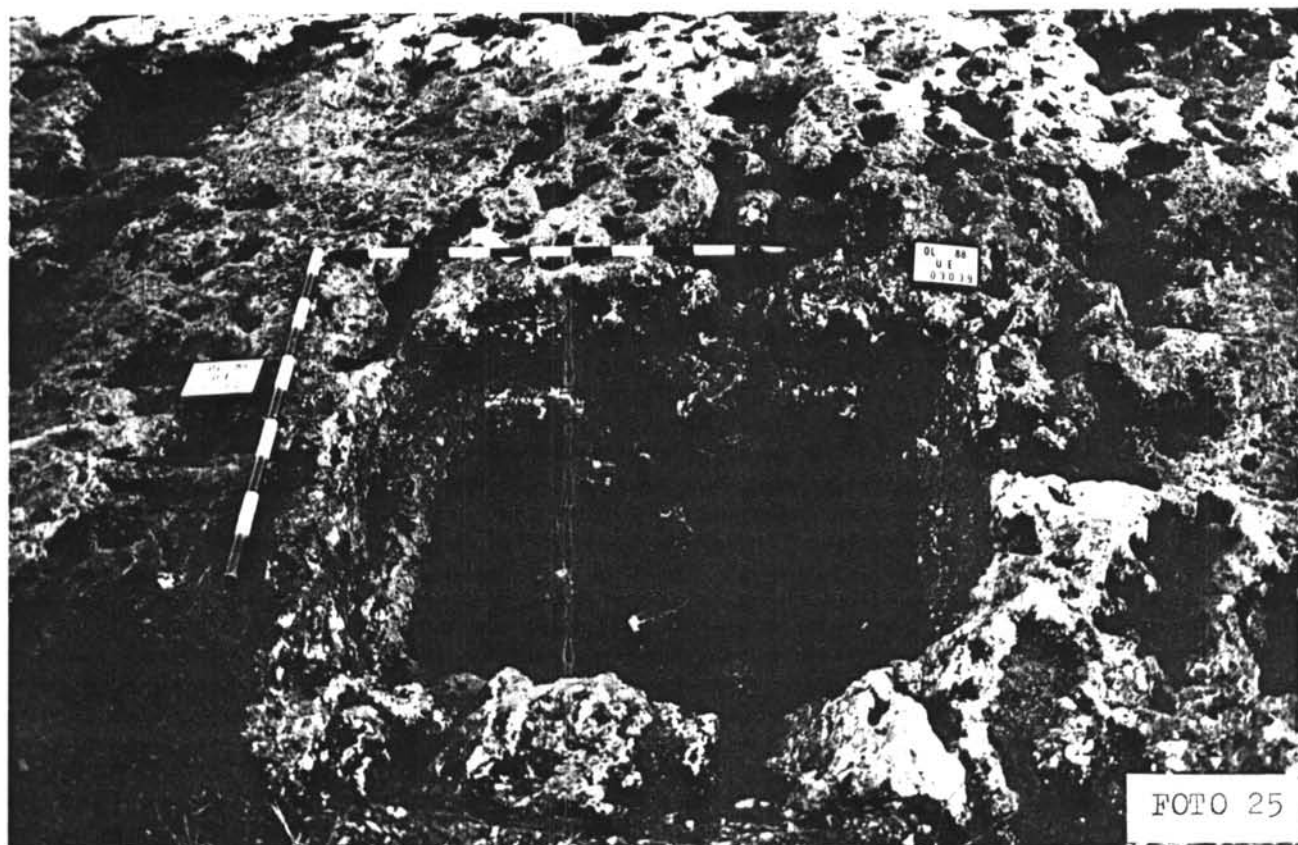

FOTO 22

7 - REPRESENTACIO GRAFICA DE
MATERIAL ARQUEOLOGIC

7.1 - Descripció del material representat

1 - OL-88-03.001-3

Ceràmica de vernís negre forma Lamboglia 28 (probablement campaniana A). Fragment de vora d'una copa amb carena situada a la part central del vas. Vora exvasada de llavi arrodonit, coll recte de parets fines. Argila de color ocre fosc, tirant a vermells; molt fina i decantada. Vernís negre mat, poc espès però ben adherit. Segle II a.C.

2 - OL-88-03.001-6

Ceràmica de vernís negre, probablement una campaniana B o vernís negre púnic (forma Byrsa 661a). Fragment del botó d'una tapadora i part del cos, molt erosionat i malmés, pel que no es pot apreciar correctament la forma. Podria tractar-se d'una pega de fabricació cartaginesa. Argila de color ocre, fina i ben decantada. Vernís negre mat, ben adherit.

3 - OL-88-03.001-7

Amfora púnico-ebusitana forma PE-23 o PE-25. Fragment de vora amb el llavi massís i arrodonit externament, amb resalt inferior; interior de la vora cóncava. Argila de color ocre, fina i tirant a grollera. Desgreixant abundant de partícules de punts negres i vermells. Segle I a.C.-segle I d.C.

4 - OL-88-03.001-61

Amfora púnica tipus Maña C. Fragment de la vora exvasada. Argila de color ocre molt clar, fina i depurada; amb vacuoles i desgreixant groller. Possible engalba blanquinosa. Desgreixant de quars, mica i punts vermells gruixuts. Segle III a.C.

5 - OL-88-03.001-20

Amfora ibèrica. Fragment de vora d'una àmfora de boca plana amb un lleuger solc sota la vora. Argila de color ataronjat clar, amb el nucli gris; fina i ben decantada. Desgreixant de calcàrea. Segles III-I a.C.

6 - OL-88-03.001-16

Kalathos de ceràmica roja a torn ibèrica. Fragment de la vora d'ala plana amb l'arrancament de la paret. No s'aprecien restes de pintura. Argila de color ataronjat clar, fina i decantada. Desgreixant de quars i calcàrea molt fins. Segles II-I a.C.

7 - OL-88-03.001-50

Copa de ceràmica roja a torn. Fragment del peu d'una copa amb l'arrancament del peu alt; presenta una superfície de repòs força àmplia i un coll molt estret; fons extern lleugerament convexe. Podria tractar-se també del botó d'una tapadora, tal com està dibuixat. Argila de color ataronjat clar, fina i ben decantada. Desgreixant de calcàrea.

8 - OL-88-03.001-66

Bol o gerra de ceràmica comuna oxidada romana. Fragment del peu. Argila de color ocre clar, fina i ben decantada, porosa. Finals del segle II-segle I a.C.

9 - OL-88-03.001-63

Bol de ceràmica comuna oxidada romana. Fragment del peu. Argila de color ocre, ben decantada i porosa. Engalba de color vermell fort força perduda, recobrint tota la peça. Desgreixant de quars. Finals del segle II-segle I a.C.

10 - OL-88-03.001-70

Dolium de ceràmica comuna oxidada romana. Fragment de la vora. Argila de color vermellós amb moltes vacuoles, poc decantada, però força fina. Desgreixant de mica, pissarra, quarsos i orgànic. Segles II-I a.n.e.

12 - OL-88-03.001-71

Dolium de ceràmica comuna oxidada romana. Fragment del botó d'una tapadora; el botó està sencer i s'observa l'inici de la paret plana; presenta una perforació vertical al centre del botó. Argila de color ocre-castany, granulosa i amb molt

desgreixant de quars molt petit.

13 - OL-88-03.001-60

Morter de ceràmica comuna oxidada romana. Fragment de la vora de llavi penjant decarat amb un cordó ondulat aplicat a l'extrem inferior del llavi; aquest cordó no recorre la totalitat del llavi sinó que ho fa parcialment. Argila de color ocre a ataronjat, poc decantada i granulosa. Desgreixant de quars, mica, punts negres i vermells. Segles I a.C., arribant fins el segle IV d.C.

14 - OL-88-03.001-121

Campana. Fragment d'una petita campana de bronze parcialment aixefada que presenta una decoració de bandes incises a l'exterior. Conserva part de la cadena de ferro subjectada del penjoll superior de la campaneta. Cronologia moderna.

15 - OL-88-03.001-124/125

Vas de vidre. Fragment d'un peu gruixut de vidre, d'una ampolla o d'un vas, que presenta el perímetre extern facetat. Cronologia moderna.

16 - OL-88-03.001-85

Cassola, bol o plat de ceràmica grisa a torn ràpid medieval. Fragment de la vora plana regurixuda externament i del cos còncav. Argila de color gris clar, més fosc a l'exterior, fina i ben decantada. Recobriment d'engalba de color gris fosc, interior i exterior. Cronologia no determinada (segles X-XIII o també modern).

17 - OL-88-03.001-82

Olla de ceràmica grisa a torn ràpid medieval. Fragment de vora exvasada i part del coll i de l'espatlla. Argila de color gris, fina i ben decantada, dura. Desgreixant abundant de calcàrea i quars. Segles X-XIII d.C.

18 - OL-88-03.001-88

Ampolla de ceràmica grisa a torn ràpid. Fragment de la vora i inici del coll. Argila de color gris, fina i ben decantada. Engalba grisa més fosca a l'exterior; capa molt fina. Desgreixant de quars i mica. Cronologia indeterminada d'època medieval o més possiblement moderna.

19 - OL-88-03.001-97

Vas de ceràmica grisa medieval a torn ràpid. Fragment de peu amb una gruixuda anella perimetral facetada. Possiblement es tracti d'una olla o d'una gerra tancada, a causa del recobriment. Argila de color gris clar, fina i ben decantada, amb algunes vacuoles. Recobriment d'engalba grisa fosca a la superfície externa. Desgreixant de quars i mica. Cronologia indeterminada, probablement medieval (segles X-XIII d.C.).

20 - OL-88-03.001-87

Cantir (?) de ceràmica grisa a torn ràpid. Fragment del pitorro d'un vas, probablement d'un cantir modern. Argila de color gris clar, fina i ben decantada.

21 - OL-88-03.001-102

Plat de ceràmica vidrada blava catalana. Fragment de la base d'un plat decorat a la superfície interna amb un medalló central de decoració no identificada, emmarcada per tres filets i una altra faixa decorativa també emmarcada per tres filets que representen flors obertes amb els estambres. Argila de color blanquinós-ivori, semblant a la pisa, fina i ben decantada. Vidrat blanc a l'exterior. Vidrat blanc a l'interior amb decoració pintada sobre el blanc en colors blaus: clars i foscos. Segles XVIII-XIX d.C.

22 - OL-88-03.002-6

Urna de ceràmica grollera ibèrica feta a mà. Fragment de la vora i l'espatlla. Argila de color gris fosc a la vora, amb la resta de color castany, amb diverses tonalitats; grollera, granulosa i poc decantada. Superfície allisada. Desgreixant de quars. Segles II-I a.C.

23 - OL-88-03.002-1

Gran vas de ceràmica roja a torn ibèrica. Fragment de vora exvasada amb carena molt marcada. Forma molt poc habitual. Argila de color ocre, força fina i ben decantada. Desgreixant de quars.

24 - OL-88-03.020-6a

Gibrell de ceràmica grisa a torn ràpid medieval. Fragment de vora lleugerament regruixut al llavi extern. Argila de color gris clar, porosa, poc decantada i un poc grollera. Desgreixant de quars i mica. Segles X-XIII d.C.

25 - OL-88-03.020-1

Foal o gerra amb nansa de cistell de ceràmica roja a torn ibèrica. Fragment de vora amb l'arrancament i meitat de la nansa, de secció circular i per sobre del llavi -nansa de cistell-. Argila de color ocre, fina i ben decantada. Desgreixant de quars. Segles IV-II a.C.

26 - OL-88-03.020-1a

Bol de ceràmica de vernís negre tipus Campaniana B-oïde; forma Lamboglia 1. Fragment del peu d'un bol, molt esmicolar i mal conservat. Presenta dos bandes de solcs a la part interna de la base, dins del bol. Argila de color ocre, fina i ben decantada (presenta restes de fongs). Vernís negre-blavós, mat, ben adherit; recobreix la part interna del vas i el peu exterior; interior de la base reservada. Primera meitat del segle I a.C.

27 - OL-88-03.020-12

Gerra de ceràmica grisa a torn ràpid medieval. Fragment de la vora i el cos d'una gerra o olla, amb un llavi característic i poc habitual, amb solc intern. La superfície és irregular, mal tornejada. Argila de color gris clar, fina i ben decantada. Desgreixant de quars. Segles X-XIII d.C.

28 - OL-88-03.020-13

Olla de ceràmica grisa a torn ràpid medieval. Fragment de la vora i coll d'una olla. Argila de color gris, grollera i poc depurada. Marcades línies de torn -horitzontals- a la paret externa. Desgreixant de quars i calcàrea. Segles X-XIII d.C.

29 - OL-88-03.020-6

Àmfora de ceràmica roja a torn ibèrica. Fragment de la vora d'una àmfora que presenta, però, tota la pasta de color gris. Argila grisa, molt fina i ben decantada. Desgreixant de quars i mica.

30 - OL-88-03.020-3

Gerreta de ceràmica roja a torn ibèrica pintada (?). Fragment de vora amb restes de pintura vermella al llavi a la part interior de la vora, molt desdibuixades. La forma del llavi sembla imitar produccions comunes romanes. Argila de color rosat-ataronjat, fina i ben decantada. Recobriment d'engalba blanquinosa a la superfície externa. Desgreixant de calcàrea. Segles II-I a.C.

25 - OL-88-03.020-1

Foal o gerra amb nansa de cistell de ceràmica roja a torn ibèrica. Fragment de vora amb l'arrancament i meitat de la nansa, de secció circular i per sobre del llavi -nansa de cistell-. Argila de color ocre, fina i ben decantada. Desgreixant de quars. Segles IV-II a.C.

26 - OL-88-03.020-1a

Bol de ceràmica de vernís negre tipus Campaniana B-oïde; forma Lamboglia 1. Fragment del peu d'un bol, molt esmicolar i mal conservat. Presenta dos bandes de solcs a la part interna de la base, dins del bol. Argila de color ocre, fina i ben decantada (presenta restes de fongs). Vernís negre-blavós, mat, ben adherit; recobreix la part interna del vas i el peu exterior; interior de la base reservada. Frimera meitat del segle I a.C.

27 - OL-88-03.020-12

Gerra de ceràmica grisa a torn ràpid medieval. Fragment de la vora i el cos d'una gerra o olla, amb un llavi característic i poc habitual, amb solc intern. La superfície és irregular, mal tornejada. Argila de color gris clar, fina i ben decantada. Desgreixant de quars. Segles X-XIII d.C.

28 - OL-88-03.020-13

Olla de ceràmica grisa a torn ràpid medieval. Fragment de la vora i coll d'una olla. Argila de color gris, grollera i poc depurada. Marcades línies de torn -horitzontals- a la paret externa. Desgreixant de quars i calcàrea. Segles X-XIII d.C.

29 - OL-88-03.020-6

Amfora de ceràmica roja a torn ibèrica. Fragment de la vora d'una àmfora que presenta, però, tota la pasta de color gris. Argila grisa, molt fina i ben decantada. Desgreixant de quars i mica.

30 - OL-88-03.020-3

Gerreta de ceràmica roja a torn ibèrica pintada (?). Fragment de vora amb restes de pintura vermella al llavi a la part interior de la vora, molt desdibuixades. La forma del llavi sembla imitar produccions comunes romanes. Argila de color rosat-ataronjat, fina i ben decantada. Recobriment d'engalba blanquinosa a la superfície externa. Desgreixant de calcàrea. Segles II-I a.C.

31 - OL-88-03.024-5

Morter de ceràmica vidrada comuna moderna. Fragment de la vora i cos d'un possible morter vidrat, presentant un possible vertedor. Argila de color vermellós, fina i decantada, amb vacuoles. Vernís vidrat de color verd melat, molt brillant i espès, amb abundants punts negres. Desgreixant de quars.

32 - OL-88-03.024-6

Possible maó de matèria indeterminada (pedra o morter de calç). Fragment d'una peça plana de difícil adjudicació que presenta una de les cares amb impropres longitudinals que poden ser ocasionades bé pels dits -com les marques dels maons-, bé sigui un motllo o bé s'hagi fet servir com afiladora.

33 - OL-88-03.028-7

Olla de ceràmica grisa a torn ràpid medieval. Fragment de la vora i el coll. Argila de color gris clar, fina i ben decantada. Desgreixant de quars i mica. Segles X-XIII d.C.

34 - OL-88-03.028-4

Copa de peu alt (?) de ceràmica roja a torn ibèrica. Fragment de la base d'una copa. Argila de color ocre-ataronjat, molt fina i ben decantada. Segles III-I a.C.

35 - OL-88-03.029-2

Kalathos de ceràmica roja a torn ibèrica. Fragment de la vora d'ala plana amb arrancament de la paret; no presenta restes de pintura. Argila de color ocre-ataronjat, quelcom granulosa, poc decantada. Desgreixant de quars, calcàrea i mica. Segles II-primera meitat segle I a.C.

36 - OL-88-03.029-6

Gerra de ceràmica grisa a torn ràpid medieval. Fragment de la vora d'una olla o gerra grisa amb possible bec vertedor. Argila de color gris, una mica granulosa. Desgreixant de quars i mica molt fins. Segles X-XIII d.C.

37 - OL-88-03.032-1

Bol de ceràmica roja a torn ibèrica. Fragment de la vora reentrant amb carena marcada. Argila de color ocre-rosat, molt fina i decantada. Desgreixant de quars i mica, molt

fins. Segles III-I a.C.

38 - OL-88-03.032-4

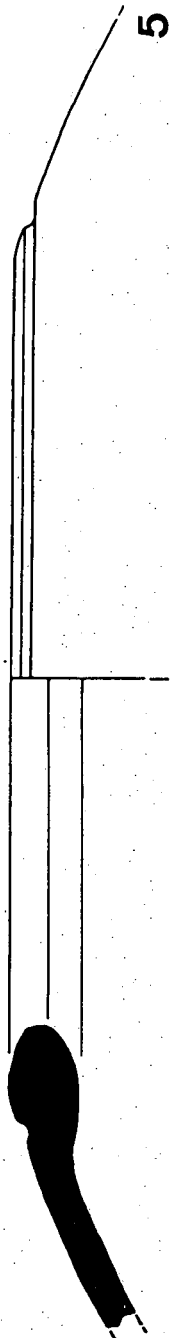
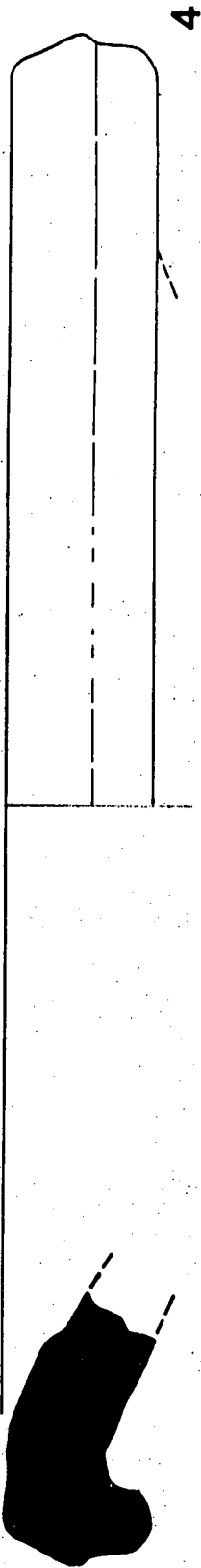
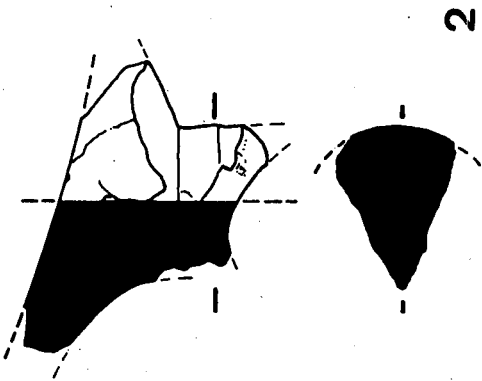
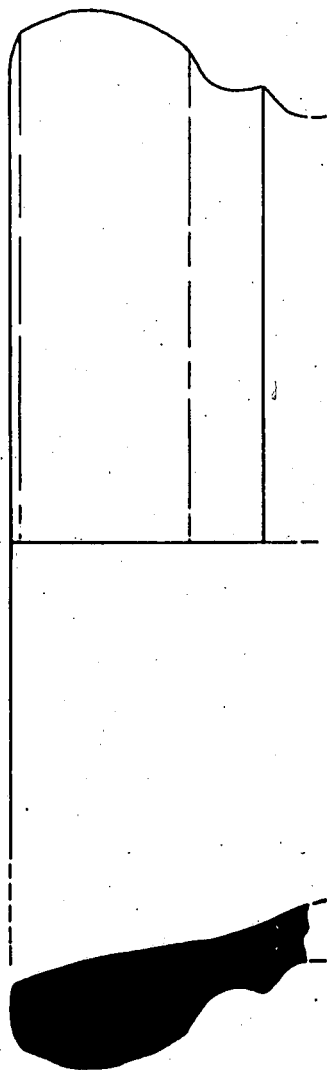
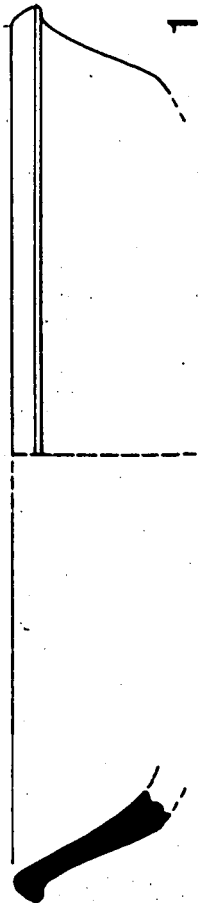
Olla de ceràmica grisa medieval a torn ràpid. Fragment de la vora exvasada amb decoracions d'estries de torn sobre l'espatlla, molt fines. Argila de color gris, poc decantada i granulosa, porosa. Desgreixant molt abundant de quars i pissarra. Segles X-XIII d.C.

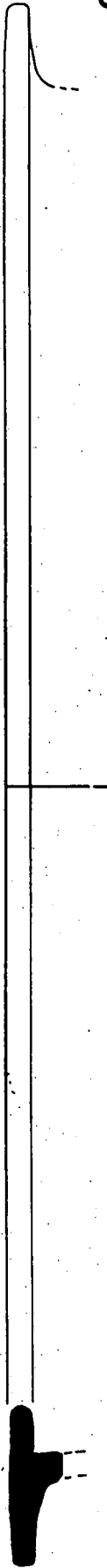
39 - OL-88-03.044-8

Olleta de ceràmica grisa a torn ràpid medieval. Fragment del fons i paret amb l'inici de la inflexió del coll. Argila de color gris fosc, poc depurada i una mica grollera. Superfície externa allisada. Desgreixant abundant de mica i escas quars. Segles X-XIII d.C.

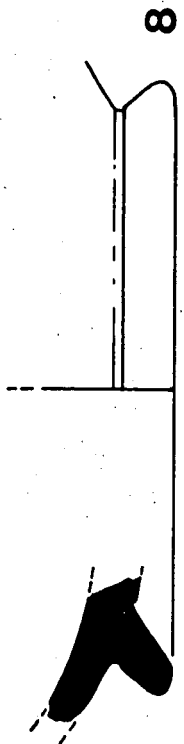
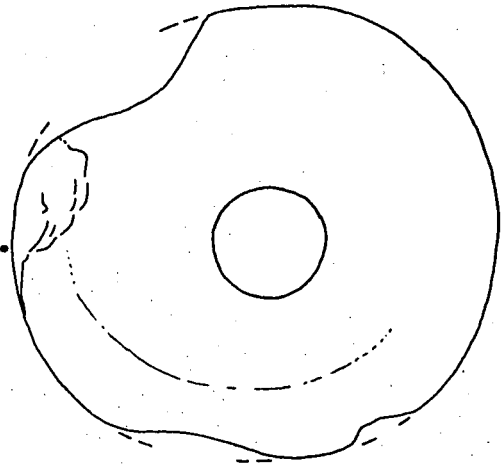
40 - OL-88-03.054-8/10/11

Olla de ceràmica grisa a torn ràpid medievall. 2 fragments de vora d'una mateixa peça (es conserva també el fons pla) que presenta dos becs vertedors. Argila de color gris clar, granulosa pels desgreixant però força decantada. Desgreixant de quars i pissarra. Segles X-XIII d.C.

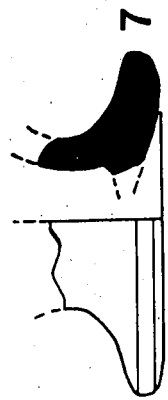

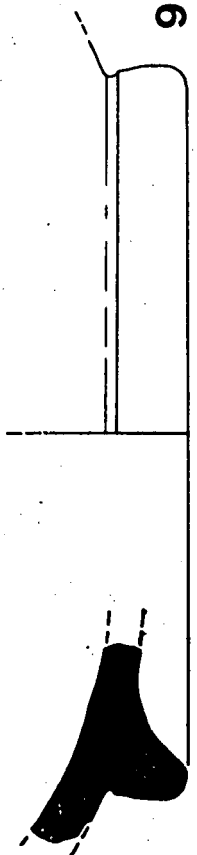
6

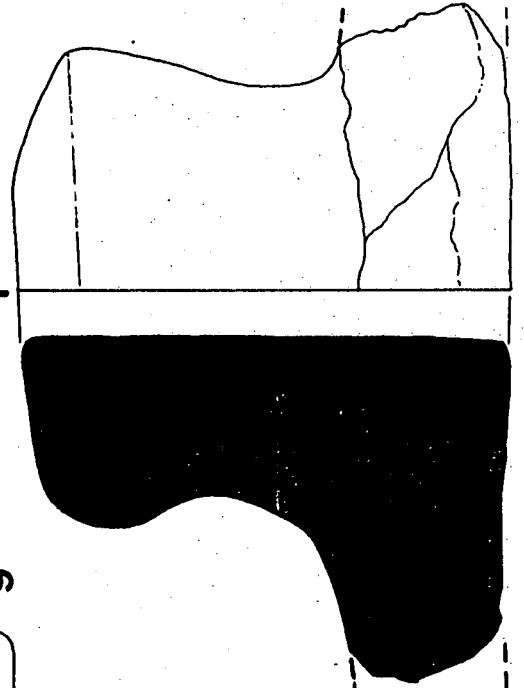
8

7

9

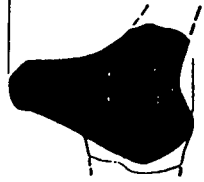

12

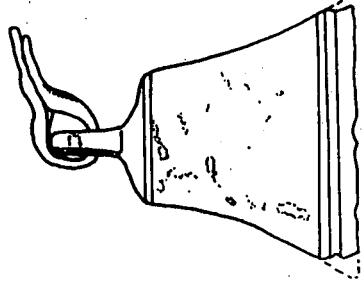
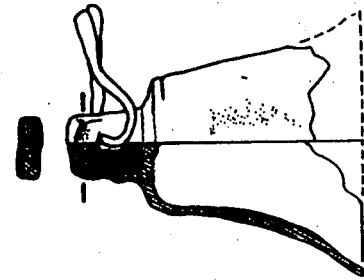
10

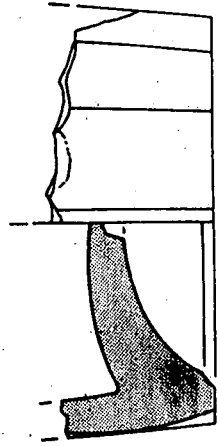

0 — 5 m.

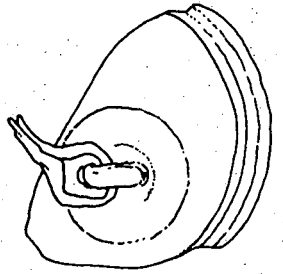
13

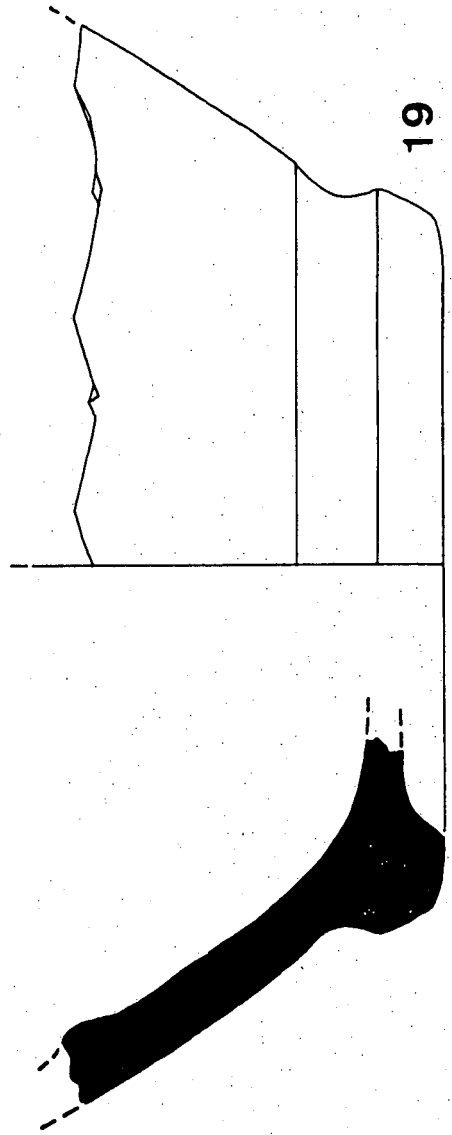
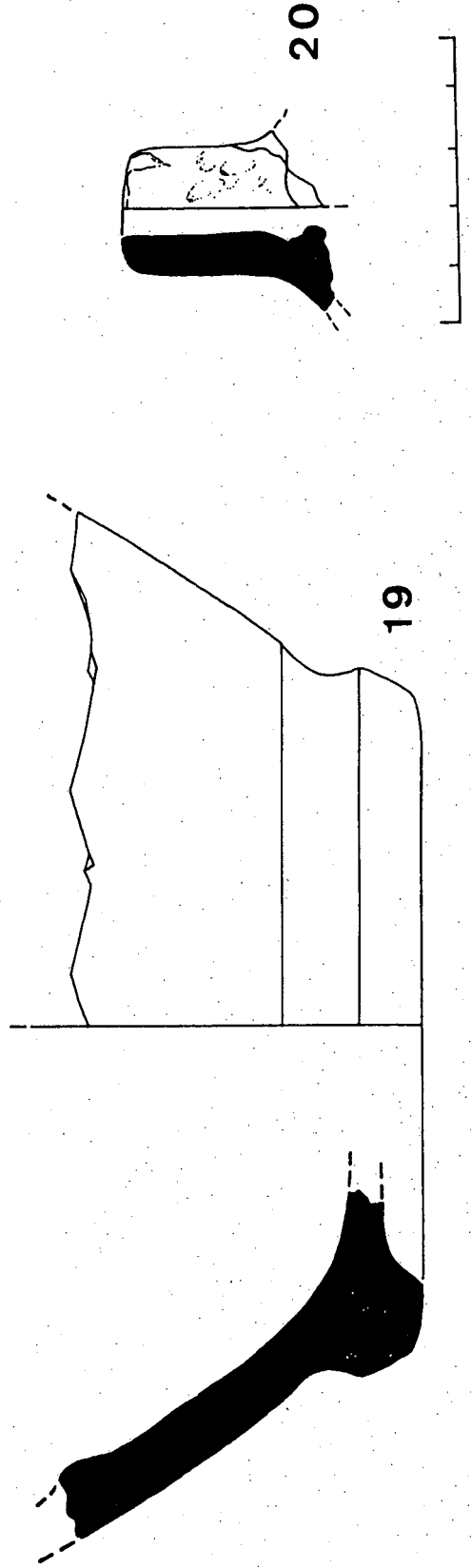
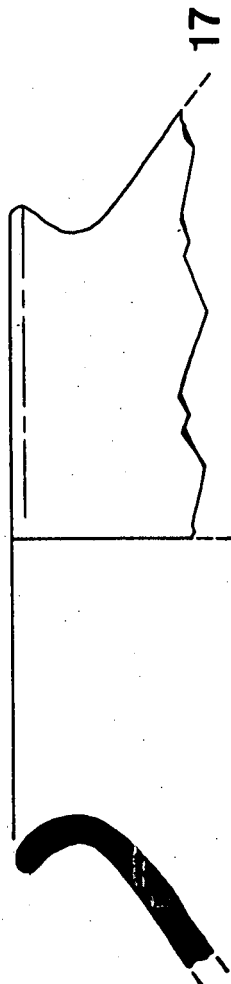
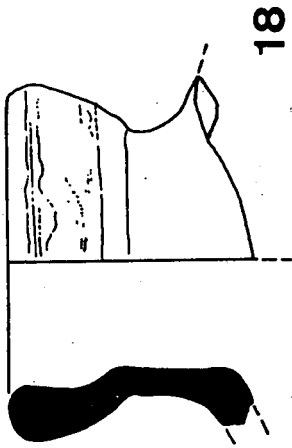
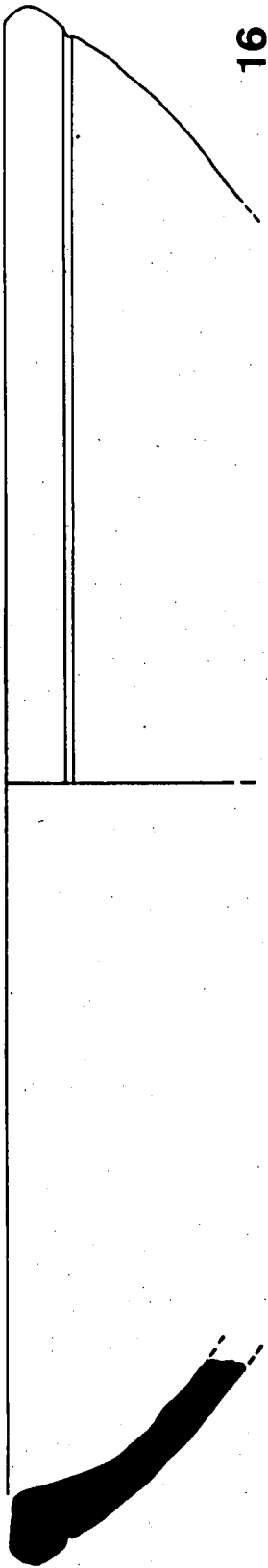

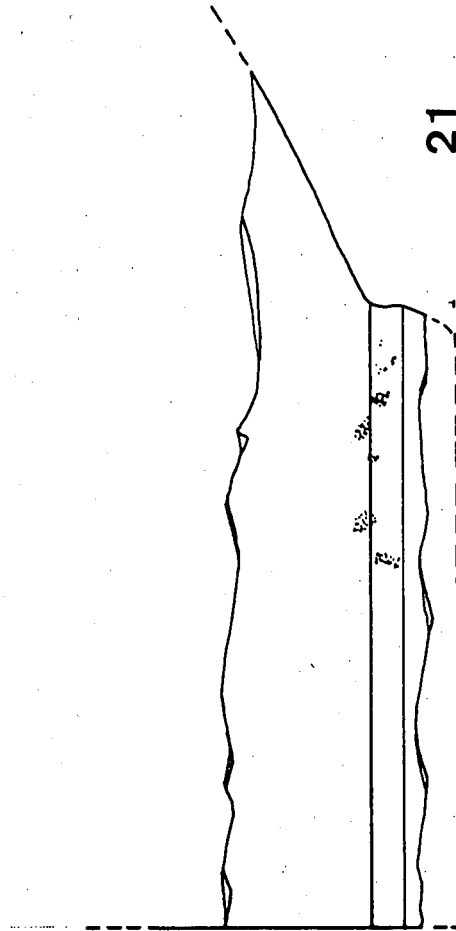
14

15

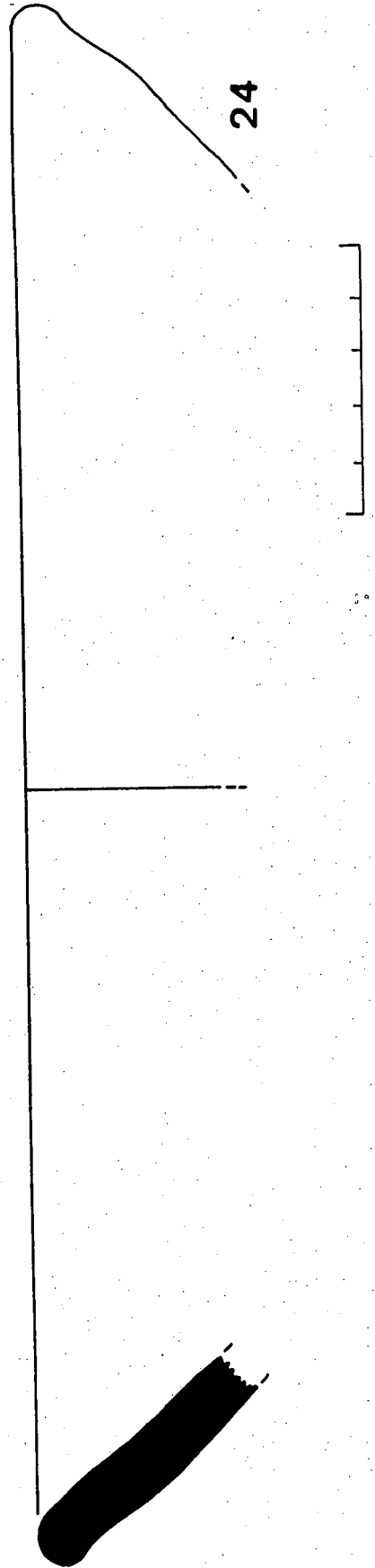
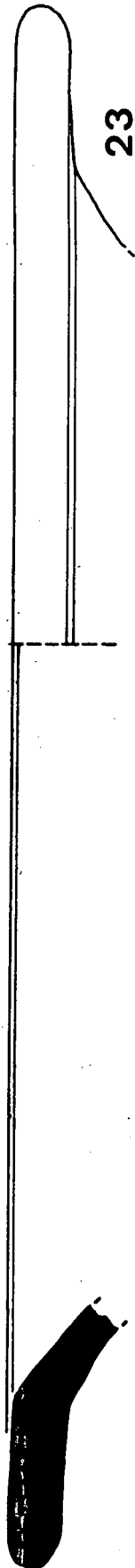
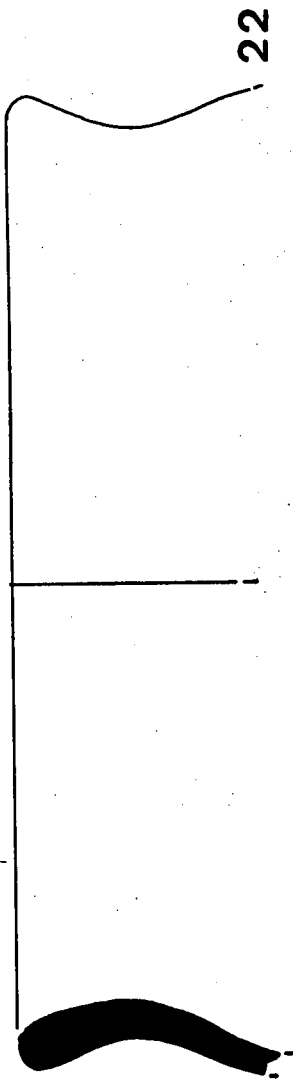

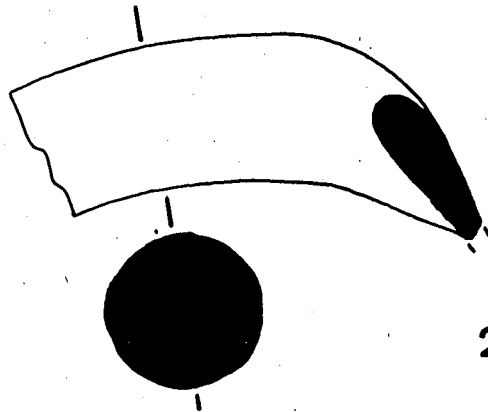

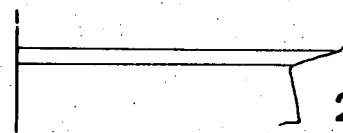
21

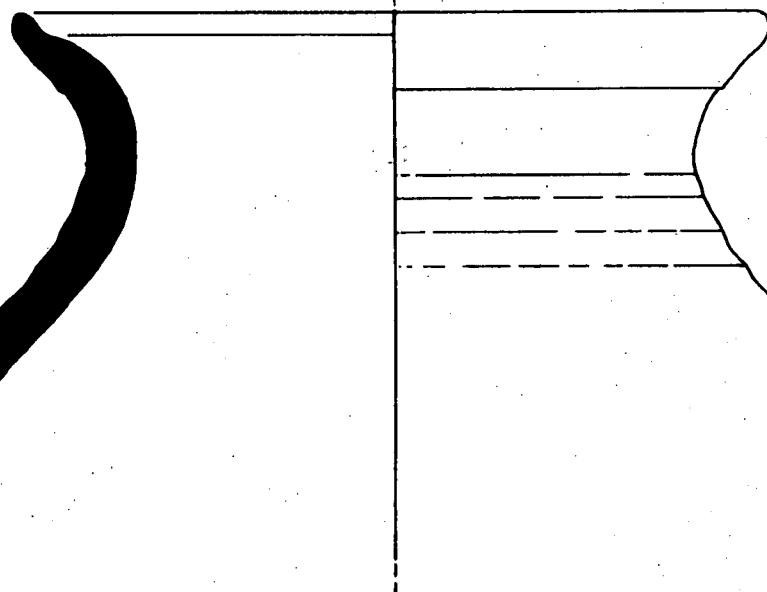
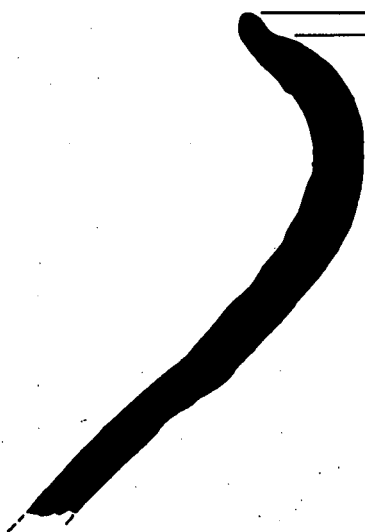

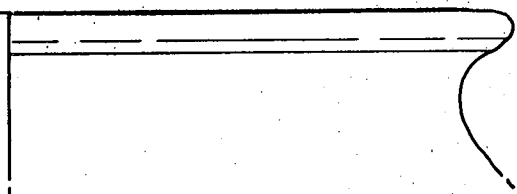
25

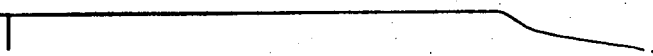
26

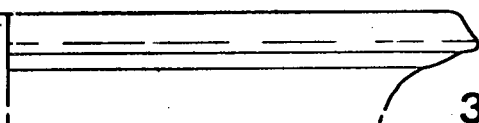
27

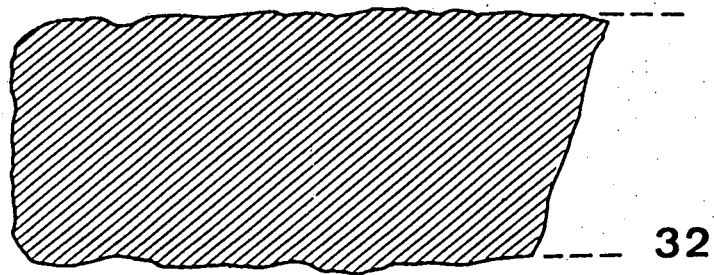
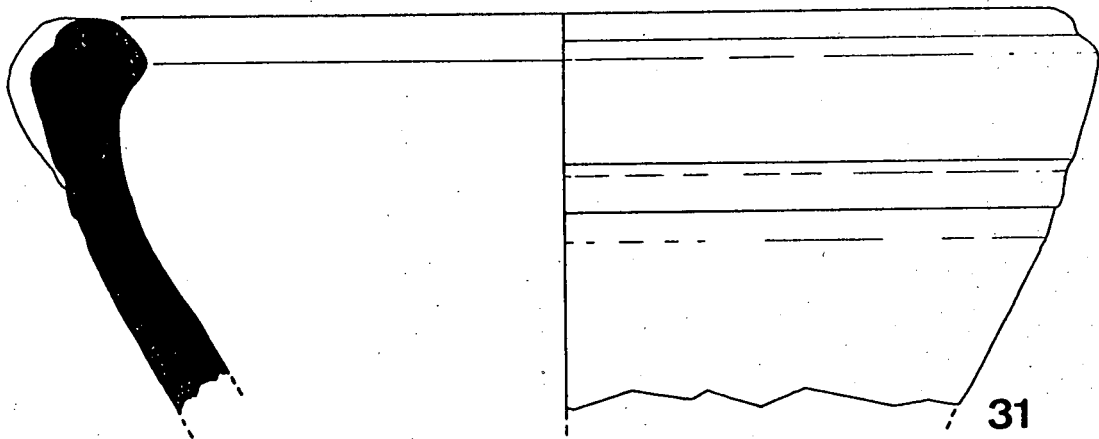
28

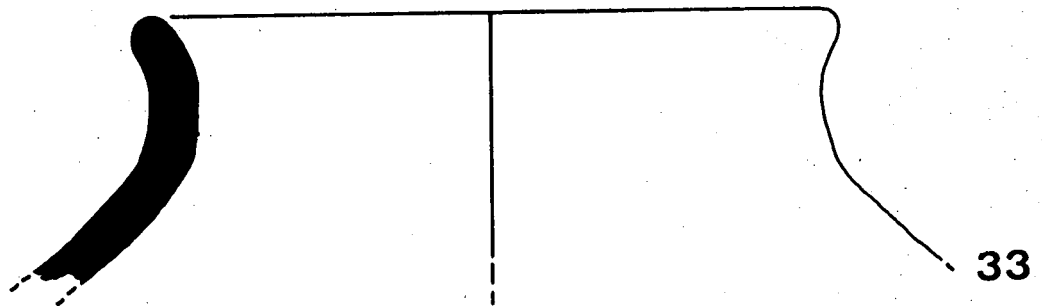
29

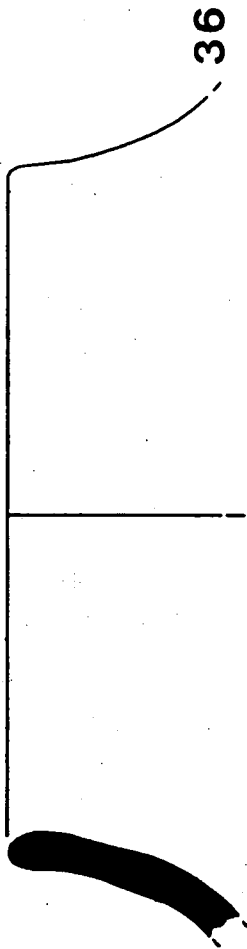
30

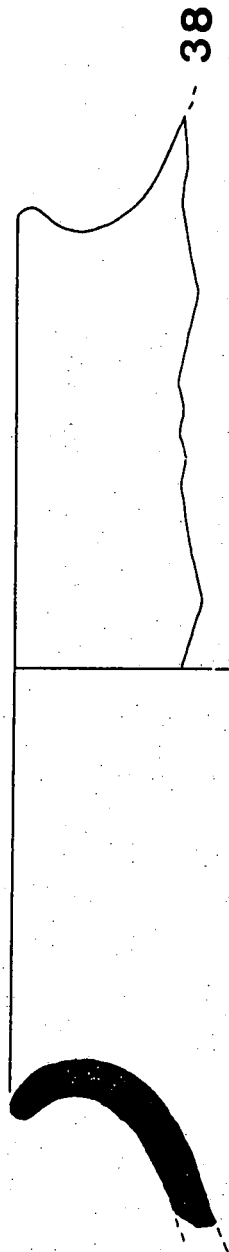
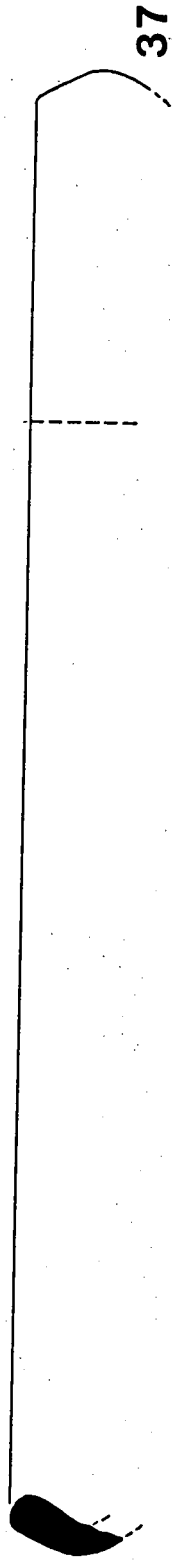
u.e 03.024

u.e.03.028

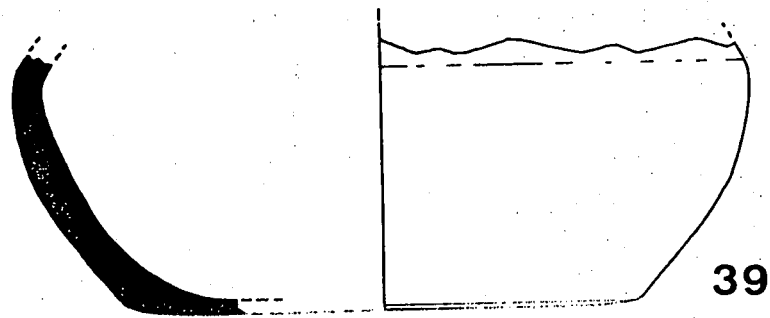

ue 03.029

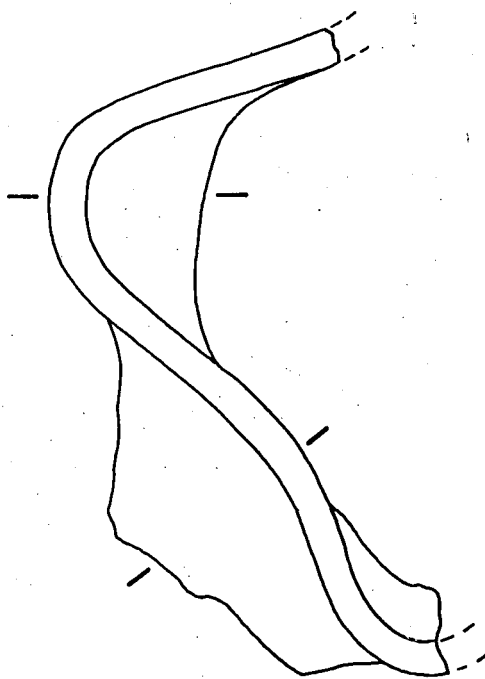
ue 03.032

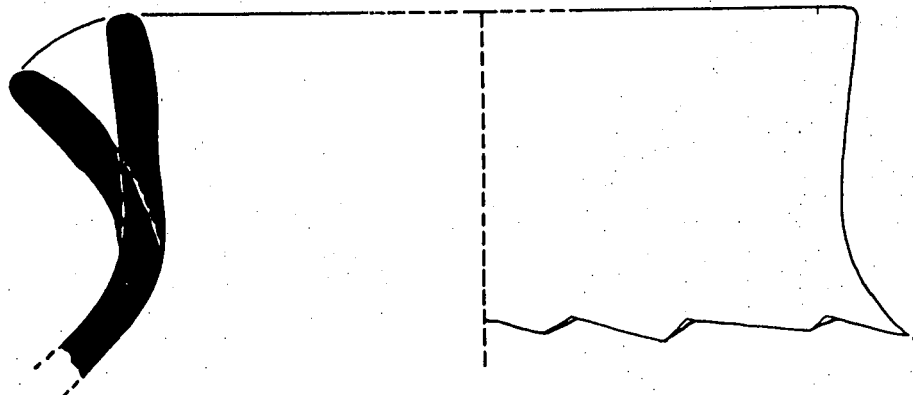

39

ue 03.044

ue 03.054

40

8 - INVENTARI

8.1. - Codi d'abreviatures

QF QUANTITAT DE FRAGMENTS

N NUMERO D'INVENTARI INDIVIDUAL

E EPOCA HISTORICA

B - Bronze
I - Ibèric
R - Romano-republicà
M - Medieval
Mo - Modern
In - Indeterminat

TC TIPUS CERAMIC

B - GR (grollera a mà)
I - A (àtica)
PCP (protocampaniana)
CPA (campaniana A)
CPB (campaniana B i B-oïde)
VN (vernís negra)
AGI (àmfora greco-itàlica)
AM (àmfora massaliota)
AP (àmfora púnica)
APE (àmfora púnico-ebusitana)
G (grisa monocroma ibèrica)
RT (roja a torn ibèrica)
RTIP (roja a torn ibèrica pintada)
GR (grollera a mà)
R - COI (comuna oxidada itàlica)
AIR (àmfora itàlica)
CPB (campaniana B i B-oïde)
TSI (terra sigllita itàlica)
PF (parets fines)
LL (llàntia)
COR (comuna oxidada romana)
AR (àmfora romana)
DO (dolium)
M - GTL (grisa a torn lent)
GTR (grisa a torn ràpid)
MO - VBC (vidrada blava catalana)
VC (Vidrada comuna)

P (pisa)
CO (comuna oxidada)

F FORMA

V - vora CA - carena PI - piu
N - nansa F - fons SF - sense forma
CO - coll P - peu

AS ACABAT DE LA SUPERFICIE

A - allisat EN - engalbat VN - vernisat
B - brunyit G - groller VI - vidrat
E - espatulat P - pentinat

OP OBSERVACIONS SOBRE LA PASTA/COLOR

D DESGREIXANT

P - pissarra M - mica O - olivina
Q - quars C - calcàrea

D DECORACIONS

C - cordó llis PI - pintura
CI - cordó impressions (i) interna
CIn- cordó incisions (e) externa
E - estries RO - rodeta
D - digitacions I - impresions
A - acanalats In - incisions

8.2 - Inventari del material arqueològic

En l'informe presentat el dia 22 de desembre de 1988 al Servei d'Arqueologia corresponent a la campanya de 1988 (Informe de la Campanya 1988 -Conjunt Monumental d'Olerdola (Alt Penedès)-) s'hi adjuntava ja l'inventari del material arqueològic recuperat durant les excavacions. Per tant, no creiem convenient tornar a adjuntar el mateix inventari, ja que es ja troba a l'informe i, per tant, obert a consulta pública.